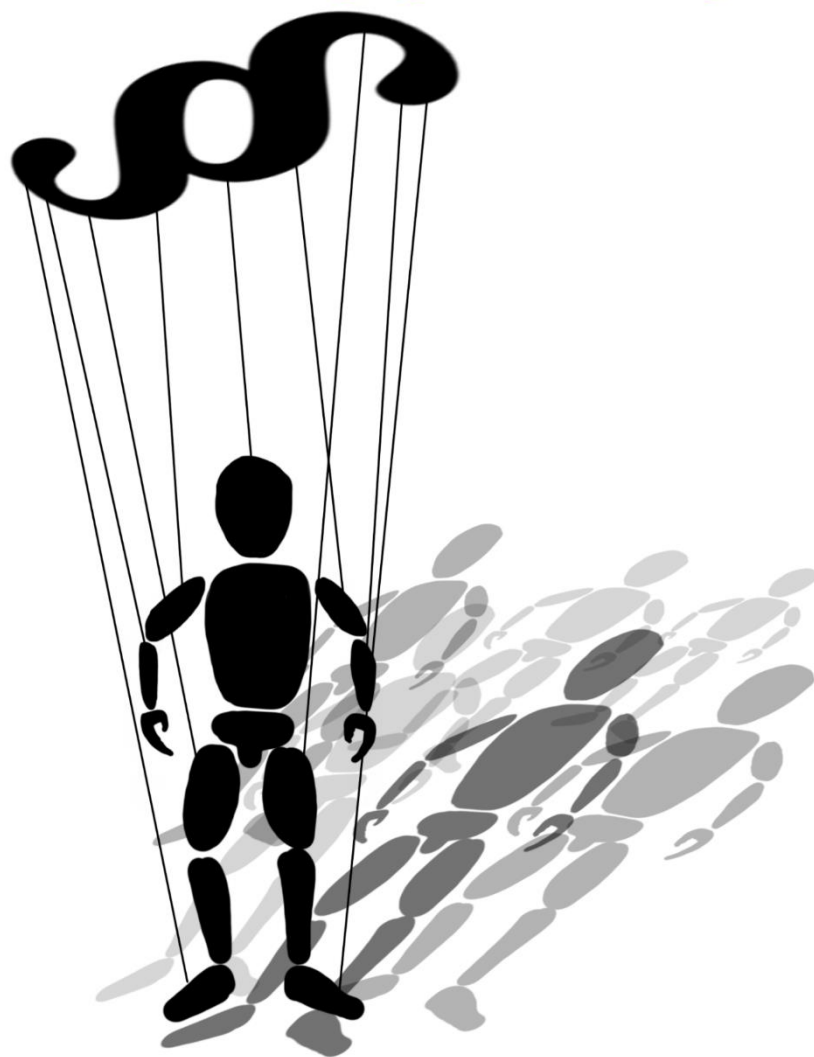

PSYKISK VOLD I DANSK KRIMINALPOLITIK

- Et tværfagligt samarbejde

Gruppe 16: Christina Rohrberg Fabild & Rikke Troelsen

Vejleder: Ann-Karina Henriksen

Antal ord: 30.603

Studienummer:

20161746 & 20162508

Kandidatuddannelsen i Kriminologi

4. Semester forår/sommer 2018

Institut for Sociologi og Socialt arbejde

Aalborg Universitet

Tro- og loveerklæring

Det erklæres herved på tro og love, at samtlige gruppens medlemmer egenhændigt og selvstændigt har udformet nærværende projekt. Alle citater i teksten er markeret som sådanne, og projektet eller væsentlige dele af det har ikke tidligere været fremlagt i anden bedømmelsessammenhæng.

Vi er bekendt med reglerne for eksamenssnyd, herunder også plagiering og har læst Aalborg Universitets regler på: <http://www.studerende.aau.dk/Eksamenssnyd+-+hvordan+undg%C3%A5r+du+det%3F/>.

Vi er bekendt med, at overtrædelse af reglerne vil blive indberettet for rektoratet og i sidste ende kan ende med bortvisning. Endelig står vi inde for, at antal ord anført på forsiden stemmer overens med virkeligheden.

Forord

Vi vil gerne benytte lejligheden til at takke de personer, der har medvirket til udarbejdelsen af dette speciale. Her hentydes specielt til Lev Uden Vold, LOKK, Dialog Mod Vold i Aarhus, Krisecenteret for kvinder i Aalborg, og Mandecentret i Aalborg og København, hvis medarbejdere har afsat tid til at dele deres erfaringer og forhåbninger. Tak til Danner og Røde Kors for at afholde konferencen "Den usynlige vold". Yderligere en tak til Stig Høybye-Olsen for at have bidraget med forsideillustrationen.

Slutteligt tak til vores vejleder og co-vejleder, Ann-Karina Henriksen og Annick Prieur, for faglig sparring og konstruktiv kritik.

Aalborg Universitet, Kriminologi 2018
Christina Rohrberg Fabild & Rikke Troelsen

Abstract

A debate about *psykisk vold* arose in the Danish media in the fall of 2017, resulting in the Danish Ministry of Justice advocating for the criminalization of *psykisk vold* with a standalone paragraph in the criminal law, as well as for more research and training for police. This study provides an examination of how *psykisk vold* has become a subject in crime politics, and the recommendations of interest organizations for prospective initiatives. Within the last fifty years, domestic violence has changed from being a private matter to a social issue with far reaching consequences. Domestic violence movements have been established in the United States of America and Europe, leading to the opening of shelters and hotlines for female victims of domestic violence. In the following years, the understanding of domestic violence victims has broadened to include children and men as well, although there is disagreement among researchers and organizations over to which extent women can be perpetrators of domestic violence. Research, as well as criminology as a discipline, tends to focus on men as perpetrators. However according to both the United Nations declaration from 1993 on the Elimination of Violence against Women and forensic social worker Evan Stark, there is a historical manifestation of unequal power relations between genders, which gives men an advantage in the context of *coercive control*. Several typologies of domestic violence have been identified, among them *coercive control*, that are criminal offences in the United Kingdom. This study argues, *coercive control* provides the best description of *psykisk vold*, when compared to the interest organizations definitions. *Psykisk vold* involves a systematic, integrated and internally normalized pattern of different coercive, manipulative, isolating and denigrating elements in the relationship, which can cause long term damage to the victim.

These complex phenomena are examined through document analysis, qualitative interviews, and field notes from the conference “Den usynlige vold”. The document analysis is based on applicable documents, predominantly from six interest organizations. The methodology of the document analysis is inspired by the Carrol Bacchi’s *What is the problem represented to be?* approach, which presents the argument that policy documents try to “fix” problems. The study presents three problem representations: lack of knowledge, lack of initiative from the government and the possible role of gender in future initiatives. Furthermore, some of the presuppositions found in the problem representations are elaborated: how self-esteem are presented as a key concept, the categories of victim and perpetrator, and the dichotomy between equality and the gender aspect in this context. The document analysis shows that

psykisk vold has become a crime political subject in part because the interest organizations has been advocating for a criminalization of *psykisk vold* for years. They were ready to consult the Ministry of Justice as soon as they brought up the subject in 2017, helping the Ministry to understand the importance of the phenomenon and what a criminalization would mean for the interest organizations. Six qualitative interviews present information on how employees meet *psykisk vold* in their work and provide expectations and recommendations for further initiatives. The employees and politicians alike see it as the government's responsibility to prevent further *psykisk vold* and support victims. It is stressed multiple times in the data that a criminalization holds a lot of symbolic value, but it will need to be implemented in the judicial system and explained to the public to reach full potential. This study argues that there are parallels between the debate of a criminalization of *psykisk vold* and the strategies used in *moral crusades* as presented by Ronald Weitzer. *Moral crusades* can become institutionalized at different levels, with organizations having opportunities to gain influence through consultation and inclusion. The organizations wish for recognition of their professionalism, and the responsibility of inclusion in further initiatives. The requirements for success include: more funding, initiatives involving victims, perpetrators, men, women, and children, as well as differentiated and ambulant treatment and therapy options. Finally, the study discusses whether criminalization will “fix” *psykisk vold*.

Indholdsfortegnelse

Forside	0
Tro- og loveerklæring.....	1
Forord	2
Abstract	3
Kapitel 1: Indledning	8
1.1: Introduktion.....	8
1.2: Problemformulering	10
1.3: Fremgangsmåde og læsevejledning	10
Kapitel 2: Introduktion til feltet og tidligere forskning	12
2.1: Søgeprotokol	12
2.2: Vold i nære relationer.....	14
2.2.1: Fra private anliggender til samfundsproblem.....	15
2.2.2: Uenighed på feltet.....	16
2.3: Typologier	17
2.3.1: Coercive control	19
2.4: Køn og viktimologi	20
2.5: Lovparagraffer.....	21
2.5.1: Lovgivning om psykisk vold i andre lande	23
Kapitel 3: Metode	25
3.1: Et hermeneutisk ståsted.....	25
3.2: Forforståelser.....	25
3.3: Afgrænsning af empirisk materiale	26
3.4: Semistrukturerede interview	26
3.5: Observation som metode.....	27
3.6: Brug af feltnoter som metode.....	28
3.7: Kodning.....	30

3.8: Metodiske overvejelser ved dokumentanalyse.....	31
3.9: Validering og positionering.....	33
Kapitel 4: Præsentation af organisationer, informanter og primær teori.....	36
4.1: Formål med kapitlet	36
4.2: Informanter fra diverse organisationer.....	36
4.2.1: Landsorganisationen af Kvindekrisecentre (LOKK)	36
4.2.2: Mandecenteret	37
4.2.3: Dialog Mod Vold	37
4.2.4: Krisecenter for kvinder, Aalborg	38
4.2.5: Lev uden Vold.....	38
4.3: Primære teoretikere	39
4.3.1: Carol Bacchi: Hvad er egentlig problemet?	39
4.3.2: David Garland: kriminalitetskontrol og staten som beskytter.....	41
4.3.2.1: Tilpasning	41
4.3.2.2: Benægtelse.....	42
Kapitel 5: Psykisk vold i kriminalpolitik	44
5.1: Hvad er problemet repræsenteret til at være?	44
5.1.1: Mangel på viden	45
5.1.2: Samfundet bør sætte bekæmpelse af psykisk vold på dagsordenen	46
5.1.3: Køn og rollebesætning - hvem skal en eventuel ny handlingsplan henvende sig til?	48
5.2: Hvilke forudsætninger ligger i problemerne?	50
5.2.1: Selvværd som nøglekoncept.....	50
5.2.2: Kategorier: Voldsudsat og voldsudøver	53
5.2.3: Dikotomier – ligestilling og kønsproblematik.....	55
5.3: Hvilke effekter produceres af denne problemrepræsentation?.....	57
5.4: Hvad er så egentlig problemet?.....	58

Kapitel 6: Erfaring interesseorganisationer	61
6.1: Formål med dette kapitel.....	61
6.2: Myten lever i bedste velgående.....	61
6.3: Den bagvedliggende forståelsesramme.....	63
6.4: Psykisk vold på dagsordenen og moral crusades	64
6.5: Inddragelse af interesseorganisationer	67
6.5.1: Konsultation	68
6.5.2: Inklusion og the responsabilization strategy	70
6.5.3: Typologier i praksis.....	72
6.5.4: Ressourcer og mangel på muligheder.....	74
6.6: Fælles mål	76
Kapitel 7: “Fikser” kriminalisering problemet?.....	78
7.1: Formål med kapitlet:	78
7.2: “Psykisk vold? Det findes ikke!”	78
7.3: ”Fikser” kriminalisering efter intention?	81
7.4: Hvem skal ”fikse” - og hvorfor?	83
7.5: “Fikser” kriminaliseringen egentlig problemet?	85
Kapitel 8: Konklusion.....	87
Litteraturliste	90
Bilag 1: Empiri-appendiks	102

Kapitel 1: Indledning

1.1: Introduktion

I januar 2018 udsendte justitsministeriet et debatindlæg skrevet af Danmarks nuværende justitsminister, Søren Pape Poulsen (K), hvori der fremlægges et forslag om at tildele psykisk vold en særskilt lovparagraf i straffeloven. Ministeren understreger i debatindlægget, hvor store menneskelige konsekvenser dette fænomen kan have for en person, og hvor svært det kan være for de voldsudsatte at italesætte. Han mener derfor, at en selvstændig bestemmelse vil hjælpe til at fremme forståelse og anerkendelse af problemet i samfundet (Justitsministeriet 2018). I månederne op til Pape Poulsens debatindlæg i efteråret 2017, blev der promoveret for Christina Rosendahls film “VOLD - I kærlighedens navn”, der er den første dokumentar, hvor en producent har fået lov at følge en gruppe kvinder, mens de er beboere på krisecenteret Danner (Danner & Røde Kors 2018: 4). I filmen portrætteres mange personlige og intime historier om både fysisk og psykisk voldelige forhold. Rosendahl selv trådte i forbindelse med promoveringen af filmen frem og fortalte, at hun havde levet i et psykisk voldeligt hjem (Ilsøe et. al. 2017). I kølvandet på dette trådte både kendte og almindelige danskere frem i de sociale og offentlige medier, og fortalte om deres historier i et forsøg på at aftabuisere emnet. Dette virker til at være lykkedes med politikernes voksende offentlige fokus på emnet (Toft 2017). I december 2017 lancerede den daværende ligestillingsminister Karen Ellemann (V), i samarbejde med diverse interesseorganisationer, en kampagne på de sociale medier om fænomenet (Lev Uden Vold 2017). Efter justitsministerens udtalelser, samt hans indkaldelse til en konference om fænomenet i marts, er der vist ingen tvivl om, at *psykisk vold* er et emne, der vil blive heftigt debatteret i år. Det er til stor glæde for diverse interesseorganisationer, såsom Lev Uden Vold, LOKK¹ og Bryd Tavsheden, at emnet tages op. Dette ses blandt andet i en udtalelse fra Isabella Wedendahl, generalsekretær hos Bryd Tavsheden, til DR: “*Rigtig mange er ikke klar over, at de måske står i noget, som man betegner som psykisk vold*”. Hun understreger, at psykisk vold kan være mindst lige så skadeligt som fysisk vold (Maach 2017).

¹ LOKK er forkortelsen for organisationen *Landsorganisationen for Kvindekrisecentre*

Psykisk vold som fænomen er ikke nyt, og har verseret i de danske medier i flere år. I 2016 førte Dagbladet Information en eksempelvis en artikelserie omhandlende “usynlige vold”². I 2017 offentliggjorde Socialstyrelsen en årsrapport, hvor der fremgik at 99% af de kvinder, der har været beboere ved LOKK i 2016, havde været udsat for psykisk vold (Socialstyrelsen 2017: 10). Forud for dette har blandt andet ligestillingsministeriet lavet rapporter om fænomenet og dets eksistens (Helweg-Larsen 2012). Flere politikere, samt andre professioner såsom psykologer og lektorer, støtter op omkring forslaget om kriminalisering af begrebet, og ønsker dermed at følge vores nabolandes eksempler (Dalsgaard et. al. 2017) (Toft 2017). Norge, Sverige, England med flere har allerede udarbejdet forskellige definitioner af psykisk vold samt procedurer til behandling af anmeldelser. Trine Baumbach, lektor i strafferet fra Københavns Universitet, har i debatten påpeget, at der findes lovparagraffer, hvori psykisk vold implicit indgår, men at der ikke umiddelbart er nogle eksempler på sager, hvor politi og anklagemyndighed går videre med anmeldelser omhandlende denne voldstype. Lovparagrafferne omhandler fysisk vold og trusler på livet, og hvis ikke disse er inkluderet i anmeldelsen, ses der tendens til at anmeldelserne nedprioriteres. Hun støtter derfor op om en mere eksplicit lovparagraf (Toft 2017). En særskilt lovparagraf er derfor, på baggrund af eksperter udtalelser, en god ide, men dette betyder ikke, at regeringens arbejde på området vil være overstået. Eksempelvis viser forskning i Norge at kvinder, der anmelder psykisk vold til politiet, har meget blandede oplevelser. Mange oplever, at det ikke bliver taget seriøst, eller at de skal fortælle deres historier så mange gange, at historien bliver mindre emotionel og mere fremmed for dem, hvilket mindsker kvindernes troværdighed som voldsudsatte. Psykisk vold er på forhånd svært at anmelde, da der ikke altid kan udpeges et specifikt øjeblik og siges “her var jeg udsat for psykisk vold ” i modsætning til fysisk vold. Hvor fysisk vold typisk er specifikke hændelser der kan knyttes dato og tidspunkt på, er psykisk vold ofte mindre håndgribeligt, men en systematisk nedgørelse over tid, hvilket politiet har svært ved at arbejde med (Aas 2014). En ny lovparagraf med en kriminalisering af en eksplicit definition af psykisk vold kan måske være behjælpelig med dette.

Pape Poulsen beskriver i sit indlæg, at regeringen vil indføre en lovparagraf, men hvad med praksissen omkring dette? Hvordan skal den håndteres? Skal der dannes samarbejde med organisationer, der på nuværende tidspunkt arbejder med voldsudøvere og voldsudsatte i forbindelse med eksempelvis definitionen af psykisk vold? Vil disse organisationer og deres

² Se Informationen: Emne: Psykisk vold, <https://www.information.dk/emne/psykisk-vold>

medarbejdere få indsigt på, hvad der bør gøres i praksis? Har interesseorganisationerne erfaring med hvordan psykisk voldsramte mennesker kommer videre? Skal der fokuseres på forebyggelse, sagsbehandling, vidensdeling eller noget helt fjerde?

1.2: Problemformulering

Det er nogle af disse problemstillinger der vil blive belyst i dette studie med udgangspunkt i følgende problemformulering:

“Hvorledes er psykisk vold blevet et kriminalpolitisk emne, og hvilke initiativer finder interesseorganisationerne nødvendige i regeringens fremtidige handlingsplan mod psykisk vold i nære relationer?”

1.3: Fremgangsmåde og læsevejledning

Dette studie er bygget op i kapitler. Kapitel 1 er introduktion med problemformulering, fremgangsmåde og læsevejledning. Formålet med dette er en introduktion til det emne, som opgaven indfanger. I kapitel 2 udfoldes vidensfeltet, og der findes et indblik i den nuværende litteratur på forskellige felter, der alle på sin vis omhandler psykisk vold. Yderligere findes søgeprotokollen, da der ønskes at skabe en form for gennemsigtighed i proceduren til fund af litteratur. I kapitel 3 uddybes hvilke former for empiri, samt metodiske overvejelser til indsamling heraf, som er benyttet. Derudover beskrives hvilke begrænsninger og validitet, som kan forventes i en sådan empiriindsamling. Kapitel 4 består af et præsentationsafsnit. Dette afsnit giver en kort men præcis gennemgang af de organisationer og informanter, samt teoretikere, der primært refereres til i studiet. Formålet med dette kapitel er at klæde læseren på til en mere dybdegående benyttelse af disse. Analysen er opdelt i to kapitler, kapitel 5 og kapitel 6, som hver især omhandler en del af problemformuleringen. Det skal understreges, at denne opdeling er lavet efter problemformuleringens opbygning. Det vil sige besvarelse af spørgsmålet: *Hvorledes er psykisk vold blevet et kriminalpolitisk emne (...)* kommer først, men er derfor ikke nødvendigvis et udtryk for en skarpt optegnet og kronologisk analyseproces. Kapitel 5 er en dokumentanalyse af udvalgte dokumenter, hvori der hovedsageligt tages udgangspunkt i Carol Bacchis (2009) metode *Whats the problem represented to be?* Empirien her består af blandt andet nationale handlingsplaner, interesseorganisationers hjemmesider og

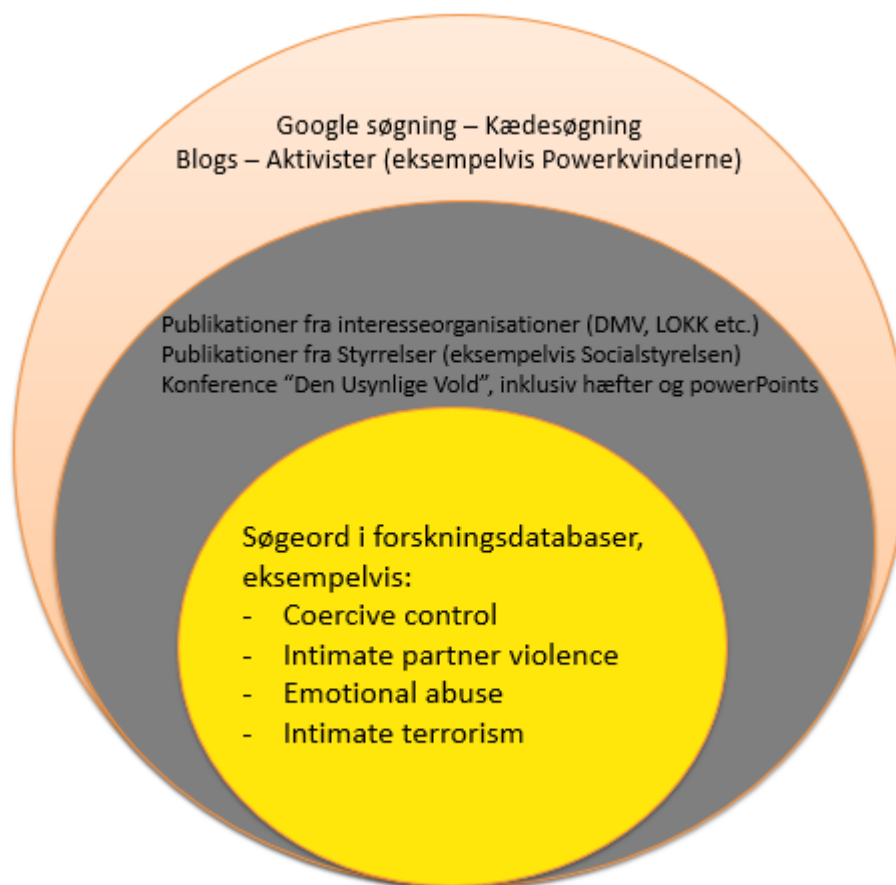
konference-hæfter. I kapitel 6 besvares (...) *hvilke initiativer finder interesseorganisationer nødvendige i regeringens fremtidige handlingsplan mod psykisk vold i nære relationer?*“. Besvarelsen tager udgangspunkt i empiri fra kvalitative interviews og feltarbejde, belyst med en fagteoretisk ramme. Kapitel 7 er en diskussion der tager udgangspunkt i fund fra analysen, samt sætter spørgsmålstejn ved hvorvidt en kriminalisering er den rigtige vej at gå. Kapitel 8 er samlet konklusion på studiet.

Kapitel 2: Introduktion til feltet og tidligere forskning

2.1: Søgeprotokol

Dette afsnit redegør for noget af den fremtrædende forskning, der findes om psykisk vold på både nationalt og internationalt plan. Denne forskning spænder bredt og er ikke afgrænset til det kriminologiske felt, idet andre professioner har relevant input om emnet.

Litteratursøgningen er foretaget på modellen COSI's præmisser. COSI er en protokol til kategorisering af informationssøgning (Bidwell & Jensen 2003). Modellen giver et godt billede på søgeprocessen i forbindelse med at finde og udvælge litteratur på området, hvorfor vores proces er illustreret nedenfor:

Model 1: COSI model udfyldt med eksempler ud fra vores søgningsproces. Det gule felt indeholder eksempler på søgetermer brugt i databaser fra universitetsbiblioteket og er derfor

kernelitteraturen. Det grå felt er hovedsageligt publikationer fra interesseorganisationer, eller styrelser, og det orange helt overordnede ustrukturerede søgninger.

Vi tog udgangspunkt i Google, Google Scholar og biblioteker.dk for at finde inspiration til fænomenet psykisk vold. Google gav mange links, der førte til typer af litteratur, som er opført i det orange og grå felt i modellen. Dette er litteratur i form af artikler med cases og interesseorganisationers hjemmesider med deres egne og styrelseres publikationer. I begyndelsen af processen måtte der erkendes mangel på overblik over emnet på engelsk, hvorfor Google Scholar ikke var videre brugbar. Den grå litteratur hos interesseorganisationerne inspirerede til søgetermer, forskere og lovparagraffer, som gav kompetence til først at foretage søgninger i Primo, Aalborg Universitets brede tværfaglige søgemaskine, og til efterfølgende at kunne foretage mere akademiske søgninger på forskningsartikler i databaser. Her blev Projektdatabasen og VBN Portalen gennemgået, samt Web of Science, EbscoHost, Scopus og ProQuest for vores udvalgte søgeord. For at få indblik i tidligere projekter om psykisk vold blev projektdatabasen og VBN gennemgået, samt for at se den nyeste grå litteratur, der er skrevet og endnu ikke offentliggjort. ProQuest er en database platform, med fokus på discipliner, såsom humaniora, naturvidenskabelige artikler og medicin. Vi startede her for at finde frem til hvad der kunne forventes i forhold til litteratur på området. Scopus er den største database med abstracts og citations oversigter af peer-reviewed litteratur, som dækker over en lang række discipliner, hvorfor det var en indlysende database at medtage for at se hvordan emnet fremtræder tværfagligt. Web of Science blev udvalgt da det er en interdisciplinær database med peer-reviewed videnskabelige journaler med fokus sociale videnskaber og humaniora, og var derfor mere specifik indenfor vores emne end Scopus. EbscoHost dækker over en samling af databaser, der giver adgang til journaler, e-bøger, avisartikler, teser med mere, og dækker blandt andet emner som political science hvilket vi mente gav mening at undersøge om der i denne sammenhæng var skrevet om psykisk vold. Det oplevedes ved de sidste to databaser, hvordan mange af de samme artikler gik igen, hvorfor processen stoppede her.

Der blev oparbejdet en liste med op mod 20 termer med fænomener, der kan opfattes som synonyme til, eller indbefattende, psykisk vold. Herefter læstes abstracts igennem og termer blev udvalgt, alt efter hvad vi forventede ville give det mest indsigtsgivende og brugbare materiale. De udvalgte søgetermer er vist nedenfor, opdelt efter sprog:

Danske termer: “Psykisk vold”, “Vold i nære relationer”

Engelske termer: “*Emotional abuse*”, “*Intimate terrorism*”, “*Coercive control*”, “*Domestic violence*”, “*Psychological abuse*”, “*Partner violence*” og “*Intimate partner violence*”

I søgningen lagde vi ud med at sortere ud fra først titler, herefter abstracts og indholdsfortegnelse, og til sidst ved at skimte enkelte tekster igennem. Dette resulterede i omkring 100 umiddelbart brugbare tekster fra diverse databaser, som vi fordelte i relevante kategorier som: *vold i nære relationer*, *lovparagraf*, *køn*, *politi*, *typologier* med flere. I vores udvælgelse forsøgte at fravælge tekster fokuserende eksempelvis på børn og børns forhold til psykisk voldelige forældre, vold mod dyr, fokus på seksualitet, handicap, ældre, arbejdsmiljø, psykiske sygdomme, alkohol og stofmisbrug, fængsel, med mere. Vi har fravalgt dette da vores fokus ikke omhandler fænomenet psykisk vold i dens eksistens og grunden til, at det foregår, men det kriminalpolitiske og interesseorganisationernes aspekt. I de følgende afsnit vil vi med udgangspunkt i vores fund af litteratur redegøre for emner, der på den ene eller anden vis omhandler eller indbefatter psykisk vold.

2.2: Vold i nære relationer

“Vold i nære relationer” bruges grundlæggende i Danmark som paraplybetegnelse i forbindelse med situationer, hvor voldsudøveren og den voldsudsatte kender hinanden, typisk i et romantisk forhold. Termen dækker yderligere over eventuelle børn, der kan være udsat for, eller vidne til, vold i hjemmet. Vold mod børn, hustruvold og kærestevold går alle ind under betegnelsen. Sidstnævnte defineres i Danmark typisk som voldelige kæresteforhold eller ægteskabsforhold, når parterne er mellem 16 og 24 år gamle (National Council for Crime Prevention, The Swedish National Council for Crime Prevention & The Danish Crime Prevention Council 2017: 37). Som paraplybegreb er termen mere omfattende end termen *partnervold* (på engelsk hyppigt *domestic violence*), der ofte er blevet brugt i forhold til hustruvold (vold mod kvinder i hjemmet). Vold i nære relationer medregner ikke blot børn som vidner, men omhandler den vold som *både* mænd og kvinder kan være udsat for af en nuværende eller tidligere partner. Vold i nære relationer omhandler yderligere ikke blot fysisk eller seksuel vold, men også ofte psykisk vold (Helweg-Larsen 2012: 9), hvorfor denne term benyttes i stedet for partnervold i dette studie. Voldstypologier, og specielt psykisk vold, uddybes i 2.3 *Typologier*.

Dette studie tager udgangspunkt i seniorforsker Karin Helweg-Larsens definition af *vold i nære relationer*, som adskilles fra *domestic violence*:

“Partnervold var tidligere ofte synonymt med hustruvold (*domestic violence*), dvs. vold mod kvinder i hjemmet. Vold i nære relationer er mere omfattende og inkluderer den vold, som mænd og kvinder bliver udsat for af en nuværende eller tidligere partner i og uden for hjemmet, samt den vold, som børn kan være vidne til i deres hjem” (Helweg-Larsen 2012: 9).

Vi er blevet inspireret af denne definition idet studiet vil forsøge at forholde sig kønsneutralt i forhold til udøver/udsat debatten. Køn spiller dog en stor rolle inden for dette felt, og vil derfor blive berørt løbende. Helweg-Larsens definition er attraktiv, idet hun gør opmærksom på, at både mænd og kvinder kan leve med en psykisk voldelig partner eller selv agere som voldsudøver. I dialogen med informanterne, specielt Mandecenteret og Lev Uden Vold, skabes et indtryk af, at det er sådan det hænger sammen i ”virkeligheden”. Yderligere nævner Helweg-Larsen også børnenes oplevelse af volden, hvilket samtlige informanter ligeledes har lagt stor vægt på, især Dialog mod Vold. Det skal dog understreges, at der fortsat ofte sættes lighedstegn mellem de to begreber *domestic violence* og *vold i nære relationer*, når der oversættes til engelsk, hvorfor begge begreberne er blevet brugt i litteratursøgning. I nedenstående afsnit gives et indblik i forskning om *vold i nære relationer*, og der gøres opmærksom på at studierne kan henvise til forskellige forståelser for hvad der inkluderes i *nære relationer*.

2.2.1: Fra private anliggender til samfundsproblem

Vold i nære relationer har i løbet af det sidste halvt hundrede år rykket sig fra at være et problem inden for familiens fire vægge til at være et globalt problem. Dermed er der sket et skift fra at dette er et privat anliggende, til et offentligt på lige fod med vold i det offentlige rum. Ifølge samfundsvidenskaber Sofie Danneskiold-Samsøe og Yvonne Mørck, og antropolog Bo Wagner Sørensen er ovenstående skift sket, da vold mod kvinder (og børn) kom på den internationale agenda, efter globale feministiske bevægelser i løbet af 1980’erne kæmpede med at få kønsbaseret vold, specifikt vold mod kvinder, anerkendt som en krænkelse af menneskerettighederne (Danneskiold-Samsøe et. al. 2011: 28). Af dette kom også *the domestic violence movement* også kaldet *battered women’s movement* (Gover 2009:

472). De første krisecentre for voldsramte kvinder blev etableret i England og USA fra 1971, mens USA yderligere i 1972 åbnede en hotline for voldtægtsofre (Danneskiold-Samsøe et. al. 2011: 28), (Gover 2009: 472). Til sammenligning har Danner været drevet som krisecenter siden 1980, men har huset kvinder i nød siden 1875, året efter grevinde Danners død (Danner n.d.a). På nuværende tidspunkt er der fortsat en opfattelse om at vold i nære relationer typisk er med en mandlig voldsudøver mod en kvindelig partner, hvorfor mange organisationer fortsat fokuserer på kvinder og børn (Gover 2009: 472). Dette ses også eksempelvis i FN's deklARATION på området, der henvender sig til vold mod *kvinder* frem for en *partner* (FN 1993: Artikel 1). I de senere år er der dog kommet fokus på vold mod mænd, og der er bevidsthed om, at det ikke udelukkende er kvinder, der er ofre for denne type overgreb (Regeringen 2010: 20). Danneskiold-Samsøe et. al. pointerer, at selvom vi er nået langt med voldsforståelsen i løbet af de sidste fire årtier, er vold, der finder sted i familien fortsat ikke en prioritet hos eksempelvis politiet i forhold til andre voldelige overgreb. Dette kan have noget at gøre med, at det kan være svært at melde sin partner, hvorfor mange fravælger dette (Danneskiold-Samsøe et. al. 2011: 28 - 31). Alligevel viser forskning fra USA at offentligheden allerede i slutningen af 1990'erne er blevet mere opmærksom på voldens tilstedeværelse inden for hjemmets fire vægge, og har større tendens til ikke at acceptere den som "private anliggender". Dette går også igen hos politiet, der har udvist større tendens til at arrestere voldsudøvere end tidligere (Arriaga & Oskamp 1999: 2). Samtidig er USA's lovgivning et godt eksempel på hvor kompliceret og differentieret kriminalisering af fænomenet er, idet det her varierer fra stat til stat hvorvidt vold i nære relationer ses som en forseelse eller en forbrydelse. Dette kan muligvis have noget at gøre med at mange voldsudøvere overfor politiet kan virke rolige og charmerende, og kan fremlægge situationen til egen fordel ved at benægte at volden fandt sted (Gover 2009: 476, 479).

2.2.2: Uenighed på feltet

Helweg-Larsen og Statens Institut for Folkesundhed har i samarbejde med Ligestillingsministeriet i 2012 offentliggjort en rapport om vold i nære relationer, der kortlagde omfanget af voldsudsatte i Danmark som værende omkring 33.000 kvinder og 13.000 mænd. Hun pointerer at der forekommer forskellige rapporteringer af forekomsten af partnervold, og her er en fejlkilde at der ikke er nogen konsensus om en definition af partnervold. Nogle medtager eksempelvis kun fysisk vold fra en samlevende partner, mens andre også medtæller psykisk og seksuel vold fra en tidligere såvel som nuværende partner

(Helweg-Larsen 2012: 8, 14, 25). Kriminolog Angela R. Gover pointerer i tråd med dette, at der er forskel på den amerikanske lovbestemte vold i nære relationer (*domestic violence*) og den måde praktikerne³ typisk oplever og bruger termen. Når sidstnævnte henviser til vold i nære relationer, inkluderes der ikke blot fysisk vold, men også et kontrollerende og systematisk mønster af fysisk, psykisk og seksuel vold mellem partnere, hvilket kan overgå og udføres af både mænd og kvinder (Gover 2009: 472). I næste afsnit redegøres for nogle af de typologier og kategorier der går ind under vold i nære relationer.

2.3: Typologier

The World Health Organisation (WHO) definerer *intimate partner violence* (intim partnervold) som følgende:

“(...) *behavior within an intimate relationship that causes physical, sexual or psychological harm, including acts of physical aggression, sexual coercion, psychological abuse and controlling behaviours.*” (WHO som citeret i Ali, Dhingra & McGarry 2012: 16).

Ovenstående definition er kønsneutral og henvender sig til vold partnere imellem, hvilket også distancerer sig fra at omhandle vold mod eksempelvis børn eller ældre (Ali et. al. 2015: 17). Dette ligger i tråd med Helweg-Larsens definition af vold i nære relationer. Termen *intimate partner violence* refererer til vold mellem to mennesker i et intimt forhold (Ali et. al. 2015: 16), hvor Helweg-Larsen blot tilføjer, at der er tale om både nuværende og tidligere intime forhold (Helweg-Larsen 2012: 9). Når der nedenfor bruges det engelske *intimate partner violence*, henvises der derfor til typologien eller begrebet, mens termen “vold i nære relationer” vil dække over selve fænomenet. Forsker og senior lektor Parveen Azam Ali, kriminologisk psykolog Katie Dhingra og sundhedsvidenskaber Julie McGarrys dybdegående litteraturreview, om nogle af de mest brugte typologier af *intimate partner violence*, illustrerer, hvordan der i løbet af det sidste kvarte århundrede er opstillet mange forskellige typologier af *intimate partner violence*, med forskelligt rationale for fænomenets opståen og eksistens. Formålet med dette er at understrege pointen om, at vold i nære relationer er komplekst, og der er mange faktorer, der spiller ind, samt at en fremadrettet indsats bør tage dette med i deres planlægning for at opnå gode resultater (Ali et. al. 2015: 17). I dette studie tages hovedsageligt udgangspunkt i sociolog Michael P. Johnsons typologier. Johnsons

³ Her bruges begrebet ”praktikerne” da det er denne betegnelse Gover benytter

typologi af *intimate partner violence* kan kategoriseres i fem kategorier; *Coercive Controlling Violence*, *Violence Resistance*, *Situational Couple Violence*, *Mutual Violent Control* og *Separation-Instigated Violence* (Ali et. al. 2015: 18). I dette studie fokuseres der primært på typologien *Coercive Controlling Violence*, også blot kaldet *coercive control*, som det bruges i forbindelse med vold i nære relationer. Denne term er også tidligere brugt i forbindelse med kontrollerende adfærd i parforhold (Hamberger et. al. 2017: 4 - 7). Der argumenteres for, at det er denne typologi, der er mest sammenlignelig med det danske "psykisk vold".

Johnson er fortaler for, at der findes tre overordnede typer af vold i nære relationer. De to første typer er *intimate terrorism*, vold der tages i brug for at tage generel kontrol over en partners liv, og *violent resistance*, der bruges som respons på *intimate terrorism*. Den tredje er *situational couple violence*; vold der finder sted ved en eskalation af konflikt eller serie af konflikter. Ved den sidstnævnte er der derfor ikke tale om et indlejret mønster i et parforhold til at opnå magt eller kontrol over sin partner, og er den mest gængse form for vold i nære relationer ifølge Johnson (Johnson 2005: 1126 - 1127). I *situational couple violence* er der ingen umiddelbar planlagt agenda, mens *violent resistance* generelt bruges af den voldsudsatte, ofte i forbindelse med at en kontrollerende og voldelige partner begynder at blive voldelig. *Intimate terrorism* er senere som term blevet ændret til *Coercive Controlling Violence*, som overordnet omhandler at bruge en række komponenter til at kontrollere sin partner. Sådanne komponenter kan kombineres for at opnå det bedst mulige resultat, eksempelvis intimidering, isolation, brug af børn eller trusler, etcetera (Ali et. al. 2015: 18). *Coercive control* består ordret af to komponenter - *coercive* (tvang eller tvingende) og *control* (kontrol). Begrebet kontrol kan forstås på forskellige måder, eksempelvis: "*a pattern of behaviors that can be used by one or both spouses to manipulate and control the actions of the other*" og/eller "*(...) attempt to or have the effect of directing or constraining a spouse's actions, thoughts or emotions*" (Hamberger et. al. 2017: 2). I forbindelse med den sidste definition, at det er vigtigt at ægtefællen, der kontrolleres, opfatter sin partners kontrollerende adfærd som negativ, og ikke blot som normal ægteskabelig indflydelse. Det tvingende element i *coercive control* er når det lykkes det kontrollerende individ at tvinge sin partner til at handle eller føle efter udøverens egne ønsker. For at kunne udføre denne tvang må der ligge en implicit forståelse om trusler og/eller negative konsekvenser, hvis ikke den kontrollerende partner får sin vilje (Hamberger et. al. 2017: 2).

2.3.1: Coercive control

Professor og retsmedicinsk socialrådgiver Evan Stark er kendt for hans arbejde med *coercive control*, og har bogstaveligt talt skrevet bogen om emnet *Coercive control - How men entrap women in personal life* (Conference on Coercive Control n.d.). Ifølge Stark (2007) deler *coercive control* træk med kriminalitetsformer som kidnapning, stalking og chikane. Dette er kriminelle handlinger, hvor gerningsmanden aktivt og fortsættende nedgør, skader, udnytter, intimiderer, isolerer og dominerer deres ofre. I mange tilfælde fratages den udsatte sine penge, muligheder for transport, muligheder for kontakt til venner og familie, samt fratages valg i forbindelse med uddannelsesønsker eller arbejdsplads. Denne kontrol foregår sjældent i et rum over nogle dage, men rækker ud i den udsattes sociale rum og længere perioder. At ligge under en sådan type kontrol i længere tid underminerer den udsattes integritet, både fysisk og psykisk. Stark selv arbejder med det feministiske perspektiv, hvorfor han arbejder ud fra et scenarie med mænd som den kontrollerende partner og tillægger kontrollens formål med begrundelser som seksuelle og opvartende privilegier, samt kontrol over ægteskabet som helhed. Dette giver også manden kontrol over hverdagen som helhed, idet de kan tvinge kvinderne til at udføre de typiske feminine roller (rengøring, madlavning, børnepasning, seksuel adfærd etcetera), samtidig med at kunne kontrollere hvordan hun udfører disse. Stark tilskriver ligestillingsproblematikken til hvorfor og hvordan dette kan lade sig gøre (Stark 2007: 5).

Organisationer, der arbejder med vold i nære relationer, som eksempelvis LOKK og Dialog Mod Vold, opsætter deres definitioner af vold efter type; fysisk, psykisk, seksuel, materiel, økonomisk, digital og stalking (LOKK n.d.a), (Dialog Mod Vold 2018b). Som tidligere nævnt deler stalking og *coercive control* karaktertræk, men nogle af dets egenskaber finder også sted i de andre typologier. Tvang går igen på den ene eller anden måde i alle kategorierne: tvang til seksuelt samleje eller trusler om ødelæggelse af materielle ting. Psykisk vold er dog den mest oplagte og indeholder mange elementer fra *coercive control*. I den engelske lovgivning om psykisk vold bruges *coercive control* som term i stedet for eksempelvis *psychological abuse*, hvorfor vi mener at kunne tillade os at bruge termen *coercive control* som den engelske term for psykisk vold i vores analyse. Dette uddybes yderligere i 2.5: *Lovparagraffer*.

2.4: Køn og viktimologi

I dette afsnit iscenesættes kønsbegrebet og viktimologi i forhold til psykisk vold. I den forbindelse findes det relevant at nævne kriminolog Nils Christie, som arbejder med begrebet: *Det Ideelle offer* (1986). Ifølge Christie skal det ideelle offer forstås som en person eller en kategori, der når de udsættes for kriminalitet, uden videre tildeles fuldstændig og legitim status som offer. Et eksempel herpå er en ældre kvinde der bliver overfaldet på vej til at besøge sin syge søster (Christie 1986). Det er vigtigt at påpege, at formålet med at inddrage Christie ikke er en systematisk gennemgang af kriterier for det ideelle offer da de seks steps ikke som udgangspunkt vil blive inddraget i analysen. Formålet er i stedet at tydeliggøre, at der i forskning og litteratur på området, indtil i nyere tid, ses en tendens til at opfatte mænd som voldsudøvere og kvinder som voldsudsatte. Dette kommer også til udtryk i WHO's definition på *intimate partnerviolence*, som fremlagt af Ali et. al., der på trods af den kønsneutrale definition også delvist fokuserer på kvinder som ofre (Ali et. al. 2015: 16 - 17). At kvinder trækkes frem som udsatte i denne type sager kan tillægges at vold mod kvinder, ifølge blandt andet FN, er et strukturelt, internationalt og omfattende problem, og yderligere er et overgreb på kvinders fundamentale rettigheder og ligestillingen (FN 1993).

Starks feministiske positionering gør ham opmærksom på at kvinder, på lige fod med mænd, kan være voldelige overfor deres partnere af forskellige årsager. Den "fordel" mænd har som udøver er ligestillingsproblematikken, hvor kvinder er underlagt nogle fordomme eller forventninger, som ikke tillægges mænd (Stark 2007: 5 - 6). Kriminologi som disciplin har ligeledes tendens til at fokusere på mænd som gerningsmænd (Chesney-Lind 2014 [1989]: 347), og i tilfælde af vold i nære relationer samt historikken på dette punkt (Danneskiold-Samsøe et. al. 2011: 28 - 42), giver det mening at meget forskning også har taget udgangspunkt i dette. Johnson mener at typologien *situational couple violence* er tæt på at være kønssymmetrisk (Johnson 2005: 1128). Han deler dog samtidig Starks pointe om, at mænd har en fordel som udøver af *coercive control*, idet han argumenterer for, at *intimate terrorism (coercive control)* næsten udelukkende udføres af mænd mod kvinder, blandt andet fordi de har en fordel om kulturelle kønsopfattelser (Johnson 2005: 1128) (Stark 2007: 5 - 6). Ali et. al. taler imod dette ved at sige, at på trods af at der er foretaget meget lidt systematisk forskning om kvinder som udøvere af *coercive control*, er der beviser for at det sker (Ali et. al. 2015: 18). Andre forskere taler også op for mænd som ofre, eksempelvis Gover, der nævner flere studier, der viser at der specielt i unge parforhold i USA findes en meget lige

fordeling af unge mænd og kvinder, der udøver fysisk og/eller psykisk vold mod deres partner (Gover 2009: 4). Læge Rute Carmo et. al. har udført et tre årigt studie om vold i nære relationer i Portugal med over 4600 sager med ofre hvor der var mistanke om partnervold, heraf var de 11,5 % mænd (Carmo et. al. 2011). Samfundsmediciner Solveig Lövestad og læge, samt professor i samfundsmedicin, Gunilla Krantz har i 2012 udgivet et kønsneutralt studie om mænd og kvinders udsættelse for vold i nære relationer, hvor 41 % af kvinderne og 37 % af mændene i deres stikprøve rapporterede at de blev udsat for kontrollerende adfærd fra deres partner (Lövestad & Krantz 2012). I relation til dette afsnit vil vi fremadrettet have kønsproblematikken for øje, det vil sige at vi vil forsøge at være opmærksomme på de selvfølgeligheder, der fremkommer i forskningen af vold i nære relationer, og i forlængelse af dette *coercive control*.

2.5: Lovparagraffer

I 2011 lavede Europarådet Istanbulkonventionen, hvori der blev fremlagt en række artikler, nogle af dem med fokus på diverse voldsformer. De kontraherede parter blev her underlagt at skulle tage stilling til en række punkter (Europarådet 2011), heriblandt artikel 33 der lyder som følger:

“Parterne træffer de lovgivningsmæssige eller andre foranstaltninger der er nødvendige for at sikre, at det er strafbart med forsæt at forøve alvorlig skade på en persons psykiske integritet ved anvendelse af tvang eller trusler.” (Europarådet 2011: 12).

Ovenstående er blevet tolket som henvisning til en ønsket lovgivning, kriminalisering eller stillingtagen til psykisk vold, idet artiklen indeholder elementer fra diverse definitioner af fænomenet (Jensen & Larsen 2016: 42 - 68). Det daværende danske justitsministerium vurderede på baggrund af straffelovens paragraf §245 og §266, at yderligere lovgivning om psykisk vold ikke var nødvendig, og foretog sig yderligere ikke i forhold til lovgivning (Justitsministeriet 2013: 42 - 43). Denne beslutning kunne ministeriet tillade sig på grundlag af artikel 78 stk. 3 i Istanbulkonvention, der giver de forskellige lande mulighed for at fravælge strafferetlige sanktioner (Europarådet 2011: 30). Sidenhen har Danmark fået kritik for denne beslutning. *The Group of Experts on Action against Violence against Women and Domestic Violence* (herefter GREVIO) udgav i 2017 rapporter om hvorledes de forskellige kontraherede lande havde håndteret Istanbulkonventionens enkelte artikler. GREVIO er til

dels enige med justitsministeriet i, at nogle af de elementer der indgår i psykisk vold kan dækkes af nuværende lovparagraffer som paragraf §245, §260 og §266, men at ingen af dem er fyldestgørende og ej heller arbejder med de små mikroaggressioner og kontrollerende adfærd ofre (her kvinder) i hverdagen kan udsættes for af deres partner. De opfordrer derfor Danmark til at foretage en lovændring, kriminalisere psykisk vold og tildele den en særskilt lovparagraf (GREVIO 2017: 43 - 44). Det er nu denne diskussion, der foregår i det nuværende ministerium, og analysen vil berøre hvad en sådan lovparagraf vil få af betydning. Nedenfor opstilles et overblik over nogle af de tidligere nævnte paragraffer der tillægges betydning i fænomenet psykisk vold i dansk lovgivning.

Den danske straffelov kapitel 25 omhandler forbrydelser mod liv og legeme, og her findes den første relevante lovparagraf:

Paragraf §245: Grov vold

§ 245. Den, som udøver et legemsangreb af særligt rå, brutal eller farlig karakter eller gør sig skyldig i mishandling, straffes med fængsel indtil 6 år. Har et sådant legemsangreb haft betydelig skade på legeme eller helbred til følge, skal dette betragtes som en særligt skærpende omstændighed.

*Stk. 2. Den, som uden for de i stk. 1 nævnte tilfælde tilføjer en anden person skade på legeme eller **helbred**⁴, straffes med fængsel indtil 6 år.*

§ 245 a. (...) (Straffeloven §245 & §245a)

Når denne paragraf forbindes med psykisk vold henvises der til stk. 2, nærmere betegnet ordet *helbred*. Justitsministeriet henviser til at helbred også dækker over psykisk helbred, hvorfor dette kan referere til psykisk vold og psykiske traumer (Justitsministeriet 2013: 43).

Kapitel 26 i den danske straffelov omhandler forbrydelser mod den personlige frihed. Paragraf §260 dækker flere elementer af psykisk vold, heriblandt frihedsberøvelse samt trusler om både vold mod legeme eller materiale. Hvad der ifølge GREVIO rapporten ikke inkluderes i paragraffen er alle de mindre aggressioner, som typisk danner det mønster af kontrollerende adfærd eller mishandling, som kendetegner psykisk vold (GREVIO 2017: 43).

⁴ Vores markering af "fed" skrift, for at tydeliggøre hvilke ord vi henviser til

Kapitel 27 i danske straffelov omhandler freds- og ærekrænkelser, og herunder kommer voldsomme trusler og trusler på livet i paragraf §266 (Straffeloven §266). En vigtig pointe at have med fra paragraf §266 er, at man ved vurderingen af om der foreligger en overtrædelse af paragraffen skal tages stilling til hvorvidt en trussel er *egnet* til at forårsage frygt, og ikke om hvorvidt gerningsmanden er i stand til at udføre truslen. I forbindelse med psykisk vold vil det være gerningsmandens forsæt at fremsætte en trussel for truslens og resultaternes skyld, og ikke udførelsen af truslen (Jensen & Larsen 2016: 47). På samme måde som med paragraf §260 medtager §266 ikke de mindre trusler der kan være i hverdagen, men blot voldsomme trusler, samt dødstrusler (GREVIO 2017: 43).

2.5.1: Lovgivning om psykisk vold i andre lande

Trods justitsministeriets tidligere udmelding i 2013 om at en særskilt lovparagraf om psykisk vold ikke fandtes nødvendig (Justitsministeriet 2013: 42 - 43), er den nuværende justitsminister af en anden holdning. Han udtaler at straffeloven er mangelfuld i forbindelse med at kunne lovgive om psykisk vold (Justitsministeriet 2018). At tage stilling til hvorvidt en sådan lovparagraf er nødvendig kan også være en længere proces, hvilket ses hos eksempelvis Sverige. I Sverige blev der i 1982 indført en lovgivning således at politiet skulle tage affære i hjem de blev kaldt ud til i forbindelse med husspektakler, således at offeret ikke skulle tage stilling til, hvorvidt de ønskede at anmelde deres partner. Sverige fulgte i 1998 denne lov op med endnu en lovgivning, der i daglig tale kaldes "*the gross violation of a woman's integrity*" (Lindström 2006: 221). Denne tilføjelse var et unikt indslag, der gav mulighed for at samle et antal af mindre lovovertrædelser og behandle det som en enkelt større lovovertrædelse, hvis det blev skønnet at der var tale om gentagen viktimitisering (Lindström 2006: 220 - 221, 233). På trods af at "*the gross violation of a woman's integrity*" inkluderer ikke-fysiske komponenter, heriblandt trusler eller sekchikane, blev der gjort opmærksom på, at eksempelvis ydmygelser eller restriktioner i forhold til kontakt til venner og familie også burde inkluderes. På daværende tidspunkt mente den svenske regering ikke at en sådan lovgivning var mulig, og afviste tilføjelsen (Lindström 2006: 222). I 2013 indførte de alligevel en tilføjelse til den svenske paragraf §4 stk. a, som grundlæggende pålægger straf ved krænkelse af en nærtstående eller tidligere nærtstående persons integritet eller selvværd gentagne gange. Sverige er ikke det eneste land, der har indført en særskilt lovparagraf til psykisk vold, blandt andre har Frankrig, Brasilien og Indien skrevet egne lovparagraffer (Jensen & Larsen 2016: 52). Norge var på forkant med Sverige og indførte lovparagraf §282 og §283 om vold i nære relationer i 2009 (Lov om straf §282 & §283). Storbritannien fulgte

trop i 2015 med en lovgivning om *controlling or coercive behaviour in an intimate or family relationship* (Serious Crime Act 2015, section 76). Der henvises i analysen og diskussionen til Norge, Sverige og Storbritanniens lovparagraffer. Norge og Sverige er udvalgt idet de typisk bruges til komparative studier med Danmark i Skandinavien. Storbritanniens lovparagraf er udvalgt grundet bruges af frasen "*controlling or coercive behaviour*". Vi er opmærksomme på at de skandinaviske lande og Storbritannien har forskellig retspraksis, men da det hovedsageligt er lovparagraffen og ikke selve systemet der tages udgangspunkt i tillader vi os dette tilfælde. Vi har tidligere nævnt at vi hovedsageligt vil arbejde med typologien *coercive control*, hvilket er et valg vi blandt andet har taget på baggrund af den engelske lovparagraf formulering.

Kapitel 3: Metode

3.1: Et hermeneutisk ståsted

Forud for det videnskabelige arbejde er der på forhånd taget en beslutning om, hvilken videnskabelig vinkel studiet er inspireret af. Dette skyldes, at forskellige videnskabelige synsvinkler opererer ud fra vidt forskellige perspektiver (Hyldgaard 2006). Som tidligere nævnt ønskes psykisk vold undersøgt som fænomen ud fra interesseorganisationernes perspektiv. Som forskere ser vi os selv som værende *de forstående forskningstyper* (Launsø og Rieper 2005: 22). Dette skyldes, at dette studie emmer af en interesse indenfor hvordan noget gøres, siges, opleves, fremtræder, italesættes med mere, hvorfor det også falder naturligt, at den kvalitative forskningsmetode som er fremtrædende. Dette betyder, at metodeafsnittet bygges af en optagethed indenfor at beskrive, forstå og fortolke bestemte menneskers erfaringer samt udtalelser. Ved erfaring henvises til det, som viser sig umiddelbart for informanternes bevidsthed. Formålet er derfor at få et indblik i interesseorganisationernes verden, hvor de arbejder med fænomenet, og yderligere blive klogere på, hvilke forskellige forståelser, der ligger bag arbejdet (Hyldgaard 2006: 31 - 39). I dette tilfælde betyder det, at der ikke arbejdes med brækkede arme og blå mærker påført af en partner, men med kontrol, isolation og nedgørelse. Det er denne mangel på målbar sammenlignelighed, der er problematisk i indsatsen mod psykisk vold i forhold til eksempelvis bevisførelse. For at blive klogere på, hvorledes vi som akademikere formår at beskrive førstepersonsperspektivet fra vores informanter, er empiriindsamlingen inspireret af fænomenologien, idet den arbejder med, hvordan verden fremtræder for et subjekt i et konkret enestående perspektiv, bundet til tid og sted (Hyldgaard 2006: 42). Dette ses især i tilgangen til informanter, som ønskes i fokus.

3.2: Forforståelser

En del af de metodiske overvejelser omhandler hvilke forforståelser vi hver især besidder til forskningsfeltet. Dette findes vigtigt at italesætte, da disse ellers kan præge interviewene, samt fund i undersøgelsen, og måden hvorpå disse tolkes (Launsø og Rieper 2005: 70). I problemformuleringen ligger en implicit forståelse af, at interesseorganisationerne arbejder med begrebet og oplever problematikker i forbindelse med deres respektive områder. Da dette ikke vides med sikkerhed, er det derfor vigtigt, at forforståelserne ikke styrer arbejdet med

interviewguiden. Opgaven er at udlægge interesseorganisationernes oplevelse, hvorfor vi på bedste vis må agere neutrale til fænomenet. Derudover har vi findes en forforståelse omhandlende kønsaspektet.

3.3: Afgrænsning af empirisk materiale

Foruden udvalgte medier, dokumenter, rapporter og hjemmesider, har vi samlet haft adgang til syv informanter⁵. Da studiet læner sig op ad en kvalitativ forskningsmetode, er det væsentligt, at der kommer i dybden med, hvorledes informanterne forstår, møder og benytter sig af begrebet psykisk vold. Vi tog kontakt til en lang række organisationer, heriblandt Bryd Tavsheden og Danner, som begge måtte afslå grundet mangel på ressourcer, men bifaldt emnet og opfordrede os til at fortsætte. Vi ligeledes politiet der også måtte afslå. Vi fik positiv respons fra fire organisationer: Lev Uden Vold, Dialog mod Vold, LOKKs hovedkontor, Krisecenteret i Aalborg og Mandecenteret. Vi arrangerede op til flere møder med flere af organisationerne, resulterende i samlet seks interviews og en længere samtale. De fire organisationer har hvert deres fokus, vinkel og agenda på emnet psykisk vold, hvorfor vi fandt det givende at prioritere interviews ved flere organisationer, end blot mange informanter fra en organisation. De forskellige aspekter, der arbejdes med, er blandt andet vidensdeling, erkendelse, bearbejdning og behandling.

3.4: Semistrukturerede interview

Inden der udvælges en interviewform er det givende at gennemgå to faser, *tematisering* og *design*, for at kunne udarbejde en korrekt interviewguide, der inkluderer en reflekterende tilgang til den pågældende situation (Brinkmann & Kvale 2009: 122). Alle interviews er foretaget ved den gældende organisation, da vi har til hensigt at lade informanterne føler sig godt tilpas i vante rammer, og dermed forhåbentlig åbner mere op. Vi har på forhånd ladet informanterne fylde, og har derfor opdelt de pågældende interviewguides i tematikker. Herved kan der foretages semistrukturerede interviews, hvor informanten leder samtalen, samtidig med at interviewereren kan holde overblik over besvarelsen af spørgsmål (Brinkmann & Tanggaard 2010: 29).

⁵ Det samlede overblik over vores empiri findes i vores empiri-appendiks, se bilag 1

Vi er inspireret af den fænomenologiske tilgang, hvorfor der prøves at se bort fra de antagelser, teorier og refleksioner, vi generelt har om emnet. Når det er sagt, har vi stadig været opsøgende. Vi har derfor været stringente i at læse os ind på organisationen, så vi fremstår informerede om den pågældende organisation i mødet med informanten. Dette valg skyldes erfaringer fra to episoder. Første erfaring udfoldes i mailkorrespondance mellem os og diverse organisationer, hvor vi blev henvist til deres hjemmeside. Næste erfaring var i forbindelse med den uformelle samtale, hvor der ligeså blev henvist til den pågældendes hjemmeside. Dette gør at guiden indbefatter tematikker, som omhandler eksempelvis organisationens standpunkter, udtalelser, begrebsdefinitioner med mere. Inden vi foretog et interview blev informanterne oplyst om, at studiet ikke havde til hensigt at vurdere deres arbejde, men få indblik i deres oplevelser med psykisk vold. Mange af de udvalgte tematikker såsom *psykisk vold*, *skam* og *stigmatisering* går igen i de forskellige interviewguides, i håb om flere perspektiver på samme tematik. Ydermere fulgte der tilhørende underspørgsmål som eksempelvis hvorvidt de forskellige klienter selv bruger begrebet psykisk vold eller hvad organisationens synspunkt på kriminaliseringen og den fremtidige lovparagraf er.

3.5: Observation som metode

Den 16. marts 2018 afholder Røde Kors i samarbejde med Danner en konference om "Den Usynlige Vold". Her vil der blandt andet være forpremiere på Rosendahls film "VOLD - i kærlighedens navn". Yderligere har konferencen mange oplæg på dagsordenen, fra forskere, en tidligere beboer på krisecentre og professioner der arbejder med psykisk vold, samt Justitsministeren og andre politikere, der desuden danner debatpanel om den nye lovgivning om psykisk vold. Vi har konkluderet at konferencen indeholder mange af elementerne i problemformuleringen, hvorfor vi beslutter at deltage. Inden deltagelse har vi nogle metodiske refleksioner. Dette skyldes en forventning om at kunne indhente relevant empiri med metodiske værktøjer, mens vi agerer observatører. At agere observatør betyder, at vi har købt os adgang til at gæste denne konference på lige fod med alle andre. Vores ønske er at kunne iagttage hvordan mennesker handler og interagerer til en sådan konference, hvorfor vi vælger observation som metodisk tilgang (Brinkmann & Tanggaard 2010: 84). Vores fokus er derfor at aflæse og observere træk ved bestemte situationer, samtidig med at blive klogere på emnet fra forskellige vinkler. Her tænker vi at se den interaktion og debattering, som opstår aktører imellem. Det kan diskuteres, hvorvidt vi er *deltagende* observatører eller ej. Ved deltagende aktør henvises til en metodisk form, hvor vi eksempelvis aktivt interviewer

løbende med, at vi observerer en igangværende praksis. Som udgangspunkt agter vi ikke at agere som deltagende, da vores fornemmeste opgave bliver at observere, hvorledes konferencen udspiller sig. Hvis der opstår mulighed for, at vi kan agere deltagende ved aktivt at blive en del af konferencen, under pauser eller andet, og der opstår mulighed for uddybende spørgsmål så bliver vi naturligvis aktive. Inden vi deltager i konferencen, laver vi en observationsguide. Denne er primært udformet på baggrund af vores forskningsspørgsmål men også på baggrund af den bagvedliggende viden vi har om dagens forløb: Hvem deltager? Hvor meget tid har de hver især? Hvem debatterer og fortæller om hvilket emner? og så videre. Her har vi dog for øje hvilken *scene* vi indtager. Hermed menes, at vi er opmærksomme på, at Danner er den bagvedliggende organisation for arrangementet, hvorfor deres interesseområder er et bærende element. Formålet med alt dette er, at vi fastholder fokus på relevante områder og derved skaber overblik over de tematikker, som er relevante for netop os. En anden grund til, at vi vælger at lave denne guide skyldes, at det senere hen kan være behjælpeligt som dokumentation for vores senere argumentere og konklusioner. På selve dagen vil vi begge være udstyret med en notesbog tilregnet feltnoter. Selve udfyldelsen heraf bliver individuelt. Dette skyldes, at vi hver især husker forskelligt, hvorfor Christinas formentlig vil være præget af tidsnotering, tegninger og stikord. Rikkens derimod vil formentlig være mere grundigt udarbejdet med flere nuancer, jvf. 3.8: *Metodiske overvejelser ved dokumentanalyse* (se bilag 2). Fælles for noterne er, at de efterfølgende skal være behjælpelige til at huske os på, hvad vi iagttog eller hørte under konferencen for videre analyse (Brinkmann & Tanggaard 2010: 81 - 86)

3.6: Brug af feltnoter som metode

Da der var over 90 billetter solgt til konferencen, vidste vi at sandsynligheden for at få personlige udtalelser eller interviews var minimale. Yderligere havde vi ingen information om, hvorvidt konferencen blev optaget (det blev den ikke, der blev dog taget billeder), og om vi i så fald ville have adgang til denne optagelse. Vi besluttede os derfor at lade os inspirere af emeritus professor i antropologi H. Russel Bernard (Bernard 2017) og hans tilgang til feltnoter for at kunne tage så meget af oplevelsen med os hjem og analysere. Det grundlæggende argument for at tage feltnoter er, at den menneskelige hukommelse er upålidelig (Bernard 2006: 389), og i tilfældet med konferencen hvor ikke mindre end 10 oplæg og tre debatter skulle finde sted ville det have været tåbeligt ikke at finde en metode at kunne adskille de forskellige elementer fra hinanden. Bernard beskriver fire overordnede

former for feltnoter; feltnotater, dagbog, log og feltnoter, hvor sidstnævnte yderligere er opdelt i tre kategorier. Vi har hovedsageligt gjort brug af feltnotater (*jottings*) og feltnoter. Feltnotater er stikord, der kan nedskrives i situationen, og som vil hjælpe skriveren med at huske en episode senere hen, mens feltnoter er mere uddybede og detaljerede noter, der typisk nedskrives i hele paragraffer efter en episode, og som senere kan kodes og analyseres (Bernard 2006: 389 - 398). Feltnotater var meget velfungerende før selve konferencen gik i gang til at notere eksempelvis hvilke mennesker der var til stede, hvordan konferencen var sat op, eller pointer i filmen "VOLD - i Kærlighedens Navn", hvor det var upraktisk at lave længere noter. Under selve oplæggene og debatter blev der taget mere udførlige feltnoter med hvordan oplægsholderne var klædt, deres kropssprog, emotionelle udbrud, og ikke mindst citater og indhold af hvad de holdt oplæg om/diskuterede. For at få så meget som muligt med blev der hurtigt tale om en blanding af udførlige noter og forkortelser, tegninger og tegn, eksempelvis at psykisk vold og fysisk vold blev forkortet til henholdsvis PV og FV, eller at voldsspiralen blev tegnet som en reel spiral. Dette er også en pointe Bernard gør - hans metode virker, men i felten vil forskeren hurtigt selv udvikle metoder, der fungerer for den enkelte (Bernard 2006: 389).

Konferencen varede over syv timer og resulterede i over 40 siders feltnotater og feltnoter i notesbøgerne, der efterfølgende blev sat tid af til at blive samlet, skrevet rene, sat i kronologisk orden og uddybet (se bilag 2). Bernards tre typer feltnoter er metodiske, beskrivende og analytiske. Der var grund til nogle metodiske noter, lagde vi mest vægt på den beskrivende og analytiske, idet de metodiske noter primært omhandler teknik til at indhente data (Bernard 2006: 395), og ingen af os var i "felten" (her konferencen) i tid til at udvikle metodiske tips. Beskrivende feltnoter er en del af pointen med at tage i felten - det er beskrivelserne af, hvad forskeren ser og hører, og ideelt er med til at opleve. Det er også grunden til, at det er en god ide at have en notesbog med til interviews (Bernard 2006: 397 - 398). Det er også en metode vi har brugt i forbindelse med interviews, hvis vi har været to afsted - som med Trine Lund-Jensen hos LOKK - har vi haft tildelt roller som henholdsvis interviewer og en til at tage noter. Rationalet for dette har været at kunne give den interviewede en af os at kunne fokusere på, mens interviewerens hovedopgave er at holde samtalen selve samtalen i gang, følge interviewguiden og få så megen data som muligt. Notestageren har løbende taget feltnotater med kropssprog, emotioner, samt de vigtigste detaljer og pointer. De tilfælde hvor kun en enkelt af os har kunnet tage til interviewet - som med Marie Winter ved Mandecenteret - har vedkommende naturligvis påtaget sig interviewer

rollen, samt taget feltnotater og noteret tidspunkter relevante steder i interviewguiden. Disse metoder har været velfungerende for os.

Den tredje form for noter er de analytiske noter, som typisk omhandler hvordan man opfatter/observerer organisationen af den "kultur" man observerer (Bernard 2006: 398). Konferencen - vores hovedempiri i forhold til feltnoter - kan ses som kerneelementer af vores "kultur" (psykisk vold), hvorfor vi sandsynligvis har noteret flere noter, som vi finder analytiske end man normalt ville gøre på en dag. Nogle emner, ord og fraser - som lovparagraffer, mønstre og "det vigtige i kriminaliseringen er signalværdi" - blev noteret og sat cirkler omkring, så vi efterfølgende kunne stille dem op og se hvilke af dem der ville give mening at inkludere i studiet. Til dette har vi blandt andet brugt kodning, som uddybes nedenfor.

3.7: Kodning

Der er mange måder at kode data på. Informanter kan tildeles navne eller egne koder for at sikre anonymisering, der kan indføres tegn til at adskille noter fra hinanden, farvekodning, etcetera (Bernard 2006: 398 - 400). Samtlige informanter, vi har interviewet, er blevet spurgt om hvorvidt de ønsker anonymitet, samt er blevet tilbudt at vi sender direkte citater til godkendelse. Alle har takket ja til at blive tilsendt citater, og at hvis de kan godkende dem, at anonymitet ikke er nødvendigt. Dette er sværere i forhold til konferencen. Vi tager udgangspunkt i det faktum, at alle oplægsholderne møder op til en konference med 100 deltagere, hvor de introducerer sig selv, deres profession og herefter bruger mellem 15 - 30 minutter på at tale om deres pågældende emne. Vi finder det derfor logisk, at de forskellige oplægsholdere som udgangspunkt ikke ville have behov for anonymitet.

For at skabe overblik over empirien har vi valgt at inddele vores data i et empiri-appendiks (se bilag 1). Her findes en oversigt over interviews inklusiv deres varighed, samt omfanget af feltnoter, og titler på diverse dokumenter vi har brugt som empiri, eksempelvis uddelte hæfter fra konferencen "Den usynlige vold". Efterfølgende er hvert enkelt element. Vores forståelse af kodning er en reorganisering af materiale efter indholdets tematikker, og vores proces for at gøre dette er overordnet at gennemlæse hele empirien, og herefter analysere og tilknytte labels til tekststykker. For at kunne forholde os tro til empirien har vi efterfølgende foretaget en åben kodning, som inspireret af statskundskaber Mads Leth Felsager Jakobsen. I en åben kodning

laves koderne som en del af processen. Vi har som udgangspunkt valgt at kode induktivt, det vil sige at vi ikke på forhånd har lavet en "start-kodningsliste", men i stedet sidder hver for sig og gennemlæst vores data element for element og derefter sammenlignet vores notater i forhold til koder. Herefter har vi nedskrevet først specifikke koder, eksempelvis "kriminalisering", og herefter mere abstrakte koder som "selvstændig lovparagraf" og "fremtidige tiltag" (Jakobsen 2012: 177 - 178).

3.8: Metodiske overvejelser ved dokumentanalyse

Første del af vores problemformulering "*Hvorledes er psykisk vold blevet et kriminalpolitisk emne (...)?*" vil hovedsageligt blive besvaret ved dokumentanalyse i kapitel 5, og vil senere i kapitel 6 blive suppleret med empiri fra vores informanter. Studiet besvares dermed *triangulation*, en kombination af metoder til at studere samme fænomen (Bowen 2009: 28) Formålet med kapitel 5 er at gennemgå relevante dokumenter til at præsentere hvilke problematikker, der træder frem i fænomenet psykisk vold, samt hvilke elementer, der trækkes frem i forbindelse med debatten om kriminalisering af fænomenet. Analysen er inspireret af Bacchis metode til diskursanalyse af politiske dokumenter, som præsenteres i 4.3.1: *Carol Bacchi: Hvad er egentlig problemet?* Når der henvises til *inspireret* menes, ikke en slavisk gennemgang af Bacchis seks spørgsmål, men derimod metoden til at problematisere på og sætte spørgsmålstejn ved hvordan problemer repræsenteres. Der tages derfor hovedsageligt udgangspunkt i fire af hendes seks spørgsmål, da de dækker over flere af de problematikker, der er fundet i materialet. Bacchis tankegang er at fokusere på de forståelser, der er med til at italesætte et problem, og at der i løsningsforslag implicit vil ligge nogle forforståelser for hvorfor problemet eksisterer.

Der findes mange forskellige typer af dokumentanalyse, der iagttager meningsdannelser i dokumenter. Hvad der går igen i de forskellige analysetilgange er afvisningen om sprog som værende et neutralt middel til beskrivelse af verden. Sprog og sprogbrug er afhængig af historisk og kulturel kontekst, og yderligere er magt meget centralt for vores opfattelse af fænomener, problemer og mennesker, der alle hovedsageligt er sociale konstruktioner. Den franske tænker og filosof Michael Foucault's (som citeret i Duedahl og Jacobsen 2010) udgangspunkt i diskursanalyser var "*at vores viden om verden ikke er udtryk for objektiv sandhed, og at vores verdensopfattelse ikke bare er et spejlbillede af virkeligheden, men et produkt af vores måde at kategorisere og forklare verden på*" (Duedahl & Jacobsen 2010:

82). Foucault mente, at diskurser var en del af sociale processer om blandt andet subjektivering, normalisering og objektivering af mennesker. Han argumenterede for, at der var tale om en *italesætning*, når et begreb blev pålagt individer og fastlåser dem i en særlig tankegang. Omvendt kan dette skabe forvirring for de individer, der ikke passer ind i italesættelsen (Duedahl & Jacobsen 2010: 83). Der er lavet dokumentanalyse for at opnå en forståelse af italesættelsen af psykisk vold. Dette er valgt, da dokumentmateriale udgør en central empirisk størrelse i vores studie, og kan være behjælpelig til at få viden om de forskellige institutionelle forhold og kontekster, som de indgår i (Mik-Meyer 2005: 198).

Bacchis metode omhandler hovedsageligt politiske dokumenter, men i forbindelse med psykisk vold er der endnu ingen danske politiske tekster skrevet, hvorfor vi har udvalgt andre materialer. Idet dokumentanalyse kan være bestående af mange typer materialer (Bowen 2009: 27 - 28), bruges dokumenter fra udvalgte interesseorganisationers hjemmesider. Dokumentmaterialet baseres således på hjemmesider, skriftlige informationshæfter fra konferencen "Den usynlige vold", politiske udtalelser og tidligere nationale handlingsplaner om "Vold i nære relationer". Oversigt over disse samt deres formål findes i vores empiri-appendiks (se bilag 1)⁶. For at skabe overblik har vi farvekodet vores appendiks, og dokumenter brugt til dokumentanalyse er markeret med denne grønne farve. Materialet bruges til at vise hvorledes der skabes betydning i kommunikationen mellem afsender og læser. Afsenderen i vores materiale er enten interesseorganisationer, der kommer med forskellige argumenter for en kriminalisering, eller regeringen der problematiserer at vold - inklusiv psykisk vold - finder sted i nære relationer. Fysisk vold i nære relationer er kriminelt, og studiet vil vise hvordan materialet er henholdsvis enige og uenige i om en kriminalisering af psykisk vold er vigtigt, og hvad der skal medtænkes i processen.

Igennem interviews med forskellige interesseorganisationer, blev det tydeligt, at de behandler det på forskellige måder, hvilket gjorde os opmærksomme på, at der skulle bæres forskellige "briller", alt efter organisation. Dette betyder også, at der ligger en formodning om, at der i diverse dokumenter vil ligge forskellige forståelser og problematikker bag brugen af begrebet.

⁶På trods af at Danner ikke havde ressourcer til et formelt interview, henviste de os til deres hjemmeside og materiale. Idet Danner var vært ved konferencen "Den Usynlige Vold", samt har et meget stort materiale om emnet har vi valgt at inkludere deres hjemmeside, samt metodebog som dokumenter i kapitel 5.

Man skal forstå den relation, som altid foregår mellem læseren og dokumentet, hvorfor der altid vil være et *før* og *efter*, når et dokument bruges. Dermed skal et dokument ikke anskues som et "dødt" materiale men ses som et materiale, som kan benyttes til at ændre mening ved folket (Mik-Meyer 2005: 199). Begrebet *indexicality* beskriver den dynamik, som fremvises, idet der ligger en forståelse af, at et dokument kan læses forskelligt institutioner imellem. Betydningsindholdet i et dokument er ikke fikseret, men situationeret. Dette betyder at et dokument ikke er en entydig størrelse, men kan tillægges betydning alt efter kontekst (Mik-Meyer 2005: 197). Med dette i baghovedet bliver sigtet at påpege, at betydningen af psykisk vold er defineret af dets relation til en bestemt kontekst. Et eksempel herpå er Dialog Mod Volds måde at arbejde med fænomenet, som adskiller sig fra eksempelvis krisecentrenes. Ved førstnævnte er det ikke essentielt hvem, som udøver psykisk vold mod hvem. Deres fokus ligger på den dynamik, som begrebet indgår i partnere imellem. Krisecentre derimod, har fokus på ofret og den psykiske volds spor som individet skal arbejde med. Dermed ses der, at brugen af begrebet er kontekstafhængig, hvorfor behandling af begrebet anskues forskelligt og forskellige værktøjer tages i brug. Formålet med dokumentanalysen er således at gennem inspiration af Bacchi at kunne tematisere forskellige problemrepræsentationer, forudindtagelser og usagte problemer, som der opstår i dokumenternes beskrivelse af fænomenet psykisk vold. For at kunne besvare hvorfor det er blevet et kriminalpolitisk emne, tages der derfor udgangspunkt i de forskellige problemrepræsentationer og andre tematikker, i tråd med Bacchis fremgangsmåde. Vi understreger, at det der vil komme til udtryk i kapitel 6 er en præsentation af vores fortolkning og analyse af de forskellige dokumenter, samt at vi ikke taler på vegne af de nævnte organisationer.

3.9: Validering og positionering

I det uformelle interview blev vi gjort opmærksom på at der mangler "neutral" forskning på feltet vold i nære relationer. Der henvises her til, at de fleste undersøgelser inden for psykisk vold er knyttet til Danner som organisation, hvilket gjorde, at der kan opstå forudantagelser, som påvirker undersøgelserne. Denne udtalelse understregede den opgave forskere har til at være bevidst om sin positionering. Derfor fandt vi det relevant at finde inspiration i kriminolog Matthew Davies fremlæggelse af psykolog Jennifer Browns model af typologier af "insiders" og "outsiders", der oprindeligt bruges til at beskrive nogle af de metodiske problemer, der findes i at samarbejde med politiet (Davies 2016). Vi havde på forhånd denne model i tankerne, idet vi i januar tog kontakt til forskellige politikredse angående studiet.

Samarbejde, specielt med politiet, kan indebære begrænsninger. Desværre viste ingen af politikredsene interesse i at tale med os. Vi blev informeret, at kredsene ikke kendte til psykisk vold og blev henvist til det nationale forebyggelsescenter, eller at de ikke havde ressourcer til at hjælpe med skoleprojekter. Alligevel findes Browns model relevant i forbindelse med samarbejde med de forskellige organisationer og informanter, og vi har derfor ladet os inspirere til at lave vores egen version hvor *organisation* udskifter *politi*:

		Institution	
		Organisation	Civil
Researcher	Organisation	Insider insider	Outsider insiders
	Civil	Inside outsiders	Outsider outsiders

Model 3: Oversigt over Browns typologier (i Davies 2016)

Modellen opstiller fire positioner, individet kan indtage under research af politiet: “outsider outsiders”, “inside outsiders”, “outsider insiders” og “insider insider” (Davies 2016: 156).

Ved førnævnte samtale blev det bemærket, at det burde være muligt for os at få adgang til de forskellige organisationer, da vi som “forskere” forholder os neutrale til den pågældende organisations positionering. Dette betyder, at det for os ikke er vigtigt om deres formål er behandling eller beskyttelse, om deres målgruppe var udøvere, udsatte, mænd, kvinder, klienter eller beboere. Dette placerer os som udgangspunkt i en *outsider outsider* position, hvilket henviser til en forskningsmetode, hvor forskeren ikke har nogen relation til det undersøgte sted, og er derfor neutral og uden insiderviden. Vi havde frihed til at kontakte og interviewe hvem vi ønskede, og flere informanter gav udtryk for, at de forventede, at vi var neutrale. Det kan diskuteres om vi i løbet af processen positionerer os mere i retningen af *insider outsider*, da vi på sin vis automatisk bliver påvirket af organisationernes ståsted og

deres formål med medvirken. Vi argumenterer alligevel for, at vi forbliver *outsider outsider*, da vi ikke er ansat af eksempelvis LOKK, og det er derfor vores fokus, som vi prioriterer og har for øje gennem alle interviews. Formålet med at italesætte dette er, at vi i arbejdsprocessen har for øje hvorledes det er os eller de medvirkende, som styrer samtalerne. Dette har været en god rettesnor for os, da det har givet os nogle værktøjer til at italesætte processen.

Kapitel 4: Præsentation af organisationer, informanter og primær teori

4.1: Formål med kapitlet

Formålet med dette afsnit er at danne et overblik over vores udvalgte organisationer og informanter, samt primær teori. Dette gøres for at skabe baggrundsviden for læseren og gøre den kommende læsning mere overskuelig.

4.2: Informanter fra diverse organisationer

Nedenfor er en præsentation af informanter opstillet efter organisationer i den rækkefølge der er foretaget formelle interviews med den førstnævnte informant per organisation.

4.2.1: Landsorganisationen af Kvindekrisecentre (LOKK)

LOKK er en medlems- og interesseorganisation, der blev stiftet i 1986. LOKK er en paraplyorganisation for kvindekrisecentre i Danmark, hvor kriseramte kvinder og deres børn kan få midlertidige ophold. Organisationens hovedformål er at synliggøre og styrke de enkelte krisecentres arbejde, samt forebygge fysisk og psykisk vold mod kvinder og børn (LOKK n.d.b). Vi tog kontakt til denne organisation da det er en af de største organisationer i Danmark, der arbejder med krisecentre og vold mod kvinder. Socialstyrelsen udgiver årligt statistikker om partnervold i Danmark baseret på LOKK's egne tal, hvilket også gjorde LOKK til en attraktiv samarbejdspartner. LOKK's krisecentre arbejder efter servicelovens §109, der blandt andet foreskriver at kvinder, der er udsat for vold, trusler om vold eller tilsvarende krise i relation til familie- eller samlivsforhold, skal tilbydes midlertidige ophold i boformer, samt omsorg og støtte (Serviceloven §109). Denne lovparagraf er kønsspecifik i det den udelukkende omhandler kvinder, og kvindernes eventuelle børn, hvilket vi kommer ind på senere.

Vores informant hos LOKK's hovedkontor er sekretariatschef Trine Lund-Jensen, som i mange år har arbejdet med udsatte mennesker. Hun har blandt andet været leder ved Reden International i København, og efterfølgende forstander ved Svendebjeggård Krisecenter og Botilbud.

4.2.2: Mandecenteret

Der findes ikke nogen helt tilsvarende paragraf i serviceloven vedrørende mænd, men Mandecenteret kan under servicelovens paragraf §110 tilbyde botilbud til kriseramte mænd (Mandecenteret n.d.a). På nuværende tidspunkt er Mandecentrene finansieret af projektmidler der udløber i 2018. Paragraf 110 foreskriver blandt andet at kommunalbestyrelsen skal tilbyde midlertidigt ophold til personer med særlige sociale problemer, som ikke har mulighed for at opholde sig i egen bolig. Yderligere har disse personer krav på tilbud om støtte, omsorg og efterfølgende hjælp (Serviceloven §110). Mandecentret er en organisation, der med udgangspunkt i dette og samarbejde med andre, tilbyder kriseramte mænd personlig rådgivning, og hvis det vurderes nødvendigt, en midlertidig bolig på et af deres krisecentre. Dette inkluderer mænd der er udsat for psykisk vold af deres partner (Mandecenteret n.d.a). Vi besluttede os for at tage kontakt til Mandecentret med det rationale, at hvis vi udelukkende havde informanter hos LOKK ville vores empiri hurtigt kunne blive feministisk ladet, eller fremstille et skævt billede. Vi var yderligere interesserede i hvad de forskellige organisationer ønsker i forbindelse med kriminaliseringen af psykisk vold, og hvilke forhåbninger de havde om efterfølgende handlingsplaner. Vi har været i kontakt med Mandecentret i både Aalborg og København. I Aalborg er vores informant centerleder og juridisk rådgiver René Vinding Christensen, og i København projektkoordinator Marie Winther. Herefter skrives Mandecenteret som MC, og henholdsvis MC KBH og MC AAU hvis der henvises til et specifikt center.

4.2.3: Dialog Mod Vold

Både LOKK og Mandecentret beskæftiger sig primært med at tilbyde beboelse, samt rådgivning af forskellig art, inklusiv hjælp til at erkende og komme videre hvis deres klienter har været udsat for partnervold. De har altså primært fokus på voldsofferet. Dialog mod Vold adskiller sig her, idet denne organisations fokus er på behandling af voldsudøveren. Dialog mod Vold udbyder gratis terapeutisk behandling for voldsramte familier (Dialog mod Vold 2018a), og fokuserer i højere grad på voldsudøveren end voldsofferet. Dette ses ved, at det netop er udøveren, som skal etablere kontakten. Derudover emmer denne organisation for ønske om at kunne forebygge at den voldelige relation går i arv til børn i hjemmet. Vi ønskede at indhente empiri fra denne organisation fordi, at de arbejder med reel behandling og forebyggelse for psykisk vold. I den forbindelse fik vi kontakt til Anne Lippert, som er afdelingsleder samt psykolog på stedet. Hun kunne derfor give os to perspektiver på emnet:

for det første som afdelingsleder om hvilke problematikker hun møder på dette niveau, men ligeså et perspektiv fra en der arbejder med psykisk vold i hverdagen, da hun samtidig agere psykolog på stedet. Herefter skrives Dialog mod Vold som DMV.

4.2.4: Krisecenter for kvinder, Aalborg

Krisecenter for kvinder er et krisecenter beliggende i Aalborg, der agerer midlertidigt opholdssted for voldsramte kvinder og børn. Krisecentret åbnede i 1982, og har siden da formået ikke blot at agere opholdssted, men også at kunne tilbyde rådgivning og efterværn. Der er ikke tale om behandling, men personalet kan være behjælpelig med afklaring af spørgsmål eller sparring om en kvindes livssituation (Krisecenter for kvinder n.d.a), (Krisecenter for kvinder n.d.b), (Krisecenter for kvinder n.d.c), (Krisecenter for kvinder n.d.d). Her var vores informant Susanne Vesti Dönder, socialrådgiver og fastansat kontaktperson, med mange års erfaring indenfor området. Herefter skrives Krisecenteret for Kvinder som AA KC.

4.2.5: Lev uden Vold

Lev uden Vold er en organisation stiftet af fem andre organisationer, heriblandt de tre ovenstående sammen med Mødrehjælpen⁷ og Danner⁸. Lev uden Vold har til hovedformål at skabe bedre hjælp til både voldsoffer og voldsudøver, gennem direkte hjælp og rådgivning, samt vidensdeling blandt fagpersoner og offentligheden. Yderligere fungerer organisationen som en stemme der, på tværs af og i samarbejde med andre organisationer, gør opmærksom på at vold i nære relationer - både fysisk og psykisk - er et stort problem i Danmark (Lev Uden Vold n.d.a). Lev uden Vold var den første organisation, der vendte tilbage til os da vi

⁷ Mødrehjælpen var ikke en organisation som vi umiddelbart forbandt med psykisk vold, hvorfor vi ikke tog kontakt til dem

⁸ Vi tog kontakt til Danner som mulig informant, men de vendte desværre tilbage til os med et afslag på det grundlag at de ikke har tid og ressourcer til at stille op til interviews eller lignende. De sendte i stedet deres metodebog over hvordan Danner arbejder med metode og praksis i deres krisecentre. I deres mail skriver de yderligere at det faktum, at vi som kriminologistuderende udviser interesse for emnet er vigtigt, og at Danner går kraftigt ind for kriminalisering af psykisk vold.

tog kontakt, og var meget positive overfor emnet. De gjorde os blandt andet opmærksomme på, hvor stort et emne psykisk vold ville blive i det kommende år. Her var vores hovedinformant sekretariatsleder Lotte Grostøl, der blandt andet tidligere har været sekretariatschef ved Dansk Psykoterapeutforening. Dette interview var et meget uformelt interview, der hurtigt udviklede sig mere til en dialog og sparring. Lotte var meget interesseret i vores proces, og hvilken viden vi allerede havde på emnet. Vores opfattelse af organisationen ud fra denne samtale var, at Lev uden Vold, i modsætning til både LOKK og Mandecenteret, er mere kønsneutrale i deres opfattelse af voldsudsatte og voldsudøvere. Vores formelle interview hos denne organisation foregik med Anne-Sofie Theilgaard, der er hovedansvarlig for den juridiske rådgivning. Herefter skrives Lev Uden Vold som LUV.

4.3: Primære teoretikere

Resten af dette kapitel vil præsentere de teoretikere hvis begreber, teorier og redskaber vi hovedsageligt vil gøre brug af i vores analyse.

4.3.1: Carol Bacchi: Hvad er egentlig problemet?

Emerita professor Carol Bacchi er kendt for at have lavet analyseværktøjet "*What is the problem represented to be*", bedre kendt som WPR analyse eller fremgangsmåde (Bacchi n.d.). Gennem sin akademiske karrierer har hun primært interesseret sig for policy analyse, særligt hvorledes problemer i politiske dokumenter fremstår. I sin bog *Analysing Policy: whats the problem represented to be?* (2009) fremlægger hun seks systematiske spørgsmål, som skal være hjælpende for analytikere til at forstå det bagvedliggende af et givet problem. Der ses en poststrukturalistisk vinkel, hvilket kommer til udtryk ved, at fokus er på at "dekonstruere". Det vil sige at søge efter brud i teksternes tilsyneladende helhed, der dermed afslører teksternes reelle karakter af rekonstruktionen (Rønn 2006: 217), hvorfor netop denne metode kan være behjælpelig til analysere diskursen i politiske dokumenter. Der er værd at have for øje at Bacchis metode er udtænkt og afprøvet i canadisk kontekst, hvorfor der er potentiale for uoverensstemmelser i bagvedliggende logikker. Bacchi definerer diskurser som former for social viden, som genereres gennem måden hvorpå sociale objekter og praksisser omtales. Som fiktive referencerammer eksisterer diskurser derfor i kraft af måden de omtales på, samt deres almene accepterede status som værende sande (Bacchi 2009: 35). Hun påpeger,

at der er opstået et politisk paradigme, hvor fokus ligger på problemløsning, og der eksisterer en grundlæggende ide om, at policy-dokumenter er positive tiltag, som har til hensigt at "fikse" problemer. Grundlæggende argumenterer hun for, at hvis der laves tiltag til at "fikse" noget, må der implicit eksistere en forståelse for at der findes et problem der er behov for at skulle tildales. Bacchi understreger, at dette bør anskues anderledes. I hendes optik bør man flytte fokus fra hvorledes et problem kan løses til i stedet at fokusere på de forståelser, som ligger til grunde for italesættelsen af problemet (Bacchi 2009: XVI). Med inspiration fra hendes metode ønskes derfor at finde det bagvedliggende problem i præsentation af psykisk vold, for dernæst at kunne stille spørgsmålstejn ved de forforståelser, som der efterfølgende bygges på dette. Nedenfor har vi derfor opstillet Bacchis (2009) seks spørgsmål (vores oversættelse):

- 1) Hvad er problemet repræsenteret til at være?*
- 2) Hvilke forudsætninger eller antagelser understøtter denne repræsentation af problemet?*
- 3) Hvordan er denne repræsentation af problemet opstået?*
- 4) Hvad ses som uproblematisk i forbindelse med problemrepræsentationen? Hvilke mangler er der i repræsentationen? Kan problemet tænkes anderledes?*
- 5) Hvilke effekter/løsninger produceres ved denne repræsentation af problemet?*
- 6) Hvordan/hvor kan denne repræsentation af problemet blive præsenteret, formidlet og forsvaret? Hvordan kan det blive/bliver der tvivlet, forstyrret eller erstattet?*

Spørgsmål 1 er sat til at åbne analysen ved at afdække hvad der i det pågældende materiale forstås som værende et grundlæggende problem (Bacchi 2012: 21), eksempelvis at en person kontrollerer deres partner gennem deres sociale medier. Spørgsmål 2 bruges til at reflektere over de underliggende præmisser for denne repræsentation af problemet (Bacchi 2012: 22), eksempelvis at vold i nære relationer skal bekæmpes af staten. Spørgsmål 3 er en form for historisk tilbageblik for at skabe kontekst for problemet, hvor der eksempelvis kan ses på hvordan denne repræsentation af problemet er opstået gennem praksisser eller processer det har været igennem (Bacchi 2012: 21 -22). Her kan der eksempelvis være tale om skiftet i at vold i nære relationer nu er et samfundsproblem og ikke et privat problem (Danneskiold-Samsøe et. al. 2011: 28). Spørgsmål 4 ser på hvilke mangler eller begrænsninger, der opstår i denne repræsentation af problemet, samt opfordrer til at tænke i alternativer (Bacchi 2012: 22), eksempelvis om unge kærestepar frit tjekker hinandens sociale medier fordi de ikke er opmærksomme på at det faktisk er ulovligt uden eksplicit godkendelse fra deres partner.

Spørgsmål 5 omhandler vurdering af hvordan identificeringen af repræsentationen af problemet kan begrænse hvad, der kan omtales som relevant i forbindelse med problemet. Dette kan medvirke til at forme menneskers forståelse af dem selv og problemet, og få reelle konsekvenser på menneskers liv (Bacchi 2012: 22). Dette kan eksempelvis ses ved hvordan der først i nyere tid er kommet fokus på mænd som voldsofre i hjemmet, hvilket har øget forskning og tiltag på dette område (Regeringen 2014). Spørgsmål 6 handler om en øget bevidsthed af de anfægtelser der omgiver repræsentationen af problemet (Bacchi 2012: 22), eksempelvis hvorvidt psykisk vold er lige så skadende som fysisk vold. I kapitel 5 analyseres udvalgt empiri og materiale med udgangspunkt i de relevante af Bacchis spørgsmål.

4.3.2: David Garland: kriminalitetskontrol og staten som beskytter

David W. Garland er sociolog, mest kendt for sit arbejde med kriminalitet og straf (Vanderbilt 2018), blandt andet med pointen om at kriminalitet er en skamplet for staten (Garland 1996). Han argumenterer for at konceptet at staten er i stand til at beskytte sine borgere, samt tilbyde lov og orden og kriminalitetskontrol, er en myte. Dette har udviklet sig til en forståelse af at staten lover at beskytte dets indbyggere for kriminalitet. Dette inkluderer at staten står for afstrafning af kriminelle. Garland argumenterer, at staten har taget munden for fuld ved at overtage forskellige roller og ansvar der tidligere var pålagt andre institutioner, og kan nu ikke overholde løftet om kontrol over kriminalitet (Garland 1996: 447 - 449). Garland fremlægger i sin tekst *The Limits of the Sovereign State* (1996) to taktikker en stat kan tage til kriminalitets eksistens: benægtelse og tilpasning (Garland 1996). Staten kan forsøge at tilpasse sig kriminalitetens eksistens, mens der samtidig kan opstå en tendens til at forsøge at vende tilbage til myten om staten som beskytter, som er svær at se bort fra (Garland 1996: 449 - 450).

4.3.2.1: Tilpasning

Den første tilpasningsstrategi Garland fremlægger er *the responsabilization strategy*, en strategi som overordnet omhandler at staten søger hjælp udefra. Dette betyder ikke at staten fralægger sig alt ansvar for kriminalitetskontrol. Den beholder sine traditionelle funktioner, men begynder at inddrage og aktivere andre aktører, samtidig med at holde overblik. Aktører der inddrages kan være private organisationer, institutioner (skoler eksempelvis), faggrupper, eller civile indbyggere. *The responsabilization strategy* øger statens indflydelse, samt muligheder for handling, samtidig med at der ses bort fra myten om staten som den primære

beskytter. At staten distancerer sig kræver noget koordination i forbindelse med aktørernes interesser, og dette kan give flere problematikker end hvis staten blot uddelte ordrer (Garland 1996: 452 - 455).

Defining deviance down omhandler overordnet at udnytte den kulturelle kontekst der omhandler at mindre lovovertrædelser nedprioriteres i efterforskning grundet mangel på ressourcer. Pointen med *defining deviance down* er derfor at spare på ressourcer hos de strafferetlige elementer ved diskret at bagatellisere specifikke kriminelle handlinger. Praktisk betyder dette at politiet kan vælge ikke at efterforske former for kriminalitet med lav opklaringsrate, eller at der udvikles faste rammer for fængselsstraf for domstolene på baggrund af tidligere lignende sager. Denne strategi møder kritik fra de ofre der udsættes for de typer kriminalitet der nedprioriteres (Garland 1996: 456 - 457).

Den tredje tilpasningsstrategi omhandler at redefinere hvad der lægges i succes og fiasko. Ved at ændre kriterierne for hvad der tælles som en succes, kan offentlighedens opmærksomhed henledes til de gode episoder, i stedet hvor der fejles (Garland 1996: 458). Hvis det eksempelvis ikke forventes fra offeret at politiet fanger en overfaldsmand, men i stedet at de tager hans/hendes sag seriøst, kommer ud og stiller spørgsmål, og opretter en sag, kan det være en større succes for politiet end hvis man målte på arrestationer af overfaldsmænd. Målet er at flytte fokus til hvad der *gøres* fremfor hvad der *opnås*. Igennem dette sker der et skift fra opklaring til processering af hændelser. Dette kan også bruges til at tale imod myten om staten som beskytter. Staten kan ikke kontrollere kriminalitet, men udelukkende straffe for kriminelle handlinger (Garland 1996: 458 - 459).

4.3.2.2: Benægtelse

Blot fordi staten kan benytte taktikken med tilpasning, betyder ikke at de behøver fremlægge sig benægtelse. Garland beskriver dette forhold som dualistisk, der udtrykker konflikt ved nutidig politik, fremfor en rationel og differentieret respons til forskellige kriminalitetsformer (Garland 1996: 446). I dette ligger blandt andet at hvis det pågældende kriminalitetsfænomen ovenstående tilpasningsstrategier bruges overfor ikke giver resultater, kan der være en tendens til at vende tilbage til det såkaldte "*law and order*" standpunkt. Dette standpunkt indebærer at benægte forhold, der ellers anerkendes andre steder for at kunne genindsætte statens magtposition. Dette medfører ofte straffepolitiske beslutninger eller debatter. Noget af det

attraktive ved denne taktik er, at den kan repræsenteres således at staten laver en autoritativ handling samt indsats over for et bestemt fænomen. Dermed skabes et billede af at der handles nu. Villigheden til at give hårdere straf mod en kriminalitetstype kan ifølge Garland kompensere for tidligere svigt for mangel på indsats (Garland 459 - 461).

Kapitel 5: Psykisk vold i kriminalpolitik

5.1: Hvad er problemet repræsenteret til at være?

Bacchis første spørgsmål lyder som følger: *“What is the ‘problem’ represented to be in a specific policy?”* (Bacchi 2009: 2). Med spørgsmålet søges det afdækket, hvad der hovedsageligt i politiske dokumenter fremstilles som værende de grundlæggende problemer. Spørgsmålet omhandler, hvordan man gennem løsningsforslag kan gennemskue hvilket problem de oprindeligt har ment der er behov for at blive løst. Dette er et udtryk for et ønske om at “fikse” problemer (Bacchi 2009: 3 - 5). Senere vises hvorledes det at “fikse” problemer kan medføre uforudsete konsekvenser. Da der endnu ikke findes nogen deciderede nationale handlingsplaner om psykisk vold, har vi tilladt os at tage udgangspunkt i fire nationale handlingsplaner om vold i nære relationer offentliggjort i perioden 2002 til 2014. Der er flere begrundelser for dette; for det første fordi at handlingsplanerne omhandler vold i nære relationer, der er fokusområde i dette studie. For det andet udtaler Josephine Fock fra Alternativet, Rune Lund fra Enhedslisten og Marianne Jelved fra det Radikale Venstre i et forslag til folketingsbeslutningen, at den seneste handlingsplan fra 2014 kun omtaler psykisk vold sporadisk, og kritiserer manglen på yderligere indsats på området. De mener dog at handlingsplanen muligvis kan danne grundlag for en mere specifik handlingsplan med psykisk vold i fokus (Fock, Lund & Jelved 2017). For det tredje omtales psykisk vold som et delelement i arbejdet med vold igennem alle handlingsplanerne, eller den forskning handlingsplanerne henviser til. Yderligere tages der udgangspunkt i hjemmesiderne fra informanternes organisationer. Vi kan tillade os dette, da dokumentanalyse ikke blot indeholder printede dokumenter, men også kan være tekst fundet digitalt på internettet (Bowen 2009: 27 - 28). Der tages udgangspunkt i hvad organisationerne - LOKK, LUV, DMV, MC, Danner og AA KC - selv udtaler problemet er, frem for hvordan det repræsenteres gennem et politisk løsningsforslag. Organisationernes egne løsningsforslag ses igennem deres tilbud (terapi, rådgivning, alternativ bolig, etcetera). Da nogle af hjemmesiderne indeholder meget materiale af forskellig art, inklusiv meget der ikke er relevant for opgaven, henvises der til de specifikke sider med de link, der findes i fodnoterne, samt i litteraturlisten.

På baggrund af ovenstående nævnte materiale synes der fremstillet overordnet tre problemrepræsentationer: *Mangel på viden, samfundets ansvar, samt kønsaspektet - hvem skal indsatsen laves på?*

5.1.1: Mangel på viden

På tværs af de udvalgte dokumenter virker der til at være en generel konsensus om, at der er mangel på viden omhandlende psykisk vold. Et gentaget problem, der fremsættes, er manglen på en definition, der kan tale til alle; voldsudøvere, voldsudsatte og interesseorganisationer imellem (Danner n.d.b). Et andet punkt med mangel på viden er angående de konsekvenser psykisk vold medfører. I sit debatindlæg fra januar 2018 skriver Justitsministeren: “(...) jeg skal ærligt tilstå, at jeg, før debatten om psykisk vold verserede i efteråret, ikke var klar over omfanget af de konsekvenser, der kan ramme ofrene” (Poulsen 2018). Ministeren giver udtryk for, hvordan han som privatperson ikke var opmærksom på hvor voldsomme konsekvenser det at leve med psykisk vold har. Han tilkendegiver yderligere senere i indlægget, at justitsministeriet har samme mangel af viden. Dette er ikke acceptabelt, da ofre, og ofte eventuelle børn, kan få alvorlige mén af at leve i et psykisk voldeligt hjem (Poulsen 2018).

En af konsekvenserne ved mangel på viden om psykisk vold er, at det mindsker muligheden for at ændre den normaliseringsproces, der ofte finder sted i forbindelse med denne voldstype (Danner 2013: 13). Mennesker er dygtige til at tilpasse sig, og en normalisering finder sted når et fænomen/hændelse gentages. En normalisering kan hjælpe med at håndtere hændelser i hverdagen, som andre ville finde overvældende. Resultatet af dette er, at mennesket ikke længere tænker eller reflekterer over eksempelvis handlinger, episoder eller adfærd, og at den følelsesmæssige og tankemæssige bearbejdning af disse udebliver. Normalisering bliver dermed en form for nedtoning af negative påvirkninger (Isdal 2017: 46 - 47). I forbindelse med psykisk vold kommer normaliseringsprocessen specielt til udtryk ved, at der flyttes grænser for, hvad der er normalt i forhold til adfærd i parforholdet, således at den voldsudsatte ikke længere kan skelne mellem det normale og det unormale (Danner 2013: 13 - 14). En anden følgevirkning af mangel på viden omhandler de konsekvenser, der efterfølgende følger de voldsudsatte. Det vides ej heller hvor mange der reelt lever under voldelige forhold, da de ikke har den fornødne viden til at være bevidst om, at der er tale om vold, og derfor ikke træder frem eller søger hjælp (Krisecenter for kvinder n.d.e). Hvis der deles viden om problematikken og fænomenet italesættes vil nogle af disse voldsudsatte

muligvis kunne opnå den fornødne viden til at kategorisere sig selv som voldsudsat og voldsudøver (Duedahl & Jacobsen 2010: 83).

Når dokumenterne italesætter mangel på viden påpeges der i sammenhæng, at der også er mangel på redskaber til bearbejdning af psykisk vold. Her menes redskaber, der kan bruges af interesseorganisationerne til voldsramte og voldsudøver, men også til parforholdet i sig selv. For at det kan lade sig gøre kræves det, at der arbejdes med det der ligger til grund for at volden finder sted. For voldsudøverne er problemet blandt andet, at de ikke selv har redskaber til at arbejde med følelser, reaktioner og relationer, og derfor har brug for støtte til at kunne arbejde med deres voldelige adfærd gennem eksempelvis behandling (Dialog Mod Vold 2018c). DMVs positionering kan tale for at organisationen ikke er interesseret i udelukkende hård straf mod psykisk voldelige udøvere, men henleder opmærksomheden på at denne kategori også har brug for hjælp, at det ikke blot er de udsatte. Dette ligger også i tråd med Danmarks generelle utilitaristiske begrundelser for straf, at der skal være et formål med straffen. En utilitaristisk straffebegrundelse kan eksempelvis være at afskrække den kriminelle fra at begå kriminalitet igen. Straffen skal altså have en præventiv funktion (Engbo & Smith 2012: 49 – 50). På trods af de forskellige organisationers løsningsforslag, til henholdsvis udsat og udøver, er der fortsat mangel på viden og konsensus om hvad der fungerer i forhold til behandling og forebyggelse af psykisk vold.

5.1.2: Samfundet bør sætte bekæmpelse af psykisk vold på dagsordenen

I forlængelse af den manglende viden om fænomenets eksistens og konsekvenser, er der yderligere konsensus på tværs af både organisationer og handlingsplaner, at samfundet må deltage i bekæmpelsen af psykisk vold: *“Vold i familien og i nære relationer er stadig et problem i Danmark. Regeringen er fast besluttet på at bekæmpe denne vold”* (Regeringen 2014: 7). Ud fra Garland's optik kan manglen på italesættelse af psykisk vold ses som statens benægtelse af tilstedeværelsen af denne voldsform. Efterårets debat i 2017 kan ses som et springbræt til *“law and order”* standpunktet. Som nævnt i 4.3.2.2 *Benægtelse*, giver dette standpunkt staten mulighed for at tydeliggøre at der sættes ind overfor problemet på en kulturel acceptabel maner (Garland 1996: 459 - 461). Organisationerne støtter op om en kriminalisering, idet det længe for dem har været et mål. Danner og Røde Kors opfordrer til at psykisk vold sættes på dagsordenen, da der på nuværende tidspunkt ikke blot findes et uholdbart vidensgrundlag, men også er mangel på nationale indsatser mod psykisk vold (Danner & Røde Kors 2018: 4). På trods af Pape Poulsens udtalelse om, at han ikke forstod

omfanget af de konsekvenser psykisk vold kan have for ofrene før debatten i efteråret 2017, argumenterer den nationale handlingsplan fra 2014⁹ for, at det økonomisk giver mening at sætte ind over for psykisk vold. Det er ikke blot de voldsudsatte, vold i nære relationer har konsekvenser for, men på landsplan koster det årligt Danmark 500 millioner kroner alene i forbindelse med vold mod kvinder. Uden forebyggelse er der tegn på at dette vil være en kontinuerlig udgift, idet forskning viser at børn, der er vidner til vold i hjemmet har større chancer for selv at blive voldsudøver eller voldsudsat (Regeringen 2014: 7 - 9). Det vil sige at vold i nære relationer, inklusiv psykisk vold, ikke blot er et problem og interessefelt for udsat, udøver og interesseorganisationer, men bør være det for hele samfundet. I de nationale handlingsplaner opstilles der, i hver plan, fire målsætninger for indsatsen mod problemet, eksempelvis *støtte til ofrene* (Regeringen 2002; Regeringen 2005; Regeringen 2010). Når dette fremlægges som en del af løsningen, kan det læses som at regeringen mener at problemet delvist ligger i mangel på støtte til ofrene. Det kan derfor argumenteres for, at psykisk vold tidligere er blevet anskuet som et individuelt problem, hvor problematikken skulle løses indbyrdes i de nære relationer. At begrebet efterfølgende er kommet frem til debat, kan betyde, at fænomenet er flyttet til et samfundsproblem hvor flere aktører skal involveres i løsning af dette. Justitsministeren mener at psykisk vold er meget komplekst og at der derfor ikke findes en løsning der er lige til. Han kommer dog med to løsningsforslag i sit debatindlæg. Det første omhandler at give psykisk vold en særskilt lovparagraf (Justitsministeriet 2018). Dette er en anderledes holdning end udmeldingen fra det tidligere justitsministerium i 2013, der var af den holdning at psykisk vold kunne indgå under straffelovens paragraf §245 og §266, og at der derfor ikke var behov for en ny paragraf (Justitsministeriet 2013: 42 - 43). Papes ønske om særskilt paragraf giver regeringen mulighed for at indordne sig GREVIO rapportens opfordring til at kriminalisere og lave en særskilt lovparagraf, der kan specificere og indeholde de systematiske mikroaggressioner der kendetegner psykisk vold (GREVIO 2017: 43 - 44). Dette kan være endnu et tegn på at regeringen tager *“the law and order”*-standpunkt, idet en særskilt lovparagraf vil være af stor symbolsk værdi for offentligheden. Det andet løsningsforslag lægger sig op ad den første problemrepræsentation med mangel på viden, idet ministeren ønsker mere forskning i hvad det er der gør, at nogle bliver udsat for vold i nære relationer (Justitsministeriet 2018).

⁹ Handlingsplanen fra 2014 er den første af de fire handlingsplaner der eksplicit omtaler psykisk vold

De tidligere handlingsplaner har forebyggelse inkorporeret i deres målsætninger. Fock et. al. udtaler også at selvom handlingsplanen fra 2014 om vold i nære relationer går den rigtige vej, bør der udarbejdes, og afsættes ressourcer til, en konkret handlingsplan specifikt rettet mod psykisk vold der skal arbejde med strategier for blandt andet forebyggelse og oplysning (Fock et. al 2017). Men hvem skal denne handlingsplan helt præcist henvende sig til?

5.1.3: Køn og rollebesætning - hvem skal en eventuel ny handlingsplan henvende sig til?

De to ovenstående afsnit har omhandlet emner, hvis problematik der er enighed om på tværs af dokumenterne: mangel på viden og at samfundet bør skride til handling. I dette afsnit behandles et emne hvor der er uenighed blandt dokumenterne - og deres respektive organisationer - om hvad problemet er eller repræsenteres til at være.

Filosof Ian Hacking beskriver i sin tekst *The Making and Molding of Child Abuse* (1991), hvordan et problem kan konstrueres igennem definitioner og italesættelser. Han beskriver, hvordan indflydelse af eksempelvis organisationer og statistikker kan få indflydelse på ændringer i tankegangen omkring fænomener. Sociolog Ronald Weitzer beskriver en lignende proces i forbindelse med *moral crusades* og *claims-making*. Weitzer argumenterer at i et socialkonstruktivistisk perspektiv kan sociale forhold blive til "problemer" igennem påstande fremsat af interesserede parter. I debatten om kriminalisering af psykisk vold er det værd at have for øje, hvilke *claims* de forskellige organisationer fremsætter. Mange af disse er kønsorienterede. Eksempelvis argumenterer LOKK at problemet grundlæggende er mænds voldelige adfærd over for kvinder (LOKK n.d.a) (LOKK n.d.c). MC er naturligvis af en anden holdning, og pointerer at nogle mænd også udsættes for psykisk vold fra deres partnere, og oplever de samme konsekvenser for deres psykiske sundhed og livskvalitet som voldsramte kvinder (Mandecenteret n.d.b). LUV er mere kønsneutrale i deres retorik, og påpeger at uanset køn er det et problem hvordan psykisk vold, systematisk nedbryder et individ (Lev Uden Vold n.d.b). Disse tre organisationer har dermed forskellige *claims* for, hvem en eventuel handlingsplan skal have i fokus. At organisationer har indflydelse til at vække opmærksomhed om denne type fænomener anerkendes af FN i deres deklaration om vold mod kvinder, artikel 4o, hvor kvinderettighedsbevægelser og interesseorganisationer påskønnes for at have rejst bevågenhed om vold mod kvinder (FN 1993: Artikel 4o). Som tidligere nævnt omhandler denne deklaration at vold mod kvinder er strukturelt, internationalt og omfattende problem, og at dette går ud over deres menneskelige rettigheder. FN tilskriver

den historisk ulige magtfordeling mænd og kvinder imellem skylden for mandsdomination og diskrimination mod kvinder. De påpeger at vold mod kvinder bruges til at fremtvinge en fortsat underkastende positionering af mænd i forhold til kvinder (FN 1993). Deklarationen omhandler at gøre en indsats for at eliminere vold mod kvinder, og fremsætter en række artikler der skal være behjælpelige med dette. Dette er udelukkende til beskyttelse af mennesker af kvindeligt køn¹⁰, og dette ses også retorisk i regeringens handlingsplaner om vold i nære relationer.

I forbindelse med retorikken om hvem der gør hvad, er der en forskel mellem handlingsplanerne, der er værd at notere sig. Handlingsplanen fra 2002 er ligesom de andre fundet på udenrigsministeriets hjemmeside under navnet *National handlingsplan til bekæmpelse af vold i nære relationer 2002*, men åbnes handlingsplanen lyder titlen *Regeringens handlingsplan til bekæmpelse af vold mod kvinder*. Dette er også tilfældet med handlingsplanen fra 2005 der bærer titlen *Handlingsplan til bekæmpelse af mænds vold mod kvinder og børn i familien 2005 – 2008* (Regeringen 2005). De efterfølgende handlingsplaner har ligeledes primært kvinder og børn i fokus, men der sker et tydeligt skift i handlingsplanen fra 2014, der inkluderer målsætningen *viden om voldsudsatte mænd*. I dette ligger blandt andet interesse i at udvide viden om voldsudsatte mænds situation og behov så der kan sættes ind over for dem (Regeringen 2014: 10 - 11). Ifølge denne målsætning ligger der et implicit problem om, at mænd såvel som kvinder kan udsættes for vold i nære relationer, hvilket her italesættes i en grad der ikke tidligere har været tilfældet. I perspektiv med Garland kan det anskues som en tidligere brug af strategien *defining deviance down*, at vold mod mænd er blevet bagatelliseret, eller i hvert fald nedprioriteret. Dette skift markerer en overgang fra at det primært var kvinder (en feministisk positionering), til en mere kønsneutral positionering. Det feministiske perspektiv fokuserer på at kvinder fastholdes i en underdanig position overfor dominerende mænd. Mænd kan ifølge det feministiske perspektiv bruge forskellige midler til at underminere kvinders rettigheder som kønslige væsner (Stark 2007: 5 - 6).

Så for at vende tilbage til spørgsmålet *hvem skal en eventuel ny handlingsplan henvende sig til?* Det er et spørgsmål, som på nuværende tidspunkt ikke kan læses ud fra politiske dokumenter, idet de ikke er skrevet endnu. Man kan forestille sig at en fremtidig handlingsplan mod psykisk vold vil blive fremlagt efter en kriminalisering og

¹⁰ Der er en undtagelse i Artikel 4g der omhandler børn og ikke "*female children*"

implementeringen af en særskilt lovparagraf, samt at formuleringen af lovparagraffen kommer til at spille ind i hvem handlingsplanerne skal henvende sig til. Vi uddyber dette på baggrund af den indsamlede empiri i kapitel 6.

5.2: Hvilke forudsætninger ligger i problemerne?

Efter identificering af de tre ovenstående problemer, påbegyndes et mere dybdegående analysearbejde med henblik på at opnå viden om, hvordan et problem er konstrueret. Med inspiration fra Bacchis andet spørgsmål "*What presuppositions or assumptions underlie this representation of the "problem"?*" ønskes der at undersøge de antagelser, som ligger til grunde for problemerne. Med antagelser henvises til den baggrundsviden, som der ikke stilles spørgsmålstejn ved (Bacchi 2009: 4 - 5). Eksempelvis at kvinder generelt er mere udsat for vold end mænd. Denne antagelse er med til at danne og definere de logikker og handlingsplaner, der ligger bag eventuelle lovgivninger og indsatser på området (FN 1993). Der udpensles tre fundne underforståelser fordelt på tre overskrifter: 5.2.1 *Selvværd som nøglekoncept*, 5.2.2 *Kategorier: Voldsudsatte og voldsudøvere* og 5.2.3 *Dikotomier*.

5.2.1: Selvværd som nøglekoncept

Nøglekoncepter er ofte abstrakte og relativt åbne størrelser, som kan tilpasses den enkelte situation, men alligevel være forståelig og relaterbar (Bacchi 2009: 8). Eksempelvis er der mange måder og begreber, der omfatter "nære relationer", som der kan dække over forskellige mennesker alt efter hvilken forsker eller organisation der arbejder med det. I denne analyse er der fokus på "nære relationer" som betydende en nuværende eller tidligere partner. Nogle koncepter er dybt indlejret i os - eksempelvis demokrati og ligestilling - men de bliver mere komplekse, når der dykkes ned i dem (Bacchi 2009: 8). I det nedenstående afsnit udpensles konceptet *selvværd* der bliver gentaget på tværs af materialet, i forbindelse med repræsentationen af problemet.

På tværs af dokumenterne findes gentagne gange, at psykisk vold især har store konsekvenser for den udsattes selvværd (se eksempelvis LOKK n.d.d; Lev Uden Vold n.d.c; Danner n.d.b; Regeringen 2002: 7). *Selvværd* som frase dækker over en persons oplevelse af dets eget værd. Det defineres i Politikens ordbog som "*tilfredshed med at være den man er, og med hvad*

man gør” (Politiken 2013: 567). Systematisk nedgørelse, kritik og dominans nedbryder langsomt, men sikkert, den udsattes oplevelse af sig selv. Som det eksempelvis formuleres af Danner: ”(...) *de [kvinder red.] er blevet følelsesmæssigt misbrugt, intimideret og truet af deres partner i så høj en grad, at det har ødelagt deres selvværd*” (Danner n.d.b) eller: ”*når en kvinde udsættes for krænkelser, nedgørelser og trusler gang på gang, så påvirker det hendes selvtillid og evne til at klare sig selv*” (Danner n.d.c). Ligeledes understreger LOKK hvordan længden af det voldelige forhold har indflydelse på mængden af selvværd: ”*Kvinden udvikler et lavt selvværd som følge af at være i et voldeligt forhold – jo længere tid, hun har været i forholdet, jo lavere er hendes selvværd*” (LOKK n.d.d). At dette problematiseres på denne måde gentagne gange kan tolkes som at selvværd i materialet ses som en menneskeret - det er en ”ting” som mennesker har og har ret til at have - men psykisk vold kan bruges til at fratage eller ødelægge en persons fornemmelse af deres eget selv og evne til at klare sig selv (Danner n.d.c).

I italesættelsen af selvværd som nøglekoncept bruges der flere fraser. Selvværd går igen, men *selvtillid* bruges af blandt andet Danner i flæng, mens Stark bruger termen *selvrespekt*. Alle termene bruges dog som dækkende over den samme proces - at de udsatte mister forståelsen af deres eget værd og evnen til at kunne klare sig selv. Vi har derfor valgt at sætte disse termer mere eller mindre som synonyme i forhold til *selvværd som nøglekoncept*. Filosof John Rawls (som citeret i Stark 2007) påstår at selvrespekt er et primært gode, som alle har ret til at have, idet selvrespekt er med til at tillægge handlinger og mål værdi. Denne udtalelse støtter dermed op om ideen om selvværd som menneskeret. Stark argumenterer, at kontrollerende mænd bruger degraderende metoder og fratagelsen af deres partners selvrespekt til at etablere deres egen overlegenhed. Han beskriver psykisk vold som værende særlig skadende, når der er tale om primær afhængighed, som mellem et barn og dets primære omsorgsperson. Hvis den primære omsorgsperson gentagne gange fornædler barnet, og det ikke får anerkendelse og support andre steder fra, kan dette få alvorlige konsekvenser for barnets evne til at kunne skabe et positivt billede af sig selv og fralægge sig det negative. Dette er specielt en risiko uden anden indflydelse end omsorgspersonen, da barnet så kan blive afhængig af hvordan et nedværdigende individ behandler, bedømmer og føler om dem (Stark 2007: 258). Stark understreger, at voldsramte kvinder på ingen måde er børn, men at de taktikker der bruges i *coercive control* (psykisk vold) kan: ”*so disable a woman’s capacity to affirm her femininity that she mimics a childlike dependence on approval that significantly amplifies the effect of insults*” (Stark 2007: 258 - 259). I logikken om at udsat og udøver lever

i et parforhold og er hinandens indbyrdes primære omsorgsperson, vil det være denne persons bedømmelse, der er vigtigst for et individ. *Coercive control* kommer ofte til udtryk ved isolation fra venner og familie - altså fra andre mulige kilder til anerkendelse og support, og at gentagne skældsord, krænkelser og kritik kan ødelægge selvrespekt og evnen til at danne positive billeder af sig selv (Stark 2007: 258 - 259). Hvis Danner med fleres påstand om at selvværd er vigtigt, og næsten en menneskerettighed (en påstand der muligvis kan bakkes op af FN (1993) artikel 3f), så giver det mening at det er så fremtrædende i dokumenterne, og bør medregnes som koncept i videre bearbejdning af fænomenet. Hvis dette negligeres ville der ud fra Garlands perspektiv være tale om svigt fra regeringens side. I den såkaldte voldsspiral som den fremlægges af Danner ses det hvordan psykisk vold lige så langsomt inkorporeres og normaliseres i et parforhold, samt at tab af selvtillid og selvværd er en konsekvens den udsatte oplever efter at den psykiske vold er blevet normaliseret (Danner n.d.d). Som tidligere beskrevet indebærer normalisering at grænsen for hvad der er normalt begynder at blive udvisket, og at skelnen mellem hvad der er og ikke er vold bliver vanskeligt. Når den udsatte i disse tilfælde begynder at tilpasse sig, og heriblandt påtage sig udøverens synspunkt og oplevelser, forsvinder den udsattes evne til at vælge selv. Der sker her ikke blot en forringelse af selvværdet, men også en oplevelse af at volden eller udøverens adfærd er offerets egen skyld, hvilket er nogle af årsagerne til at den udsatte ikke bare forlader sin partner.

Vi har i dette afsnit argumenteret for, at selvværd bør være et nøglekoncept at medtage i en indsats mod psykisk vold, idet mangel på selvværd/selvtillid/selvrespekt er med at forhindre en udsat i at kunne agere og tage vare på sig selv. Mangel på selvværd er derved en alvorlig skadelig konsekvens for psykisk vold, ikke blot for den udsatte, men også for eventuelle børn (Danner n.d.c). Som fremsat af sociolog Sara Goodkind er selvværd og lignende værdier gode egenskaber for kvinder at have hvis de skal videre i deres liv på en god måde, men samtidig advarer at alle indsatser ikke bør bindes op på dette. Der bør samtidig fokuseres på andre faktorer der kan spille ind i kvindernes evne til at klare sig selv. Hun understreger yderligere, at selvværd ikke er noget der opbygges af individet alene, men i relationer (Goodkin 2009). De forskellige organisationer kommer selv med bud på hvordan lavt selvværd kan behandles. Krisecentrenes og bostedernes metode er eksempelvis at give de udsatte et sted at kunne bosætte sig og komme enten i dialog med partneren om volden eller helt ud af det voldelige forhold, så den udsatte kan genopbygge sit selvværd. En indsats mod

psykisk vold vil derfor formodentlig ikke blot handle om at vidensdele eller forebygge at volden finder sted, men også hjælpe de allerede udsatte med at genopbygge deres selvværd.

5.2.2: Kategorier: Voldsudsat og voldsudøver

Både Bacchi og Hacking, argumenterer "*that people are made up*" (Bacchi 2009: 9). Dermed menes, at menneskelige kategorier er opfundet i måden, hvorpå de omtales. Hacking kritiserer, hvordan mennesker spontant og uden skepsis klassificerer ud fra de klassifikationer de har til rådighed. Hacking henviser til at det minder om stempelingsteori - ingen afvigelse er afvigende i sig selv, det er omgivelserne der tildeler en type adfærd kategorien afvigende. Dette har også betydning for de mennesker der klassificeres, idet mennesker, opfører sig alt efter hvorledes de klassificeres (Hacking 1991: 254 - 255). I forhold til Bacchis tankegang er formålet med at analysere på kategorier at undersøge hvordan de bruges til at give mening til en specifik problemrepræsentation, og dennes italesættelse (Bacchi 2009: 9). I forbindelse med psykisk vold er de to primært fremtrædende kategorier i problemrepræsentationerne offer og gerningsmand (se eksempelvis Regeringen 2002; Regeringen 2005; Regeringen 2010; Regeringen 2014).

Generelt i dokumenterne ses der, at et offer for psykisk vold omtales som en person, der er startet i et forhold med stor kærlighed og forelskelse, hvorfor det uden den fysiske voldelige komponent kan være enormt svært at fralægge sig partnerskabet. Der er tale om et menneske der fortsat kan have kærlighed til sin partner og samtidig lever med skam, skyldfølelse og en stigende vold der resulterer i tab af selvtillid og selvværd, som kan have alvorlige konsekvenser for den udsatte. Isolation og tab af netværk gør det yderligere svært at løsrive sig fra en partner, da parterne typisk er det eneste holdepunkt der er tilbage i deres liv (Danner & Røde Kors 2018: 9 - 10). I dokumenterne fremstilles der derfor en forståelse af ofre som værende nedbrudte individer, som har brug for støtte og omsorg (Danner n.d.b). Justitsministeren selv understøtter denne antagelse, samt fortæller at ofrene kan lide under konsekvenserne af deres voldelige forhold resten af livet, også efter forholdet er afsluttet (Poulsen 2018). I de forskellige organisationer, og deres respektive behandlinger, ligger der også forskellige tilgange til hvad man skal gøre for ofret. Hos de organisationer der arbejder med krisecentre, er der en klar holdning til hvem der er offer; den person, der henvender til dem for rådgivning eller et sted at bo. Organisationerne som arbejder med krisecentre bygger på at ofrene typisk kommer til dem, og idet ligger der at ofrene selv skal kunne erkende at der gøres noget uacceptabelt mod dem (LOKK n.d.e). Ifølge LOKK ses et offer ikke blot som en

person, der udsættes for forskellige ting, men også en der tvinges til at handle mod sin vilje, eller til at holde op med at gøre noget de ønsker (LOKK n.d.a).

Viktimologi (læren om offeret) vandt indpas i kriminologien i løbet af det 21. århundrede, og i den sidste halvdel af århundrede skete der et skift således at offeret kom i fokus, efter at der i lang tid udelukkende havde været fokus på den kriminelle. Viktimologien har tendens til at fremstille begrebet "offer" som meget entydigt, og der skelnes mellem ofrene som "de gode" og gerningsmænd som "de onde". Jurist Beth Grothe Nielsen eksemplificerer, hvordan denne tendens også kan spores i dansk politik i løbet af de sidste 20 år, og at politikerne understreger at de er "på ofrenes side". Nielsen påpeger at viktimologien har en tilbøjelighed til at koncentrere sig om let identificerbare ofre, for eksempelvis fysisk vold, men at der sjældent kan skabes en helt klar klassificering af henholdsvis offer og gerningsmand. Dette er tilfældet med psykisk vold (Nielsen 2013: 101 - 104), og der rapporteres igen og igen sager hvor den voldsudsatte (hovedsageligt kvinder) ender med at slå deres partner ihjel (Nielsen 2013: 103; Hanna 2009). Det er denne voldstype Johnson kalder for *violent resistance*, den vold der opstår når en voldsudsat selv bliver voldelig, typisk i selvforsvar (Johnson 2005: 1126 - 1127). I sådanne sager er der tale om forbrydere (den reelle voldsudøver), der aldrig dømmes for deres forbrydelser, men tildeles en klassifikation som offer, idet de myrdes af den voldsudsatte, som derfor klassificeres som forbryder (Nielsen 2013: 103). I tilfældet med dette eksempel er der for læseren en forståelse for hvem den "rigtige" forbryder er, og kan tilskrive ham eller hende som "den onde" i dynamikken. Kategoriseringen af henholdsvis "god" og "ond" kan også spores i dokumenterne; de voldsudsatte er de uskyldige der skal supporteres, mens voldsudøverne skal tages hånd om. En undtagelse er DMV, der henvender sig med en mere neutral positionering, og hvis formål gør det klart hvordan det i praksis kan være svært at lave et klart skel mellem offer og gerningsmand. Deres retorik kan tolkes til at se voldsudøveren som en form for offer: "*Mennesker der udøver vold mod dem, de elsker, er som regel dybt ulykkelige over det. De ønsker som andre et kærligt og fredeligt parforhold eller familieliv, men kan have svært ved at vide, hvordan de skal opnå det.*" (Dialog Mod Vold 2018c). Dette er et eksempel på hvordan det ud fra nogle positioneringer kan være vanskeligt at have en klar opdeling i klassifikationen som henholdsvis "udsat" og "udøver", "*vi hjælper hele den voldsramte familie*" (Dialog mod vold 2018c). Den proces en person gennemgår for at blive "godkendt" til at kunne komme på venteliste til behandling, indebærer en screeningsproces, som skal konkludere at den pågældende kan kategoriseres som "voldsudøver" før organisationen kan hjælpe (Dialog Mod Vold 2018d). Her tildeler DMV

personen en klassifikation på baggrund af allerede defineret adfærd, hvilket ifølge Hacking kan have indflydelse på de klassificerede individers adfærd (Hacking 1991: 254 - 255). I denne type tilfælde kan det muligvis hjælpe voldsudøveren med at erkende denne klassifikation og være villig til at arbejde med den. Det giver ud fra DMVs agenda derfor mening at have en anderledes retorik og forståelse for klassifikationerne voldsudsat og voldsudøver, da deres formål blandt andet er at sætte en stopper for forekommende vold i hjem.

I dokumenterne findes forskellige italesættelser af kategorierne udsat og udøver på tværs af positioneringerne. I den endelige problemrepræsentation, der kommer til at ligge til grund for en kriminalisering af psykisk vold, bør der tages hensyn til begge kategorier, og tænkes over hvordan disse italesættes. Hvis en problemrepræsentation eksempelvis lægger sig op af perspektiver fra Danner og LOKK, kan det resultere i et fokus udelukkende på støtte til de udsatte og straf til udøverne. “*Det [red. fokus på kriminalisering af psykisk vold] skylder vi ofrene*” (Poulsen 2018) skriver justitsministeren, men hvad med den anden kategori?

5.2.3: Dikotomier – ligestilling og kønsproblematik

Et tredje begreb Bacchi bruger i forbindelse med undersøgelsen af forudsætninger er *binaries* (dikotomier). I en dikotomi ligger der en forståelse af, at hvis man er A så er man ikke B, ved at blive del af den ene kategori ekskluderes man af den anden: mand/kvinde, sort/hvid, lovligt/ulovligt, og så videre. Dikotomier simplificerer ofte komplekse forhold, og det kan derfor være givende at se på hvordan dikotomier er med til at skabe forståelsen af et problem (Bacchi 2009: 7). Ovenfor eksemplificeres hvordan offer/udsat ofte sættes overfor gerningsmand/udøver, men at det alligevel ikke helt kan sættes op som dikotomi. Eksempelvis den konflikt og konfliktoptrapning der fører til volden kan være fælles ansvar (Dialog Mod Vold 2018e). På nuværende tidspunkt er kønsproblematikken allerede blevet berørt flere gange, og blandt andet serviceloven §109 og §110, der sætter regler for hvilke muligheder, der skal være til rådighed for henholdsvis voldsramte kvinder og “personer med særlige sociale problemer”, som MC lægger sig ind under. Jævnfør 5.2.3 *Dikotomier - ligestilling og kønsproblematik* er vold mod kvinder et strukturelt problem, der blandt andet fratager dem muligheden for at opnå lige status som mænd. At bekæmpe denne type ulige forhold er en forudsætning for, at der kan opnås ligestilling og at vold mod kvinder vil mindskes eller helt forsvinde. Ifølge Regeringen (2014) er Danmark i dag et samfund, hvor ligestilling allerede er implementeret, og at vold i nære relationer derfor ikke hører hjemme i

dagens Danmark: *“Vold i nære relationer stemmer ikke overens med den opfattelse, vi har af et samfund, der er baseret på respekt og ligestilling.”* (Regeringen 2014: 7). Det er værd at bemærke, at dette citat er fra Regeringens handlingsplan fra 2014, det år hvor vold mod mænd også blev en målsætning. Både handlingsplanerne fra 2002 og fra 2005 - 2008 var udelukkende fokuserede på kvinder og børn (Regeringen 2014; Regeringen 2002; Regeringen 2005). Som tidligere vist positionerer organisationerne i forhold til køn, men der er en fælles opfattelse af at psykisk vold principielt kan ramme alle. På tværs af materialet synes der dog opstillet et modsætningsforhold mellem *ligestilling*, og hvorvidt en eventuel lovgivning og efterfølgende indsats bør tage *hensyn til kvinder*, dermed en mere feministisk positionering. Vi vil argumentere for, at det ene må delvist udelukke det andet, idet man ikke kan forene ligestilling og kønsopdeling i eksempelvis en kriminalisering. Direktøren af Danner Lisbeth Jessen (2017) forholder sig uforstående for, hvorfor Danmark ikke på nuværende tidspunkt allerede har fulgt trop med andre lande og indskrevet en særskilt paragraf om psykisk vold. Hun udtaler, at en sådan lovgivning bør afspejle samfundet (Jessen 2017). Et land, der har udarbejdet en sådan paragraf er Sverige, hvis lovparagraf om psykisk vold lyder således:

“(…) Har gärningar som anges i första stycket begåtts av en man mot en kvinna som han är eller har varit gift med eller som han bor eller har bott tillsammans med under äktenskapsliknande förhållanden, ska han i stället dömas för grov kvinnofridsbränkning till samma straff” (Brottsbalken, kapitel 4, §4a stk. 2).

Som det fremgår af paragraffen er der forskel på straf alt efter køn, og voldelige kvinder vil ikke kunne få samme straf som voldelige mænd. Hvis en lovparagraf om psykisk vold bliver kønsspecifik på samme måde som i Sverige, vil der ikke blot være tale om et brud på idealet om ligestilling, men muligvis også brud med ligestillingsloven (Ligestillingsloven kap 2). Dette er et eksempel på hvorfor Bacchi mener, at det kan være vigtigt at kigge på dikotomier i en problemrepræsentation. Vi tillader os at fremhæve denne dikotomi, da der er tale om to modstridende bagvedliggende logikker, der ikke kan forenes.

5.3: Hvilke effekter¹¹ produceres af denne problemrepræsentation?

“What effects are produced by this representation of the problem?”, indebærer analysetilgangens forudantagelse om, at en problemrepræsentation vil ramme nogle sociale grupper på en negativ, eller hårdere måde end andre. Dette er ikke altid lige forudsigeligt, hvorfor det kan være en god ide at være opmærksom på, hvorledes problemrepræsentationen skaber konsekvenser for forskellige sociale grupper, og hvad der kan gøres ved dette (Bacchi 2009: 15). For at kunne bearbejde dette spørgsmål tages der fat i de tre problemrepræsentationer præsenteret i 5.1.1 *Mangel på viden*, 5.1.2 *Samfundet bør sætte bekæmpelse af psykisk vold på dagsordenen* og 5.1.3 *Køn og rollebesætning - hvem skal en eventuel ny handlingsplan henvende sig til?*

I forbindelse med indhentning af mere viden om psykisk vold kunne man forestille sig, at fænomenet ikke er et nyligt opstået problem, men altid har eksisteret. Det bliver synligt i italesættelsen af det som unormalt (jævnfør Hacking 1991: 286) og potentielt kriminelt. Politiske forslag er i sig selv en italesættelse af et problem, der bør fikses (Bacchi 2009: X). Vi lever i et videnssamfund, hvor jo mere viden samfundet kan opnå og indhente des bedre (Hammershøj 2009), men hvilke ulemper kan der opstå af en sådan vidensindsamling og efterfølgende vidensdeling? Vi har tidligere fremsat at italesættelsen af psykisk vold kan resultere i nogle individuelle kategoriseringer. En bagside ved vidensdeling er ifølge Foucault risikoen for forvirring blandt dem der ikke selv er en del af en sådan dynamik (Duedahl & Jacobsen 2010: 83). Hvad med de mennesker, der lever et liv, de selv finder acceptable med et forhold, der måske ikke er perfekt eller normalt, men får hverdagen til at fungere? Hvis de bliver udsat for en form for tjekliste for hvad psykisk vold indebærer og kan genkende sig selv i den, vil de så begynde at opfatte og kategorisere sig selv eller deres parforhold anderledes? Nogle kan dette potentielt komme til gode, ved at få dem til at konfrontere nogle problemer, eller erkende at de har brug for hjælp. Omvendt er kategorier medbestemmende til adfærd, og kategoriseringen “unormal” er ofte ensbetydende med kategoriseringen “forkert” (Hacking 1991: 254 - 255, 286 - 287). Der er altså her en plausibel mulighed for at en social gruppe, som i skrivende stund ikke er opmærksomme på, at de er en del af hvad dokumenterne vil kalde et problem, risikerer at blive kategoriseret af sig selv eller af andre som enten udsat eller udøver. Her vil Hamberger et. al.'s pointe om at en person selv skal opfatte sin partners kontrollerende adfærd som negativ og ikke blot normal ægteskabelig

¹¹ Her i betydningen konsekvenser for videre handling

indflydelse før der er tale om tvang, være relevant. Uden dette vil der ikke være tale om noget unormalt, og derfor ikke forkert (jævnfør 5.2.2 *Kategorier: Voldsudsat og voldsudøver*).

Løsningen af problemet med mangel på viden, samt en eventuel videre indsats, vil kræve en ressourcetildeling fra regeringens side. Det er plausibelt, at dette vil kræve en omrokering af ressourcer fra lignende områder, og dette kan ende i en ulige fordeling hvis der eksempelvis uddeles penge til forskellige organisationer. Eksempelvis kunne den tidligere fordeling af ressourcer til indsamling af viden om vold mod mænd i nære relationer, ville blive ændret til forskning om psykisk vold i nære relationer. Da retorikken i dette emne har en tendens til at omtale kvinder som primære ofre, kunne dette få betydning for mænds nye status som potentielle ofre på lige fod med kvinder for vold i nære relationer. Vi har ladet os inspirere af Bacchis pointe om at der altid er nogle sociale grupper, der påvirkes anderledes end andre, til at påpege nogle af de mulige konsekvenser behandlingen af problemrepræsentationerne kan medføre.

5.4: Hvad er så egentlig problemet?

Det findes relevant at få udarbejdet dokumentanalyse for at få en forståelse for, hvorledes psykisk vold er blevet et kriminalpolitisk emne. Der er argumenteret for, at dokumenter og italesættelser "gør" noget ved mennesker og problemer, som kan være medvirkende til at udlede eventuelle ressourcer samt opmærksomhed til et emne. Dokumenterne viser i en blanding af fakta, erfaring og personlige historier en del af organisationernes argumenter for at psykisk vold er et problem. Med udgangspunkt i udvalgte dokumenter er der analyseret fælles problemrepræsentationer, som organisationer og regeringen tager stilling til; mangel på viden, at samfundet skal tage ansvar og hvem der ville skulle være det primære fokus for en eventuel indsats. Det er i dokumenterne meget tydeligt, hvordan organisationernes forehavende kommer til udtryk i deres omtale og kategorisere af henholdsvis udsat og udøver, hvilket sættes i ramme efter den enkelte institutions organisatoriske sammenhæng (Mik-Meyer 2005: 195 – 196). Vi har påpeget nogle af de forudsætninger der skal være til før disse problemrepræsentationer kan fremstilles. Der er blandt andet fundet at specielt de kvindeorienterede organisationer, samt FN's deklaration fra 1993, deler standpunkt med Stark og Johnson om, at kvinder historisk er underlagt en række kulturelle forventninger, som kan undergrave en officiel ligestilling. Det er en af grundene til at der er så meget problematik over køn, specielt i forbindelse med viktologi, som ovenfor vist. Med

forudsætninger følger diverse begreber, kategorier og dikotomier, idet der i underforståelser ligger nogle antagelser der ikke nødvendigvis tænkes over, men alligevel tages med. Psykisk vold som fænomen er svært fordi det ikke handler om en brækket arm, men omhandler ødelagt blandt andet selvværd, hvorfor selvværd er et nøglebegreb inden for fænomenet. Hvis der skal skabes en forståelse for psykisk vold, således at der kan findes løsninger på problemrepræsentationerne, kræver det ikke blot at se på det faktum at psykisk vold finder sted, men også på hvad der eksisterer sammen med psykisk vold. Det samme er gældende med kategorier og dikotomier. Der findes en antagelse om, at hvis en kriminel handling finder sted, findes der minimum to kategorier - offer og gerningsmand, og hvis der skal udarbejdes et reelt løsningsforslag vil der skulle tages stilling til begge kategorier, samt hvad disse skal indebære inden for problemstillingen. Tales der eksempelvis udelukkende om straf eller også behandling for udøverne? Skal de udsatte blot have ny bolig eller skal de have yderligere støtte?

I arbejdet med psykisk vold og en eventuel udarbejdelse af problemløsninger på de to første problemrepræsentationer, vil der sandsynligvis opstå en konsensus om at psykisk vold er forkert, og dermed stemple kategorierne som unormale, hvilket kan få konsekvenser for begge kategorier. Dikotomier er en type forudsætning som vores samfund bygger på, lovligt/ulovligt, privat/offentligt og ligestilling/hierarki. Dette spiller ikke blot ind i hvordan problemrepræsentationer skabes, men også hvordan der udarbejdes problemløsninger. I formuleringen af problemrepræsentationer, kan selvfølgeligheder blive inkorporeret og vigtige elementer blive overset, hvilket kan skabe vanskeligheder der i sidste ende betyder at problemet ikke løses.

Hvorledes er psykisk vold så blevet kriminalpolitisk? Som ovenstående viser skyldes dette, at emnet omkranser forskellige samfundsaktører; civile, politikere, interesseorganisationer, og så videre. Det fremgår tydeligt af dokumenterne, at selvom justitsministeriet måske først nu virkelig sætter sig ind i fænomenet, har organisationerne længe været klar med rapporter, statistikker, personlige historier og argumenter for hvorfor fænomenet skal på dagsordenen. Det er et emne, som nu bliver italesat på landsplan hvorfor flere niveauer er i spil. Med Pape Poulsens udtalelse sker der et skridt, som gør, at emnet ikke bare er et element i interesseorganisationernes hverdag men det højner til nye niveauer idet politikerne begynder at tage diskussionen samt emnet op i højere grad end tidligere. Dette kommer tydeligt til udtryk i ministeriets ønske om en særskilt lovparagraf. Indeksikalitet gør, at selvom

regeringen skulle nedskrive bestemt lov på området, viser denne analyse, at organisationer gennem læsning af dokumentet indgår i en interaktion, hvor de automatisk vil situere det. Hermed menes, at organisationer imellem læser dokumentet forskelligt og automatisk bruger den del af dokumentet, som giver bedst udbytte for dem.

Efter at have besvaret hvorledes psykisk vold er blevet et kriminalpolitisk emne vil der i næste kapitel blive gået mere i dybden med hvad de forskellige interesseorganisationer ønsker at få implementeret og medtænkes i indsatsen mod psykisk vold.

Kapitel 6: Erfaring interesseorganisationer

6.1: Formål med dette kapitel

I dette kapitel besvares anden del af problemformuleringen: “(...) *hvilke initiativer finder interesseorganisationer nødvendige i regeringens fremtidige handlingsplan mod psykisk vold i nære relationer?*“. Forrige kapitel beskæftiger sig med hvorledes psykisk vold er blevet et kriminalpolitisk emne gennem den anskuelse, at politiske tiltag laves for at “fikse” ting, der formuleres igennem problemrepræsentationer. I dette ligger en forventning om, at der kan skabes et løsningsforslag, der kan ordne problemet. Dette kapitel tager udgangspunkt i den indsamlede empiri blandt informanter og feltnoter fra konferencen “Den usynlige vold”. I samspil med Garland’s anskuelse af myten om staten som beskytter, samt Weitzers forståelse af *moral crusades*, vil vi belyse hvorledes informanterne hidtil har oplevet processen og derigennem få påpeget forhåbninger i det videre arbejde med psykisk vold. Formålet med at inddrage *moral crusades* er muligheden for at belyse implementeringen af psykisk vold i kriminalpolitik ud fra en teoretisk ramme.

6.2: Myten lever i bedste velgående

Garland påpeger, i sin analyse at staten har svært ved at fralægge sig rollen som beskytter, og at det er en myte så indlejret i samfundet, at beskyttelse fra staten, og forsøg herpå, er noget der forventes (Garland 1996: 449 - 450). Dette afspejles i empirien på tværs af forskere, organisationer og politikere, der alle på sin vis pointerer at mangel på kriminalisering eller fokus på psykisk vold er et svigt fra statens side. Som Trine Bramsen (S) under et debatpanel formulerer det; “*Straf kan kun sende et klart signal om psykisk vold er ulovligt. Politi og anklagemyndighed skal klædes på til det. Når kvinderne er på krisecenter, så er vi for sent og har svigtet. Vi mangler en indsats, et skridt før krisecentrene*”. Hun bakkes op af Peter Kofoed (DF) og Trine Schøning Torp (SF), der ikke mener, at det bliver noget problem at blive enige om en kriminalisering på Christiansborg (Feltnoter 16.3.2018). Der anskues, at staten bør bruge den magt den synes tildelt. Flere af de ikke-politiske talere fra konferencen, omtalte ligeledes statens ansvar for at sætte ind overfor psykisk vold, og hvorledes de mener, at staten skal bruge sin magt for at leve op til dette. I tråd med Hackings pointe om ændringer i menneskers adfærd (jvf. kapitel 5), påpeger Jessen, at statens lovgivning bør udtrykke, hvad samfundet ønsker, idet dette vil have indflydelse på befolkningens adfærd på det pågældende

område. Sociolog Esther Nørregård-Nielsen støtter op om dette, men påpeger samtidig at en lovgivning i sig selv ikke er nok. Hvis der skal opnås reel moralsk anerkendelse, skal lovgivningen implementeres af myndighederne. Anders Ladekarl, generalsekretær ved Røde Kors, understreger, at når staten fejler i at samle ofrene op efter de har været udsat for vold, må civilsamfundet træde til og hjælpe med at give support og skabe netværk (Feltnoter 16.3.2018). I de ovenstående ytringer findes en konsensus om, at det er statens opgave at beskytte borgerne, men at den inden for dette fænomen har fejlet. Det kan være naivt at tro på myten om staten som beskytter og som kontrollerende af alt kriminalitet, men det ses, at det er svært for de ovennævnte helt at acceptere dette. De holder alle på, at staten har det primære ansvar for at beskytte sine borgere, men som vist er Ladekarl realistisk omkring, at det også vil kræve en indsats fra civilsamfundet. Ifølge Garland kan *the responsabilization strategy* også tages i brug ved at opfordre civilbefolkningen til at hjælpe med at forebygge kriminalitet, hvorfor det giver mening også at involvere dem i support til voldsudsatte.

Jvf. 3.5 *Observation som metode* blev konferencen afholdt af Danner og Røde Kors, uden statens videre indblanding med undtagelse af enkelte inviterede oplægsholdere eller debattører. Dette kan tolkes som et udtryk for statens svigt, idet organisationerne finder det nødvendigt at arrangere en sådan begivenhed uden om regeringen. Der var også en klar opdeling af de tilstedeværende. Oplægsholderne var hovedsageligt fra diverse NGO'er, samt forskere og gæster, der også arbejder med psykisk vold. Med undtagelse af justitsministeren var de inviterede politikere kun til debat, med DR's nuværende retskorrespondent Trine Maria Ilsøe som ordfører. Politikerne blev præsenteret for den hverdag og oplevelser forskere, interesseorganisationer og voldsudsatte møder i forbindelse med psykisk vold. Samtlige oplægsholdere understregede hvor vigtig en symbolværdi kriminaliseringen af psykisk vold er, og at de tager det som et tegn på, at der vil blive gjort en indsats mod fænomenet. I dette lå også et klart ønske om en ændring i prioriteringer og holdninger hos de myndigheder, der skal implementere lovparagraffen. Specielt oplægsholderen Charlotte Skelkjær, tidligere offer for psykisk vold, beskrev hvor stor betydning dette ville have for de psykisk voldsudsatte:

“Da hun efter nogle måneder meldte volden til politiet følte hun sig mistænkeliggjort. Det var den psykiske vold der ødelagde hende, men kun den fysiske vold politiet tog alvorligt. Det endte med et tiltalefrafald. Hun ville ønske at der var et retssystem der ville støtte hende i at

psykisk vold var forkert. Hun har derfor ingen ord for hvor vigtig denne kriminalisering er.” (Uddrag fra feltnoter 16.3.2018).

Det, Skelkjær beskriver, er, hvad Garland betegner som *defining deviance down*. I dette påpeges at hendes anmeldelse ikke tages seriøst, med undtagelse af den fysiske vold. Det kan diskuteres om hvad hun opfatter som at “fikse problemet” ikke omhandler straf, men den anerkendelse og legitimitet en kriminalisering vil give psykisk vold; “*Jeg er ikke optaget af straf, men af at andre kvinder ikke udsættes for det.*” (Feltnoter, 16.3.2018).

Ud fra ovenstående er det tydeligt at interesseorganisationerne mener at regeringen skal på banen indenfor kampen mod psykisk vold, da det ellers kan have store negative konsekvenser for ofrene. Politikkerne er enige i dette, hvorfor der støttes op om ideen om en særskilt lovparagraf på tværs af partierne.

6.3: Den bagvedliggende forståelsesramme

Kriminolog og retssociolog Geir Ass, nuværende forsker ved politihøjskolen i Norge, var oplægsholder ved konferencen og fortalte om Norges lovparagraf om *mishandling i nære relasjoner*, samt politiets rolle. Han har blandt andet lavet feltarbejde blandt voldsudsatte kvinder på krisecentre i Norge i 2012, seks år efter implementeringen af denne paragraf der inkluderer psykisk vold. Kvindernes oplevelser med politiet viste fortsat stort fokus på de fysiske voldelige hændelser på trods af, at det er den psykiske vold, der fylder hos kvinderne (Feltnoter, 16.3.2018) (Ass 2014). Trods det faktum at de norske kvinder lever i et retssystem, hvor psykisk vold er blevet implementeret ses der, at der i praksis stadig mangler nogle redskaber og anerkendelser på området. Efter en paragraf er implementeret, skal der stadig foregå en bevidsthedsliggørelse ved befolkningen, hvorfor der kan tales om, at der skal igangsættes *defining deviance up* retorik (Mooney & Young 2006). Når der argumenteres for, at der kan anskues en *defining deviance up* skyldes dette ikke om kriminaliteten er stigende eller faldende på området, men at den politiske italesættelse af psykisk vold imødekommes, og tales op snarere end bagatelliseres. Fokus ligger derfor ikke på antallet af domme, men på en bevidsthedsliggørelse af fænomenet hos hele befolkningen. Det er det samme som Nørregård-Nielsen kommer ind på ovenfor; det er ikke nok blot at lovgive, det skal implementeres i befolkningen og deres bevidsthed. Dette sammenlignes flere gange af forskellige informanter i forbindelse med revselsesretten (Den juridiske rådgivning [LUV],

personligt interview, 23.4.2018) (Feltnoter 16.3.2018), og kommer også til udtryk i Hackings analyse om *child abuse*. Definitionen af et fænomen har stor betydning for befolkningens forståelse af det, men kræver ydermere at det kan bindes op på noget som befolkningen kan forholde sig til. Hacking eksemplificerer, hvordan incestbegrebet krydskulturelt er dybt indlejret i samfundet som noget forkert, hvorfor ideen om forekomsten af incest er så grænseoverskridende, at det er svært at håndtere. Hvis det derimod lægges “under” *child abuse*, sættes det i sammenhæng med et fænomen, som diverse professioner og samfundet tager en moralsk ære i at modarbejde, og derved ved hvordan de skal håndtere (Hacking 1991). Præsentationen af et fænomen er dermed vigtig i forbindelse med samfundets forventninger og videre bearbejdning. Man kan derfor med udgangspunkt i Jessen og Nørregård-Nielsens pointer argumentere for, at hvis sigtet med kriminaliseringen af psykisk vold skal lykkes skal der gøres en indsats i forbindelse med implementering. Der skal vidensdeles og udbredes en *defining deviance up* retorik, og i dette er præsentationen og indramningen af fænomenet vigtigt.

6.4: Psykisk vold på dagsordenen og moral crusades

Afsnit 5.1.2 *Samfundet bør sætte bekæmpelse af psykisk vold på dagsordenen* viser, at manglen af psykisk vold på den politiske dagsorden er problematisk i forhold til en helhedsorienteret indsats. Ved konferencen blev det tydeliggjort at dette problem er ved at blive “fikset”:

“Justitsministeren takker organisationerne for at afholde konferencen. Han understreger hvor utrolig vigtigt det er at fokusere på psykisk vold. “Den debat der er startet i kølvandet på Christina Rosendahls film, har åbnet mine øjne. Psykisk vold sætter spor for livet. I centrum af dette står ikke mindst ofrene og børnene. Rosendahl, hendes team og Danner har bragt dette på dagsordenen, hvor psykisk vold ikke tidligere har været et emne der blev taget op, og ofrene ikke havde nogen videre støtte. Dette skal der gøres op med!” (Uddrag af feltnoter, 16.3.2018).

Diverse interesseorganisationer, specielt Danner, har advokeret for kriminalisering af psykisk vold, og empirien giver tydeligt udtryk for, at der er støtte fra de adspurgte informanter. At organisationer står sammen om at opnå politiske ændringer og lovgivning indenfor et fælles interesseområde, uanset organisationens øvrige mål og agenda, er en gunstig strategi, da det

giver dem bedre pondus for deres argumenter. Weitzer argumenterer at *claims* om “formodede tilstande” har flere konsekvenser end tilstandene i sig selv. Han kalder den proces, hvorfra denne type tilstande transformeres til et problem for, *moral crusades*, som kort omhandler at interesserede parter definerer et forhold som “ubetinget ondt”, og sætter sig et mål for at sætte ind overfor fænomenet både symbolsk og i praksis. Det symbolske omhandler normative grænser og moralske standarder, mens det praktiske omhandler støtte til ofre og straf til “de onde”. For at opnå disse mål kan forskellige redskaber tages i brug, eksempelvis skrækhistorier (Weitzer 2007: 448 - 449). Der kan argumenteres for, at Rosendahls film kan bruges som en skrækhistorie for at promovere psykisk vold som problem, og ud fra ovenstående uddrag af feltnoter kan man mene, at det har fungeret. Filmen følger en gruppe kvinder på Danner, der alle har været udsat for vold. Det er dog ikke så meget den fysiske vold, men derimod kontrol og nedgørelse der går igen i deres fortællinger. Da filmen er en portrættering af de voldsudsatte, er det ikke underligt at viktimologiens tendens til at lave et tydeligt skel mellem ofre og gerningsmænd ved at klassificere dem som henholdsvis “de gode” og “de onde” kan spores. Det fremgår tydeligt, at de kvinder, der medvirker i filmen, har været udsat for nogle uacceptable forhold, og har derfor en umådelig symbolsk værdi som eksempel med menneskelige relaterbare historier. Som det udtrykkes af den juridiske rådgivning:

“Man kan sige at vold og undertrykkelse, og seksualforbrydelser og andet bliver jo... En ting er at italesætte det fagligt, men jeg tror kommunikationsmæssigt at det en stor styrke at man kan sætte nogle mennesker på det ser man jo i rigtig mange sammenhænge, og det kan man jo så også se i Christina Rosendahls film, at du får en anden forståelse når du får sat et menneske på.” (Den juridiske rådgivning [LUV], personligt interview, den 23. april 2018).

Ministeren og politikernes udtalelser fra konferencen kan tolkes som, at *the moral crusade* med psykisk vold har været en succes med at implementere det symbolske mål om at arbejde med nye normative grænser og morale standarder om problemer blandt den politiske elite. Debatten, hvor flere private og offentlige personer trådte frem og fortalte om deres oplevelser med psykisk vold, kan udlægges som, at det symbolske mål også er ved at vinde indpas i resten af det offentlige. Det praktiske mål om støtte og straf har lighed med Garlands *law and order* standpunkt samt justitsministerens udtalelser om emnet. Weitzer eksemplificerer det *moral crusade* der fandt sted under Bush administrationen omhandlende *sex trafficking* og prostitution, hvor han identificerer syv overordnede *claims*. En af disse omhandler, at

omfanget af hændelser er vigtigt for et *moral crusade*, og at antallet af sager derfor gerne overdrives for at understrege alvorligheden af problemet (Weitzer 2006: 455).

Brug af tal og statistik er ikke ualmindelige i rapporter og handlingsplaner. Helweg-Larsen understreger i sin rapport at i vurderingen af omfanget af vold i nære relationer spiller datakilder og informanter en markant rolle. Hun beskriver derfor, at de tal hun præsenterer i rapporten, er et skøn lavet ud fra forskellige datakilder. I rapporten oplyses at samlet 46.000 mennesker årligt udsættes for fysisk vold fra en partner. (Helweg-Larsen 2012: 14 - 17). LOKK's årsstatistik fra 2016 henviser til Helweg-Larsens rapport med at 33.000 kvinder årligt udsættes for fysisk vold på landsplan. Årsstatistikken oplyser yderligere at der i 2016 fraflyttede 1.770 kvinder fra deres krisecentre. 99 procent af disse kvinder havde været udsat for psykisk vold, mens 83 procent af dem havde været udsat for fysisk vold (Socialstyrelsen 2017). Ifølge LOKK's erfaring foregår psykisk vold næsten altid inden den fysiske vold finder sted; *"(...) når vi arbejder med kvinder på krisecentret, der oplever vi jo tit og ofte at den psykiske vold altid går foran den fysiske vold og at det er den der efterlader mange spor"* (Lund-Jensen [LOKK], personligt interview, 22.2.2018). I denne logik vil der være belæg for, at langt de fleste af de 46.000 fysisk voldeligt udsatte fra Helweg-Larsens rapport tidligere har været udsat for psykisk vold. I modsætning til forskning der ofte har belæg fra deres tal, pointerer Weitzer at specielt massemedier har tendens til ukritisk at rapportere tal og statistikker efter forgodtbefindende (Weitzer 2006). Blandt informanterne på tværs af organisationerne mærkes dette: *"[Sarkastisk] Statistik er så dejligt, man kan få det til at vise hvad man gerne vil hvis man bare gør det på den rigtige måde"* (Christensen [MC], personligt interview, 6.3.2018). Christensen eksemplificerer hvordan ukritiske rapporter kan resultere i forvridding af fakta. Han fortæller at der på baggrund af en undersøgelse om vold i nære relationer er konkluderet af 60% af vold mod mænd er foretaget af homoseksuelle. Dette tal er opstået fordi der er sat lighedstegn mellem delt bopæl og et romantisk forhold. Der er dermed ikke taget højde for at brødre eller kammerater deler bopæl. Konsekvenserne for dette er, ifølge Christensen, en stigmatisering om at voldsramte mænd er homoseksuelle, hvilket han mener kan ligge til grund for at færre mænd melder sig som volds ofre (Christensen [MC], personligt interview, 6.3.2018). Lippert fra DMV beskriver yderligere hvordan organisationen er blevet citeret for at mænd udsættes for vold på lige fod med kvinder, hvilket Lippert understregede ikke er korrekt. Både mænd og kvinder kan være volds ofre, men der er ikke tale om en lige fordeling (Lippert [DMV], personligt interview,

26.3.2018). Weitzers pointe med *claims* og mediernes indflydelse træder tydeligt frem i en udtalelse fra sekretariatschefen fra LOKK:

“Hvis man bare ser på denne her undersøgelse om indbyrdes vold, (...) hvor de blandt andet konkluderer at kvinder er mere voldelige end mænd, den debat der har været om det, den er meget interessant og se på. (...). Ved en præsentation af undersøgelsen, samt de reservationer mange forskere har omkring validiteten af konklusionerne, blev der også talt om de faktiske konsekvenser i arbejdet. Både på krisecentre og andetsteds hører man så - jamen er det ikke kvinderne der er de mest voldelige? Det kommer ud, og så sætter de sig fast nogen steder ikke? Og der var det jo så et eller andet sted; jamen så kan man starte helt forfra.” (Lund-Jensen [LOKK], personligt interview, 22.2.2018).

Ifølge Weitzer kan fænomener, der tages op på den politiske dagsorden påvirkes af de organisationer/aktivister, der arbejder med den, hvorfor de kan have indflydelse på en eventuel problemrepræsentation. I arbejdet med denne type fænomener kan der bruges tal og personlige historier til at promovere vigtigheden for fortsat at tage stilling til problemet. Empirien antyder at Rosendahls film kan bruges som incentiv til at bringe psykisk vold på dagsordenen, og dermed muliggøre fremlægger af tal og statistikker fra diverse rapporter til yderligere understregelse af størrelsen af problemet. Informanterne illustrerer hvorledes fakta, og dermed problemrepræsentationer, kan vrides af eksempelvis tal, statistik og *claims*, hvilket kan have både positive og negative følgevirkninger alt efter kontekst. I politikernes videre arbejde med at “fikse” psykisk vold kan der derfor argumenteres, at de ikke bør sætte sig fast på et enkelt perspektiv eller diskurs, men skal inddrage forskellige organisationer og forskere i deres handlingsplan.

6.5: Inddragelse af interesseorganisationer

Weitzer argumenterer for, at der findes forskellige grader af institutionalisering af *moral crusade*, der spænder i flere niveauer; fra *konsultation* af organisationer/aktivister til lovgivning, der støtter og legaliserer *the moral crusade*. De mellemliggende niveauer omfatter: *inklusion* af organisationer/aktivister i den politiske proces, *materiel support* for de organisationer der står for *the moral crusade*, *officiel støtte* af ideologien *the crusade* omhandler og *mobilisering af ressourcer* (Weitzer 2006: 458 - 463). At psykisk vold er blevet et kriminalpolitisk emne, og at politikerne italesætter fænomenet som et problem, der

skal kriminaliseres med en særskilt lovparagraf, indikerer, at problematiseringen af fænomenet er nået politikerne. Justitsministeren har haft indkaldt til møde og konsulteret med nogle af interesseorganisationerne, hvorfor niveauet konsultation er nået. Nedenfor vil der vises hvorledes konsultation og lovgivning, samt de mellemliggende niveauer, kan komme i spil i forbindelse med en kriminalisering af psykisk vold.

6.5.1: Konsultation

“Det er vigtigt at lytte til eksperter, så der kan tages stilling på tværs af ministerier, og laves koordineret arbejde og opretholdes en dialog mod et fælles mål” - Justitsministeren (Feltnoter 16.3.2018). Konferencen “Den usynlige vold” er et eksempel på en konsultation mellem regeringen og interesseorganisationerne. Da konferencen fandt sted, havde justitsministeren allerede haft indkaldt til møde med nogle af interesseorganisationerne. En af informanterne pointerede dog, at det i deres tilfælde også krævede en indsats fra egen side:

“Vi arbejder for at få mændenes perspektiv med ind, (...) der er nogle ting der er særlige for mænd, og hvordan psykisk vold kommer til udtryk mod mænd, og der er det super vigtigt at vi som organisation og repræsentanter for mændene taler op. Da Pape Poulsen kaldte til møde, der var vi ikke inviteret. Det var repræsentanter fra kvindekrisecentrene og Dialog mod vold (...). Der fik vi jo så råbt højt nok til at vi også kom med fordi vi bare var blevet overset. Og det tror jeg er rigtig vigtigt i hele den her proces med kriminaliseringen af psykisk vold - vi som organisation skal tale højt for at sørge for at blive hørt. Fordi når man snakker om vold, så tænker man voldsudsatte kvinder og voldsudøvende mænd, så selvom der helt klart er sket et fokus på mænd, så er det bare nemmere at "vi går lige i autopiloten" så bliver vi nemt overset” (Winther [MC], personligt interview, 13. marts 2018).

Om dette skyldes en forglemmelse eller mediernes problemrepræsentation vides ikke. Organisationen fik henledt opmærksomheden på sig selv som eksperter på et område inden for psykisk vold, som kvindekrisecentrene ikke besidder i samme grad, og blev derfor også inkluderet i mødet. Kriminologisk kan en forglemmelse som dette forsvares med, at der historisk er en forståelse af mænd som kriminelle i langt højere grad end kvinder. Radikale feminister inden for feltet har understreget at patriarkat bør være centralt i analyser, der arbejder med mænd og kvinders kriminalitet (Chesney-Lind 2014 [1989]). Mænd har kunnet bruge deres position i samfundet, samt typisk økonomisk og fysisk vold, til at udvise deres dominans over for kvinder, hvilket er med til at reproducere det patriarkalske system (Cullen,

Agnew & Wilcox 2014: 328 - 329). Patriarkatet er en del af den historiske ulige magtbalance, der har været med til at undertrykke kvinder, og give dem færre sociale muligheder for at opnå reelt ligestilling (FN 1993) (Cullen et. al. 2014: 326 - 329).

“(...) jeg tænker at samfundet selvfølgelig generelt er meget pro-ligestilling. Jeg mener også at det at der er ligestilling i Danmark - det er en kæmpe myte som bliver ved med at blive fremhævet af mange forskellige, og som bliver latterliggjort, selvom det igen og igen bliver dokumenteret at det faktisk ikke passer, (...). Men når man taler om vold så er der jo forskellige diskurser om vold, og den politiske diskurs har nu i nogle år været meget kønsneutral. Man taler om "vold i nære relationer" og man taler om "voldsudøveren" og "den voldsudsatte", og det kan være af begge køn, og at man tilgår det oftest som en individuel situation og en dynamik i et forhold. (...) og det man gør når man ser på det på den måde, det kan selvfølgelig give interessante resultater, men man glemmer bare det faktum at der er en strukturel vold mod kvinder, sådan som samfundet er organiseret - og sådan som verden er organiseret - som gør at kvinder har mindre magt end mænd og på grund af dette faktum der er en meget større sandsynlighed for som kvinde at blive udsat for vold fra sin partner” (Lund-Jensen [LOKK], personligt interview, 22.2.2018).

Ovenstående citat besvarer spørgsmålet, hvad LOKK ligger i at kalde sig kvindepolitisk, og lægger sig op af den feministiske positionering. Informanten understreger i interviewet at mænd også kan udsættes for vold, men at de ikke har den samme historiske ballast som kvinderne. I lovgivningen kommer denne forskel til udtryk i servicelovens § 109 og § 110, som henholdsvis LOKK og MC baseres på (jvf. 4.2.1 *Landsorganisationen af Kvindekrisecentre (LOKK)* og 4.2.2 *Mandecenteret*). § 109 henvender sig specifikt til voldsudsatte eller voldstruede kvinder, og det virker derfor logisk at invitere kvindekrisecentre til dialog om at legalisere en ny voldsform. § 110 omhandler sociale problemer, og nævner ikke specifikt vold. Da MC lægger sig ind under denne paragraf, kan dette i samspil med forståelsen om kvinder som primære voldsudsatte muligvis have spillet ind i forglemmelsen. I empiriindsamlingen om problematiseringen af psykisk vold kan ovenstående citat af Lund-Jensen tolkes som en understregelse af vigtigheden i at fastholde §109 som kvinde specifik. MC i Aalborg er dog af en anden mening, og argumenterer for at §109 burde være kønsneutral:

“Vi har jo krisecenter-paragraffen, som taler for at kvinder skal tilbydes hjælp, hvis de er voldsramte. (...) det er lidt som om, at kvinder har det største problem, derfor skal de have deres egen paragraf. Færdselsloven er kønsneutral selvom, det nok ofte er unge drenge som tager den største del af visse overtrædelser” (Christensen [MC], personligt interview, 6.3.2018).

Der kan i empirien spores en tendens til, at det som oftest er de organisationer, der arbejder med kvinder, der har den længste historie og forskningserfaring på området, og derfor har en større pondus, hvilket kan risikere at overskygge nyere tilkomne organisationer. Dette er en af grundene til at kønsaspektet er vigtigt at italesætte i forbindelse med psykisk vold. Hvis nogle aspekter ikke medregnes – og her tænkes ikke blot på køn, men eksempelvis også behandling – kan det mindske muligheden for beskyttelse og forebyggelse af psykisk vold.

6.5.2: Inklusion og the responsabilization strategy

Skridtet efter konsultation er i Weitzers opfattelse inklusion. Hvor konsultation gerne sker gennem møder, konferencer og lignende, omhandler inklusion et aktivt og formelt samarbejde (Weitzer 2007: 459) Dette kan sammenlignes med Garlands *responsibilization strategy*, hvor formålet ikke er at fralægge sig ansvar, men at udvælge enheder, som kan være behjælpelige til bekæmpelsen af kriminalitet. I et samarbejde forventes etablering af nogle fælles målsætninger, som giver alle parter en mulighed for en succesfølelse ved implementering (Garland 1996). Til konferencen gav justitsministeren udtryk for, at der overordnet er to punkter, han selv og hans ministerium kan opfylde mod psykisk vold; at kriminalisere fænomenet og træne politiet til at kunne arbejde med og håndtere de respektive sager (Feltnoter, 16.3.2018). Hos den juridiske rådgivning ved LUV er der stor opbakning til yderligere træning til politiet:

“Der er meget vundet i alt det der ligger rundt om en straffebestemmelse i forhold til uddannelse af politiet. Det er også noget der ligger os meget på sinde herinde, at man vil løfte viden, men også at det skal spottes og bevisbyrden skal kunne løftes. Hvordan skal de efterforske uden viden om voldsdynamikker og psykisk vold?” (Den juridiske rådgivning [LUV], personligt interview, 23.4.2018).

LUV er dermed enige i Bramsens udtale om, at politi og anklagemyndighed skal klædes på til at kunne håndtere denne form for problematik. En kriminalisering vil kunne legitimere mere undervisning i voldsdynamikker på politiakademiet end blot et enkelt oplæg hist og her. Den juridiske rådgivning fortæller, at politiet grundet mangel på ressourcer kan have en tendens til at tale en "hændelse" ned, hvor den måske bør tales op:

"Men jeg synes måske at politiet bør tale dem [red. husspektakler og lignende] op i stedet for ned, for i praksis er det der sker at man ikke gør hvad som helst fra politiets side for at fiske et voldsforhold ud af det. (...) Hvis det er et enkeltstående tilfælde, er det måske okay, men når man kan se på registreringshistorikken at der har været nogle flere hændelser, bør man fra politiets side - synes jeg - overveje "er det fordi der er noget mere i det?". Er det fordi der er en voldsudsat der ikke tør stå frem og sige "jeg er rent faktisk udsat for sådan...". Så her kunne jeg godt ønske mig at man var lidt mere proaktiv (...)" (Den juridiske rådgivning [LUV], personligt interview, 23.4.2018)

Den juridiske rådgivning giver her udtryk for, hvad der kan kategoriseres som *defining deviance up*, at en kriminalitetsform bør opprioriteres i opgaverne. Dette vil naturligvis kræve mere viden og undervisning på området til politiet. Generelt giver informanterne udtryk for, at vidensdeling ligger dem meget på sinde, men også at de selv bliver taget alvorligt i deres professioner og med deres erfaring:

"Det jeg rigtig godt kunne tænke mig at blive mødt på, det er respekten på det vi observerer og det vi kommer med. Fordi der synes jeg vi kommer til kort. Altså troen på at vi godt kan være nuancerede og at vi ikke behøver tage sympati bare fordi vi er her hvor vi er, og jo er en del af kvindernes liv i de 3 måneder hvor de er her. (...) Det er sådan en brug for at de siger "hun har nogle erfaringer og hun har lavet noget godt skriftligt arbejde i forhold til at dokumentere det her" - jamen så lad det være ved det. Tro på mig. Det vil jeg rigtig gerne" (Dönder [AA KC], personligt interview, 17.4.2018).

AA KC er det tredje ældste i Danmark, og de står inde med et tværfagligt og professionelt personale. Informanten beskriver, at de ville ønske, at de blev mødt med respekt for den betydelige viden, de står inde med, men dette er ikke deres oplevelse. Hun eksemplificerer dette ved at beskrive deres arbejde med krisecentererklæringer, en type dokument, der burde kunne bruges på lige fod som en politianmeldelse eller en hospitalsjournal. En sådan

erklæring indeholder spørgsmål, der kan hjælpe med at spore psykisk vold. I informantens erfaring virker dette ikke i praksis, og der opnås derfor ikke optimalt udbytte. Socialrådgiverne, der udfylder erklæringerne, tillægges ikke samme myndighed som politiet, og de kan beskyldes for at tage sympati med kvinden (Dönder [AA KC], personligt interview, 17.4.2018). Dette kan muligvis tillægges fordomme om den feministiske positionering med en holdning til mænd som voldsudøver. I *moral crusades* kan "onde" gerningsmænd fremstilles som "*folk devils*", hvilket kan opnå nærmest en karikeret status (Weitzer 2007: 452), men dette er ikke krisecentrenes agenda. Når krisecentrene agerer talerør for voldsramte kvinder, hvor den voldelige part typisk er mænd, kan der opstå en forudindtagelse om at krisecentrene uden videre tager kvindens parti. Hvad informanten giver udtryk for i ovenstående citat er, at de ansatte på krisecentrene er professionelle på lige fod med andre professioner. At de arbejder med voldsramte kvinder, gør dem ikke mindre kompetente i deres arbejde eller evne til at forholde sig objektive.

Ved at anerkende interesseorganisationernes kompetencer kan man derved også opfylde deres gennemgående ønske om, at blive tildelt det ansvar og den myndighed, som medfølger i *the responsabilization strategy*, hvor staten aktiverer andre agenturer end sig selv for at mindske og forebygge kriminalitet. MC tilbyder på nuværende tidspunkt deres beboere at agere bisidder, når beboeren skal tale med kommunen. I Aalborg har de en følelse af, at de i løbet af deres årelange arbejde med statsforvaltningen har opnået anerkendelse om deres profession, og der åbnes op for alternativer i højere grad end tidligere (Winther [MC], personligt interview, 13.3.2018) (Christensen [MC], personligt interview, 6.3.2018). I *the responsabilization strategy* omhandler første step at identificere relevante mennesker og organisationer, der kan medvirke til at forebygge og mindske kriminaliteten, og derefter udvælge dem, der kan pålægges ansvaret med at hjælpe med dette (Garland 1996: 452 - 453). Det kan argumenteres for at justitsministeren ved sin indkaldelse af ni forskellige interesseorganisationer allerede har udpeget de potentielle samarbejdspartnere, og at dette efter kriminaliseringen kan resultere i nogle reelle samarbejdsaftaler af forskellig art, muligvis inkluderende support til oplæring af politiet.

6.5.3: Typologier i praksis

I samtalerne med informanterne bliver det tydeligt, at forståelsen af psykisk vold som begreb eller typologi ikke er alment brugt blandt deres segmenter. Organisationerne spørger ikke ind

til "er du udsat for psykisk vold?", men indtrykket opnås i dialog mellem professionel og voldsudsat:

"(...) for mig der handler det om at få det italesat. (...) Altså bare det der at "Gud det havde jeg slet ikke tænkt på". Jamen det er da vold. Ville du acceptere, eller ville du selv gå ud og gøre sådan? Nej det ville de ikke. (...) Der er som regel vold med i når de kontakter os. (...) Og så få italesat, jamen det er jo også psykisk vold. Hvis ikke man møder et menneske der hvor mennesket er med respekt for dine grænser og dine normer, hvis de bliver overskredet, så i min verden så er det vold." (Dönder [AA KC], personligt interview, 17.4.2018).

Christensen får ligeså italesat hvorledes begrebet dækker over flere hændelser igennem længere tid, hvorfor det er i dialogen at den psykiske vold fremstår:

"Men det her med aldrig at turde komme hjem, for man ved aldrig hvilket humør hun er i... hun går helt amok og råber og skriger... er jeg kommet for sent hjem, skal jeg huske at øve en god forklaring, eller er hun sikker på, at jeg har gjort et eller andet... alle disse forskellige ting, og det med, at hun altid gerne vil følge mig... det bliver mere og mere det med at gå rundt på æggeskaller og være meget forsigtigt. Helst ikke sige noget, som er forkert, eller starte en diskussion på forkerte tidspunkter. Når hun siger og gør sådan, så skal jeg bare følge med strømmen" (Christensen [MC], personligt interview, 6.3.18).

Det fremgår, at det er i dialogen mellem de ansatte og de civile, at situationen i hjemmet italesættes, og at der tydeligt fremgår elementer af psykisk vold; kontrol, frygt, råben, nedgørelse etcetera. Hvilken typologi, der præcis er tale om, er sværere at fastslå, selv for professionelle viser studier fra det kriminologiske institut i Australien. Analytiker Hayley Boxall, seniorforsker Lisa Rosevear og senior forelæser Jason Payne har lavet en undersøgelse om brugen af typologier i hverdagen blandt "*domestic violence practitioners*". Studiet viser, at der på tværs af forskellige professioner, inklusiv mennesker, der arbejder med henholdsvis voldsudøvere og udsatte, politiet og advokater, har svært ved at bruge typologier, da de er for abstrakte og uhåndterbare. Boxall et. al. identificerer nogle begrundelser for, at typologier er svære at inkorporere i beslutningsprocesser, eksempelvis at typologierne er for rigide og mangel på medfølgende guidelines til hvad der først skal ske efter en kategorisering til en bestemt typologi. Yderligere pointerer Boxall et. al., at det ikke kan forventes af praktikerne, at de kender til al den viden, der ligger i typologierne på samme

niveau som teoretikerne, der udarbejder dem. Praktikerne ønsker at bruge typologierne, men mangler nogle redskaber til at behandle dem, samt hvad de videre kan bruges til. (Boxall, Rosevear & Payne 2015).

På baggrund af disse pointer kan det give mening at starte med at danne en fælles forståelse for psykisk vold, og eventuelt hvilke typologier der bør tages udgangspunkt i på tværs af interesseorganisationerne. Dette især hvis de sammen skal agere konsulenter og efterfølgende inkluderes i en videre handlingsplan eller samarbejde. I samtale med informanterne blev nævnt eksempler der ville gå under Johnsons typologier *violence resistance*, *situationel couple violence* og *separation-instigated violence* (jvf. 2.3 Typologier). Generelt kan det udledes af den brug af begrebet psykisk vold, der mest kommer til udtryk i empirien er typologien *coercive control*. Det er denne forståelsesramme, der henvises til af samtlige informanter med mønstre af kontrol, nedgørelse, manipulation, tvang og så videre. Hvis der skal laves en handlingsplan mod psykisk vold, som Fock et. al. promoverer for, bør det derfor være denne typologi, der tages udgangspunkt i. *Coercive control* omfatter ikke blot samtlige kendetegn fra de forskellige interesseorganisationers definitioner af psykisk vold, men er også det begreb, der bruges i Storbritanniens lovparagraf. I modsætning til Sverige er Storbritanniens lovparagraf kønsneutral. Johnson og Stark, to af ophavsmændene til *coercive control*, er begge feministisk positionerede, idet de mener, at mænd har en fordel med de kulturelle kønsopfattelser til at kunne udøve *coercive control* mod kvinder (Johnson 2005: 1128) (Stark 2007: 5 - 6). Nogle af interesseorganisationerne støtter op om dette, men der er generel enighed blandt de adspurgte i, at den fremtidige lovgivning bør følge Storbritannien fremfor Sverige på dette punkt og gøre lovparagraffen kønsneutral.

6.5.4: Ressourcer og mangel på muligheder

Institutionalisering af et fænomen kan også manifesteres i tildeling af ressourcer til forskellige organisationer eller sager. Dette kan eksempelvis bruges til yderligere forskning af det pågældende fænomen, eller identificering og support til ofre (Weitzer 2007: 460). Hvis der oprettes et samarbejde med de forskellige interesseorganisationer, kan man forestille sig en udveksling af viden, erfaring og arbejdskraft fra organisationerne, for ressourcer og satspuljer fra regeringen. Et nuværende satspuljeprojekt, LUV, er oprettet med det formål at give juridisk rådgivning, samt vidensdeling mellem fagpersoner og offentligheden (jvf. 4.2.5 *Lev Uden Vold*). LUV er dermed allerede et eksempel på regeringens ressourcer i brug mod bekæmpelse af vold i nære relationer. Vidensdeling er vigtigt for organisationen, både til

individer og potentielle voldsudsatte, men også for at kunne lære at spotte bekymrende adfærd hos hinanden. Dette kan ses som endnu en opfordring til civilbefolkningen til at involvere sig i kriminalitetsforebyggelse. LUV ønsker at sikre en konsensus i befolkningen om, at psykisk vold ikke er acceptabelt. Den juridiske rådgivning finder dog deres valgmuligheder i henvisninger begrænsede, både i forbindelse med voldsudøvere og voldsudsatte:

“Ja, altså fordi det er jo nok ikke one size fits all. Det er jo også sådan, at det at være voldsudsat [red. og voldsudøver] er jo heller ikke bare en eller anden kategori og så har man fælles problemstillinger. Det er jo også et spredt felt og det differentierer meget hvad man har været udsat for og hvad der så kræves derefter” (Den juridiske rådgivning [LUV], personligt interview, den 23. april 2018).

De mangler differentierede tilbud, samt ambulante tilbud. Der henvises naturligvis til DMV, men denne organisation er også presset i forhold til ressourcer med lange ventelister. De har kontorer i Aarhus, København og Odense, og kan derfor være svært tilgængelige, hvorfor det også er et ønske fra organisationens side at have mulighed for at gøre sig mere tilgængelige, samt gøre flere differentierede ambulante tilbud mulige (Lippert [DMV], personligt interview, 26.3.18). Ifølge den juridiske rådgivning gør krisecentrene et godt stykke arbejde, men det kræver en indskrivelse at modtage rådgivning. Den juridiske rådgivning efterlyser yderligere ambulante psykologhjælp, hvilket ifølge flere af informanterne er manglende. Serviceloven §109 garanterer psykologhjælp til børnene på organisationens krisecentrene, men kvinderne har ikke krav på samme. LOKK har ellers gode erfaringer med, hvad psykologhjælp kan gøre for deres kvinder. Der har været en tidligere satspulje, der tildelte krisecentrene ressourcer til at give deres kvinder psykologhjælp, og både sekretariatschefen ved LOKKs hovedkontor og på AA KC var der gode erfaringer ved dette: *“Det er trist at psykologhjælpen blev sparet væk. Jeg tror det var med til at holde kvinderne voldsfri. Gøre dem opmærksomme på hvad de skal holde øje med så de ikke finder en ny voldelig mand og kan passe på sig selv, få arbejde, få styr på børn og arbejde”* (Dönder [AA KC], personligt interview, 17.4.2018). MC støtter op om at psykologhjælp er vigtigt, men da de ligger under servicelovens §110 har de ikke krav på at kunne tilbyde børnene psykologhjælp. Christensen udtaler, at de vurderer hvorvidt der er brug for terapi og psykolog, og at de efterfølgende forsøger at skaffe det, selvom de får kritik på at give “for høj service” i forhold til at de ligger under §110. Krisecentret i Aalborg har lignende procedure, men erfaring viser, at det at finde

en psykolog med overenskomst¹² er problematisk, og i dette forsvinder meget i processen med "hjælp til selvhjælp" for de voldsudsatte. Dette er prekært idet det selv at tage affære som voldsudsat og hjælpe sig selv med at komme videre er en del af praksis på både krisecentre og MC. Christensen udtaler: "*Det handler ikke om, det skal være rimeligt eller retfærdigt. Det handler om at lave noget om. Du skal spørge sig selv, vil du gerne have noget bedre i dit liv, og hvad skal du gøre for at komme dertil?*" (Christensen [MC], personligt interview, 6.3.18). Dönder fortæller, hvordan hun føler, at hun har svigtet sit arbejde, hvis en kvinde vender tilbage til sin voldsudøvende partner (Dönder [AA KC], personligt interview, 17.4.2018). Der ligger altså et ønske hos interesseorganisationer at de voldsudsatte skal foretage en personlig forandring i deres eget liv, såvel som andre områder.

Som ovenstående tydeligt viser, er ressourcerne på området knappe, og medarbejderne har begrænsede muligheder for at hjælpe de voldsramte i deres hverdag. Dette kan eksempelvis betyde, at der findes en risiko for, at man som ansat ved en interesseorganisation kan sidde med en viden om en situation i et hjem hvor der udøves vold, uden at have mulighed for at agere videre på det. Dette er også problematisk, ikke blot i forbindelse med mangel på ressourcer organisationerne imellem, men også i manglen på ressourcer brugt til differentierede og ambulante tilbud, hvortil en eventuel voldsudsat eller voldsudøver kan henvises hvis der bedes om hjælp.

6.6: Fælles mål

Ovenstående er baseret på informanter fra udvalgte organisationer, som hver især har erfaring indenfor områder, der omhandler psykisk vold. Der er tale om samlet syv informanter fordelt på fem forskellige organisationer, hvilket giver indblik i hvad Boxall et. al. kalder "*domestic violence practitioners*" i interesseorganisationer i Danmark. Empirien er et udsnit af, hvad de forskellige organisationer har erfaret fungerer i praksis i forbindelse med psykisk vold, men bør suppleres af yderligere forskning. Der opfordres derfor til yderligere konsultation og inklusion med interesseorganisationerne for at kunne skabe en repræsentativ indsats. På baggrund af vores studie og med udgangspunkt i ovenstående bør en repræsentativ indsats mod psykisk vold indeholde følgende:

¹² Med overenskomst henvises til et samarbejde mellem psykologen og kommunen.

- Indsatser skal inkludere og tilpasses til alle demografier; udsat/udøver, mænd, kvinder og børn.
- Vidensdeling er nødvendig.
- Der bør fremsættes differentierede og ambulante tilbud, der er tilgængelige i både rum og tid - det vil sige geografisk og uden lange ventelister.

Med udgangspunkt i psykisk vold som fænomen, bør der fremsættes differentierede og ambulante tilbud, der har relevante procedurer for de forskellige målgrupper. Disse tilbud bør være tilgængelig både i tid og rum, det vil sige spredt ud i landet og uden lange ventelister. Tilbuddene til den voldsudsatte bør inkludere en form for "hjælp til selvhjælp", gennem eksempelvis psykologhjælp, terapi, rådgivning, supportgrupper med mere. Dette skal være behjælpelig til at kunne distancere den voldsudsatte fra normaliseringsprocessen af psykisk vold, og hjælpe dem videre til selvstændighed. Ligeledes bør voldsudøveren ikke blot straffes, men have mulighed for at få redskaber til at håndtere de bagvedliggende processer, der er resulterende i volden, med samme mulighed for at bryde ud af dem. Som en del af vidensdelingen bør der være klare guidelines over hvilke instanser, der besidder hvilke redskaber på forskellige områder, og dermed kan hjælpe med diverse problematikker. I vidensdelingen skal ligge en forståelse af, at tilstedeværelsen af psykisk vold ikke er acceptabelt, samt hvad fænomenet indebærer og hvordan det kan spottes hos sig selv og andre. Der skal gennem instanserne og kriminaliseringen fremsættes at psykisk vold er en accepteret voldsform med egne konsekvenser for de voldsudsatte.

Med en kriminalisering af en ny type vold er det nødvendigt at politiet og anklagemyndigheden klædes på til at kunne arbejde med disse sager, der vil involvere psykisk vold. I empirien fremgår det at psykisk vold ikke er noget nyt i organisationernes arbejde, hvorfor de allerede har den nøgtern viden og redskaber til at indgå samarbejde for at opnå en helhedsorienteret tilgang. Dette burde kunne give en bedre forståelse på tværs af alle involverede, samt bedre mulighed for at opnå de mål der sættes for indsatsen mod psykisk vold.

Kapitel 7: “Fikser” kriminalisering problemet?

7.1: Formål med kapitlet:

Hidtil har vi ved hjælp af dokumentanalyse og indsamlet empiri kunne sætte fokus på hvorledes psykisk vold er blevet et kriminalpolitisk emne, og hvilke initiativer interesseorganisationerne finder nødvendige i regeringens fremtidige handlingsplan mod psykisk vold i nære relationer. Jævnfør Bacchis pointe om, at der findes en underliggende forståelse af, at regeringens indsatser er gode fordi de ”fikser” problemer (Bacchi 2009: IX). Hvad der ikke er blevet berørt hidtil i dette studie er hvilke konsekvenser, der kan opstå i forsøget på at “fikse” psykisk vold gennem kriminalisering; bliver det “fikset” igennem en lovparagraf? Garland argumenterer, at når staten først erkender tilstedeværelsen af et fænomen, kan der sættes ind med et strafferetligt modspil, for at vise at det pågældende fænomen tages alvorligt. Staten beholder derved sin autoritet ved at sætte ind overfor fænomenet på en måde ingen anden instans har magt til (Garland 1996). I tilfældet med psykisk vold er modspillet fra regeringens side at kriminalisere fænomenet samt træne de instanser regeringen forventer skal håndhæve loven. Det fremgår af empirien og dokumenterne, at regeringen ønsker at straffe gerningsmænd og supportere ofre, og mens interesseorganisationerne støtter op om symbolikken i dette, er der dog nogle tilbagestående bekymringer. Hvilken virkning vil en kriminalisering reelt have?

7.2: “Psykisk vold? Det findes ikke!”

Straffelov illustrerer retsstridig adfærd, der kategoriseres efter skadestyper, der ikke tolereres i samfundet. Strafferet bør ikke blot omhandle offerets interesser, men bør også sætte ind over for tilstedeværelsen af den retsstridige adfærd (Bettinson & Bishop). I det kriminaliseringen i Danmark endnu ikke er trådt i kraft, kan det diskuteres hvorvidt psykisk vold findes i retsregi. Ifølge jurist Helle Hald er dette ikke tilfældet. Hun støtter ideen om en paragraf, der omhandler psykisk vold, men advarer, at der kan opstå nogle problemer. To faldgrupper er bevisbyrden og forsæt. Lund-Nielsen bakker op om problematikken ved at bevise psykisk vold:

“(…), det der ikke efterlader mærker er jo sværere at se og sværere at vurdere konsekvenserne af. (...) Vi ved hvor svært det er at rejse en sag og at få en dom i forhold til fysiske overgreb, selvom der kan være skadestuerapporter med videre som dokumentation. Det store spørgsmål i forhold til en lovgivning om psykisk vold, hvor volden har fundet sted mellem to mennesker, og der ikke nødvendigvis er nogen der har overværet denne del af forholdet - er hvilken dokumentation vil man bruge når der er tale om for eksempel en sådan langvarig periode af truende kontrol?” (Lund-Jensen [LOKK], personligt interview, 22.2.2018).

At bevisbyrden kunne blive problematisk i forbindelse med en lovparagraf med psykisk vold, blev pointeret allerede ved debatten i efteråret 2017 (Dalsgaard et. al. 2017) (Toft 2017), men der findes bud på, hvorledes den kan løftes. I Storbritannien havde de forud for implementeringen af deres lovparagraf mod *coercive control* erkendt, at der var en mangel i deres lovgivning i forhold til at kunne håndtere den omfattende skade psykisk vold kan påføre et individ. Der var oplevelsen af et hierarki i sager, hvor den fysiske vold i høj grad overskyggede den psykiske vold, på trods af at skadeomfanget for den psykiske vold kan være langt mere omfattende end fysisk vold (Bettinson & Bishop 2015). Professor Deborah Turkheimer (som citeret i Bettinson & Bishop 2015) understreger vigtigheden af kontekst i sager, der omfatter psykisk vold i nære relationer, og argumenterer at lovgivning bør kunne tage hele forholdet til overvejelse. Dette bør give domstolene mulighed for at spore de mønstre af tvingende og kontrollerende adfærd, der kendetegner psykisk vold (Bettinson & Bishop 2015: 182). Andre støtter Turkheimer i, at det komplette narrativ af forholdet bliver nødvendigt for at kunne genkende det vedvarende tab af autonomi den voldsudsatte lider under (Bettinson & Bishop 2015). Problemet med denne tilgang er verbaliseringen af forholdet som den voldsudsatte skal igennem. Som vist i kapitel 6 er det interesseorganisationernes erfaring, at forståelsen af omfanget af den vold ofrene har været udsat for som oftest opstår gennem dialog. Det at sætte ord på de elementer, der har gennemgået normaliseringsprocessen, samt nonverbale cues såsom gestikuleringer, blikke og stemninger, kan være vanskeligt. I en verbaliseringsproces foreligger en mulighed for en bevidsthedsliggørelse af henholdsvis voldsudøveren og den voldsudsattes roller i forholdet. Dette kan sammenlignes med, hvad Christensen betegner som en konfronterende metode, der kan hjælpe den voldsudsatte med at opnå selverkendelse, samt at tage stilling til eget ansvar i forholdssituationen. Det er dog ikke kutyme at spørge voldsudsatte “*hvad var dit ansvar i situationen?*”. Christensen taler ikke om *victimblaming*, men en metodisk tilgang til at få

italesat normaliseringsprocessen samtidig med at erkende at de psykisk voldelige elementer ikke er acceptable at blive udsat for. Grundet den feministiske opposition, samt forståelsen af kvinder som voldsudsatte, kan det være svært at implementere i sager med voldsramte kvinder: *“Der adskiller vi os også fra tilgangen til voldsramte kvinder. Hvis du italesætter ansvar for voldsramte kvinder, så ville du godt nok blive skudt ned med det samme... Det er pænt forbudt”* (Christensen [MC], personligt interview, 6.3.2018).

For at understøtte verbaliseringen i forbindelse med bevisbyrde kan det være en fordel at gennemgå tekstbeskeder og opkaldslogge på mobiltelefoner og lignende. Dette kan muligvis give resultater, hvis de gennemgås med henblik på at lede efter tegn på psykisk vold (den juridiske rådgivning [LUV], personligt interview, 23.4.2018). Sociolog Delanie Woodlock (2017) har i Australien foretaget et studie om, hvorledes teknologi kan misbruges af en voldsudøver til at stalke voldsudsatte. Studiet viste blandt andet at ofrene for den teknologiske stalking tidligere havde været udsat for vold fra den samme partner, og understøtter tidligere undersøgelser der viser en sammenhæng mellem *intimate partner stalking* og psykisk vold. Stalking er et almindeligt element i *coercive control*, også efter forholdet slutter (Stark 2007: 130 - 131), hvorfor at det giver mening at blive metodisk inspireret til indsamling af bevisbyrde. Denne sammenhæng påpeges yderligere af direktøren for Dansk Stalking Center, Lise Linn Larsen: *“Hvis der laves en lovgivning hvori frasen “i nære relationer” indgår, så husk at når man forlader en partner eller “den man er i nære relationer med”, så er det stalking i stedet for psykisk vold”* (Feltnoter, 16.3.2018). I nogle tilfælde kan der være tale om en enkelt sms eller opkald om dagen eller ugen, mens andre bombarderes med opkald og beskeder. Dette fratager en voldsudsat følelsen af tryghed, og fastholder dem i voldsudøverens kontrol og intimidering (Woodlock 2017). Med udgangspunkt i dette studie bør der kunne findes brugbart materiale til bevisbyrden. Professor Vanessa Bettinson og Docter Charlotte Bishop påpeger dog nogle problematikker ved brug af en sådan metode i forbindelse med forsæt. Hvis der findes gentagne beskeder, hvor den anklagede kræver at deres partner kommer hjem, eller bliver hjemme, kan vedkommende forsvare sig med at de ikke vidste at de afholdte deres partner fra at foretage sig hvad de ønskede. Uanset intention er skaden den samme for den voldsudsatte, men Bettinson og Bishop understreger at intentionen bliver svær at bevise (Bettinson & Bishop 2015: 195). Hald nævner at hverken voldsudøver eller voldsudsat nødvendigvis er opmærksom på at deres forhold er psykisk voldeligt. Hun fremhæver dog at psykisk vold ikke nødvendigvis er så usynligt for omverdenen, som man kan ledes til at tro. Omgangskredsen kan have et ansvar

for at påpege at eksempelvis sprogbrug eller behandling ikke er acceptabelt når de overværer det, så opmærksomheden henledes på elementer, der kan kategoriseres som psykisk voldelige hvis de er gentagne. Bevisbyrden ligger også i at voldsudøveren ved at han/hun udøver psykisk vold (Feltnoter, 16.4.2018). Politiet kan her også gøre en indsats hvis de kaldes ud til eksempelvis "husspektakler". Som det kort berøres i kapitel 6, påpeges det at politiet burde tale nogle af disse hændelser "op" (den juridiske rådgivning [LUV], personligt interview, 23.4.2018). Hvis de kunne informere begge parter om voldsdynamikker, specielt psykisk vold, ville det kunne fratage voldsudøveren muligheden for at benægte viden om hvad psykisk vold er. Dette vil eventuelt kunne hjælpe både med bevisbyrde og forsæt ved retssager, men kræver igangsættelse af eksempelvis undervisning til politiet så de kan videreformidle denne viden, og sandsynligvis også nogle prøvesager hos domstolene.

7.3: "Fikser" kriminalisering efter intention?

Ifølge Bacchis logik er kriminaliseringen og de medfølgende processer politikernes løsning på problematiseringen af psykisk vold. Den indsamlede empiri er ikke nødvendigvis enig i at en kriminalisering er en fyldestgørende løsning:

"Vi har jo sendt et signal og en signalværdi i kriminaliseringen, MEN vi har ingen ide om det får nogen betydning overhovedet. Kriminaliseringen får ingen konsekvens for vores arbejde. det er et ubrugeligt redskab. Selv dokumenteret fysisk vold, kan vi ikke få gjort noget ved... så er der den: "det er også slemt for hende". (...) Kriminaliseringen virker jo ikke bare, ellers havde vi gjort fattigdom forbudt for langtid siden" (Christensen [MC], personligt interview, 6.3.2018).

Christensen støttes af Nørregård-Nielsen (jvf. 6.2 *Myten lever i bedste velgående*), der pointerer at lovgivning som sådan ikke er med til at sikre at reglerne overholdes. Der køres stadig for stærkt og gås over for rødt, men hvis der oplyses om hvad der lovgives om, og det implementeres korrekt, kan det have en stor symbolsk værdi (Feltnoter, 16.3.2018). Bagsiden af medaljen kan være konsekvenserne af den nye "officielle kategori" som psykisk voldsudøver. Winther pointerer at psykisk vold er yderst komplekst, og at kunne stemple nogen som "skyldig" ikke nødvendigvis vil gøre det lettere at arbejde med nogen af parterne. Hvis der er tale om et dysfunktionelt forhold, hvor miskommunikation længe eller altid har været en del af det, kan det være svært at se hvor volden starter, idet denne type

miskommunikation kan være med til at gøre volden mulig. Winther er derfor ikke overbevist om at en kriminalisering nødvendigvis er den bedste vej at gå hvis man ønsker at skabe dialog parterne imellem. Hun understreger yderligere, at det heller ikke er en god ting for børnene at far eller mor bliver stemplet som kriminelle, og at det i hendes erfaring heller ikke er i forældrenes interesse at få stemplet deres børns anden forælder som kriminel (Winther [MC], personligt interview, 13.3.16). Dette kan også skabe problemer i forbindelse med viktimologiens tendens til at fremstille et offer som noget entydigt. Som tidligere antydet vil vidensdelingen om psykisk vold kunne resultere i at nogen sætter spørgsmålstegn ved deres forhold. Det er et af målene med vidensdelingen i tilfælde med forhold hvor der reelt er tale om en psykisk voldelig dynamik, men det kan muligvis skabe forvirring for andre (jvf. kapitel 6). Ideelt vil en vidensdeling kunne hjælpe med at udbrede synspunktet at psykisk vold ikke er acceptabelt i samfundet, samt oplyse familie, venner, kollegaer, etcetera, således at de kan medvirke til at spotte voldsmønstrene. Dette vil kunne hjælpe med forebyggelse og support, men eventuelt også bevisbyrde (den juridiske rådgivning [LUV], personligt interview, 23.4.2018). Som dækket i 6.5.3 *Typologier i praksis*, er typologier, inklusiv psykisk vold, komplicerede at arbejde med, og der kan sættes spørgsmålstegn ved om det kan forventes af omgangskredsen skal kunne skelne imellem forskellige voldstypologier. Karikeret kan der spørges hvorvidt naboen skal kunne skelne mellem psykisk vold og *situational couple violence*, der ikke handler om magt, kontrol eller tvang, men kommer af eskalationen af konflikter eller argumenter parter imellem. Dette kan ses som support til Winthers pointe om, at nogle parforhold præges af miskommunikation, og at selvom psykisk vold kan startes her, giver det muligvis mere mening at arbejde med dysfunktionalitet frem for straf.

På trods af stor enighed på tværs af empirien om at kriminaliseringen af psykisk vold er af stor symbolsk værdi, understreger nogen, at for at det skal gøre en videre forskel, skal der foretages en reel implementering og indsats. I dette er en kriminalisering ifølge eksempelvis Nørregård-Nielsen og MC ikke nødvendig i sig selv, men derimod det medfølgende arbejde med at opnå konsensus i samfundet om at psykisk vold ikke er acceptabelt. Den vidensdeling og oplysning der skal til for at opnå denne konsensus bør også kunne hjælpe civilbefolkningen med at spotte psykisk voldelig adfærd hos hinanden, og i yderste tilfælde kunne være vidner i en retssag. Men hvis en vidensdeling kan gøre meget af dette arbejde, og der kan oprettes tilbud til beskyttelse og forebyggelse af yderligere vold, er det så reelt en kriminalisering der skal til for at fikse psykisk vold, eller rettere en helhedsorienteret indsats?

7.4: Hvem skal ”fikse” - og hvorfor?

Det kan argumenteres for, at Danmark har hvad der kan kategoriseres som en utilitaristisk tilgang til straf. Dette betyder at der straffes, ikke blot for at straffe, men også for at opnå en præventiv virkning (Engbo & Smith 2012: 48 - 50). Den utilitaristiske tilgang kan dog blive præget af hvad samfundsvidenskaber Peter Scharff Smith kalder *penal populism*, når politikere begynder at tale om hårdere straffe, eksempelvis med henvisning til befolkningens *retsfølelse* (Smith 2012: 43 - 45). Dette kan resultere i en mere hævnorienteret diskurs, der i højere grad lægger sig op at den ikke-utilitaristiske straffetilgang, hvor der straffes for at straffe. Dette gøres blandt andet ved at fremstille dette som ”retfærdige straffe”, der således bør kunne tilfredsstille befolkningens retsfølelse (Engbo & Smith 2012: 48 - 50). Retssociolog Flemming Balvig konkluderer i en undersøgelse fra 2010, at danskernes holdning til at der bør straffes hårdere ikke stemmer overens med de domme domstolene reelt udsteder (Balvig et. al. 2010: 242 - 247). Til konferencen ”Den usynlige vold” understregede justitsministeren selv at ofrenes retsfølelse var vigtig, og at der bør sendes et signal om at psykisk vold og fysisk vold er lige skadeligt (Feltnoter, 16.3.2018).

Psykisk vold bør ifølge dette studie på ingen måde bagatelliseres, men kan krænkelsekulturen og fokus på retsfølelsen reelt ligge til grund for en kriminalisering? Og kan straf blive første skridt i løsningen på at ”fikse” psykisk vold? Burde der i stedet fra start være fokus på andre metoder, for at skabe den præventive virkning fra den utilitaristiske tilgang? Krænkelsekultur bør i denne sammenhæng forstås som, at grænserne for hvornår individer føler sig krænkede er blevet rykket, således at ting der tidligere blev bagatelliseret blæses op (Lohse 2012). Kan der principielt risikeres situationer, hvor paragraffen kan misbruges i forbindelse med eksempelvis skilsmisser af ikke-psykisk voldelige par? Johnsons typologi *seperation-instigated violence* omhandler eksempelvis brug af elementer fra forskellige voldstyper, heriblandt psykisk vold, men foregår kun i situationer hvor et par er ved at blive skilt eller separeret (Ali et. al. 2016: 19). Dermed er der ikke tale om psykisk vold, idet der ikke kan spores langvarige, gentagende handlinger hvis mål er kontrol og nedgørelse.

Nørregård-Nielsen fremhæver, at når først der indføres en lovparagraf er det politiet og retsvæsenets opgave at implementere den (Feltnoter, 16.3.2018). I Danmark er vi autoritetstro over for politiet, som der stoles på, har træning til at kunne spotte kriminelle handlinger (Holmberg 2000: 179 - 180). I forbindelse med psykisk vold, kan vi så stole på at politiets skøn er bedre end socialrådgiverens? Kriminolog Lars Holmberg (2000) fremlægger hvad han kalder *police discretion*, hvilket grundlæggende omhandler at politiet i deres arbejde bruger skønsmæssige vurderinger på gaden til at identificere mistænkelige individer. Der kan opdeles i det mistænkeliggørende blik og det han kalder *the power of prosecution*, altså magten til at kunne handle. Hans argument omhandler, at politiet arbejder ud fra stereotype opfattelser, som samfundet har tiltroen til, er bygget på erfaring (Holmberg 2000). Hvis psykisk vold først kriminaliseres, vil en person der udøver psykisk vold kunne kategoriseres som "gerningsmand", og politiet vil derfor skulle lære at mistænkeliggøre ud fra en ny type kategori. Spørgsmålet er om dette overhovedet er muligt, med systematiske hændelser indlejret i et forhold, der ikke nødvendigvis har nogen fysiske indikatorer. Politiet bør derfor gives de redskaber og kompetencer, der skal til for at kunne spotte/skønne indikatorer på psykisk vold, og tage beslutninger om videre forløb. Retsvæsenet i Danmark skal typisk fortolke lovparagraffer, og når der træder nye paragraffer i kraft, er det ikke usædvanligt at de skal gennem nogle "prøvesager", hvor fortolkningsgrundlaget opbygges, og der er opmærksomhed på at bevisbyrden skal løftes. I forbindelse med sager der omhandler vold i nære relationer antages det, at der findes et stort mørketal, selv når der er tale om fysisk vold, og det vil derfor ikke være besynderligt hvis der de første år bliver tale om et meget lille sagsantal i forbindelse med psykisk vold i nære relationer (den juridiske rådgivning [LUV], personligt interview, 23.4.2018).

Ifølge Smith har *penal populism* fået fodfæste indenfor straffelovgivning i Danmark siden 1990'erne, hvor retsfølelsen har fået øget betydning, mens der er blevet udvist mindre tendens til at lytte til eksperterne på deres respektive områder (Smith 2012: 43 - 45). Med ovenstående i mente kan det derfor diskuteres hvorvidt retsfølelsen blandt voldsudsatte og potentielt befolkningen vil blive tilfredsstillet indenfor de næste par år. Dette kan muligvis til dels opnås ved at lave tydelige indsatser på anden vis inden for fænomenet, jvf. Garland, så kan det faktum at der handles på et område være medvirkende til at tilfredsstille befolkningen. Som illustreret i kapitel 6 har den nuværende justitsminister valgt at konsultere eksperterne, både med viden, erfaring og handling. Dette kan åbne op for at interesseorganisationerne rykke fra konsultation til inklusion.

7.5: “Fikser” kriminaliseringen egentlig problemet?

Ovenstående diskuterer hvordan psykisk vold på nuværende tidspunkt ikke eksisterer før en kriminalisering er gennemført. Omvendt er der nogle problematikker, der vil kunne opstå af en kriminalisering, ikke blot i forbindelse med forsæt og bevisbyrde i retssager, men også for de pågældende individer og deres pårørende. Kriminaliseringen bør muligvis indebære en mulighed for at verbalisere et længere forløb, og ikke blot enkelte hændelser, for at kunne italesætte den psykiske vold. Både teori og empiri taler for, at indholdet af psykisk voldelige elementer kan variere fra individ til individ, samt at erkendelsen af omfanget som oftest bliver synligt gennem dialog. Der kan derfor sættes spørgsmålstejn ved, om vejen frem udelukkende skal være præget af en manualbaseret tilgang, eller om andre faktorer skal medregnes. Studiet har vist, at der er bred enighed om, at samfundet skal tage ansvar, blandt andet i assistance af vidensdeling på tværs af samfundet. Hvor staten kan komme til kort er i hvorvidt de forskellige individer tager den offentliggjorte information og læring til sig. I forlængelse med hvorledes erkendelsen af at være udsat for psykisk vold sker i dialog med organisationerne, fremsætter sociolog Jack Mezirow at hvis et individ skal ændre sit konstruerede net af meningsstrukturer, skal det foregå gennem ændringer af egen livsverden med hjælp af blandt andet kommunikation, og andre relationer. Formålet er således at skabe en transformativ læring, hvor ny læring og forståelser opstår når der rykkes ved egne fortolkningsgrundlag, forudindtagelser og forsvarsmekanismer (Wiberg 2013: 221 - 229). I dette perspektiv bør en indsats mod psykisk vold derfor medregne individets ansvar og muligheder for selv at kunne bearbejde psykisk vold.

Justitsministeren med fleres udtalelser lægger sig op ad *penal populism* og *the law and order* standpunktet. Med *moral crusades* som referenceramme er det blevet argumenteret at interesseorganisationerne fremstår som enige i at kriminalisering er vigtig. Kan der i dette ligge at der må tilsidesættes eventuelle bekymringer ved kriminaliseringen? Studiet giver ikke udtryk for at psykisk vold som problem overdrives, blot at der tages nogle redskaber i brug fra *moral crusades*. En kriminalisering giver anledning til indsatser, konsultation og samarbejde mod fælles mål, eksempelvis støtte til voldsudsatte. Dette kan ikke modargumenteres, da målet giver mening i forhold til de forskellige organisationers arbejde. Men kunne denne type indsatser foretages uden en kriminalisering? Stalking er eksempelvis

ikke kriminaliseret, men der er lavet flere landsdækkende intensive indsatser på området. Kunne man alternativt have foretaget en lignende procedure med psykisk vold uden kriminaliseringen, og dermed undgået eventuelle problemer i forbindelse med retssager eller stempling?

Kapitel 8: Konklusion

Med afsæt i fundene fra analysen i henholdsvis kapitel 5 og 6 kan der laves en samlet konklusion på studiets problemformulering:

Hvorledes er psykisk vold blevet et kriminalpolitisk emne, og hvilke initiativer finder interesseorganisationerne nødvendige i regeringens fremtidige handlingsplan mod psykisk vold i nære relationer?

Undersøgelsen bygger på en *triangulation* af metoder: dokumentanalyse, kvalitative interviews og feltarbejde. Datagrundlaget er udvalgte dokumenter (se empiri-appendiks, bilag 1), feltarbejdet fra en konference om fænomenet psykisk vold, samt seks formelle og et uformelt interviews fordelt på fem institutioner. Analysens fund er således baseret på ovenstående empiri. Indholdet i de kvalitative interviews og feltarbejdet, supplerede dokumenterne, der lå til grund for kapitel 5. Dette studie synes derfor at give et indblik i hvorledes psykisk vold er blevet italesat som et samfundsproblem, samt hvilke elementer der bør overvejes til en videres handlingsplan.

Overordnet set kan det konkluderes, at psykisk vold i nære relationer ikke tidligere har været på regeringens dagsorden som selvstændigt fænomen, hvorfor interesseorganisationerne hovedsageligt selv har måttet arbejde med tilstedeværelsen, samt dets menneskelige konsekvenser efter bedste evne. Efter at psykisk vold er kommet i politikkerne søgelys, findes der elementer både politikere og organisationerne finder nødvendige i det kommende arbejde med fænomenet. Ved hjælp af dokumentanalyse var det muligt at belyse hvilke områder der, ifølge interesseorganisationerne og tidligere handlingsplaner mod vold i nære relationer, bør laves indsatser mod. Det kom til syne, at der hidtil har været: mangel på viden, mangel på handling fra regeringen og uenighed om kønsaspektet. Med en sandsynlig forestående kriminalisering tager regeringen handling, og psykisk vold vil dermed legitimeres som samfundsproblem på et andet niveau end tidligere. Dette giver mulighed for at kunne begynde vidensindsamling af et større omfang. I hele processen vil kønsaspektet sandsynligvis skulle tages stilling til, idet det allerede på nuværende tidspunkt har stor indflydelse på nogle af interesseorganisationernes erfaring og agenda. I dette ligger de forskellige organisationers målgrupper, samt oplevelse med den feministiske positionering, der også fremgår af FN's deklARATION fra 1993. I nuværende forståelse og praksisser angående

psykisk vold findes nogle underliggende forudsætninger. Heriblandt forståelsen af at ligestilling er en samfundsværdi. Derudover findes tendens til at kategorisere ofre/voldsudsatte som et segment, der skal støttes, mens gerningsmænd/voldsudøvere enten skal behandles eller straffes. Processen til at hjælpe ofrene videre bør ifølge dokumenterne indebære et fokus på den voldsudsattes selvværd i et vist omfang.

Ydermere gav studiet mulighed for, med en teoretisk ramme, at belyse hvorledes informanterne hidtil har oplevet at arbejde med psykisk vold, og derigennem få påpeget forhåbninger om indhold i videre indsatser efter kriminaliseringen. Vi belyste hvorledes både offentligheden og regeringen har svært ved at fralægge sig retorikken om staten som beskytter, samt det dertil hørende ansvar og forventninger. Det kom til udtryk, hvorledes organisationerne var af det synspunkt, at lovgivning bør udtrykke samfundets ønsker, samt at lovgivning ikke ville være fyldestgørende i sig selv. Paragraffen skal implementeres både i praksis og moralsk i offentlighed, politi og anklagemyndighed. Ass' feltarbejde i Norge eksemplificerer hvor svært brug af en sådan lovparagraf kan være i praksis, hvorfor det kan være vigtigt at klæde politi og anklagemyndighed på til at kunne behandle denne type sager. Til dette bør der eventuelt tages brug af en *defining deviance up* retorisk tilgang, samt konsensus om hvorledes anmeldelser af denne type sager bør tilgås. Men en selvstændig lovparagraf har ifølge empirien en umådelig symbolsk værdi, ikke blot for den samlede befolkning, men også for de voldsudsatte, der har brug for anerkendelse af deres oplevelser. Håbet er at fænomenet gennem moralske og kriminalpolitiske indsatser kan gennemgå en lignede proces som eksempelvis revselsesretten. Italesættelse og vidensdeling fra kampagner, organisationer og politi kan potentielt gøre en indsats for at mindske og forebygge tilstedeværelsen af psykisk vold. I anskuelsen af psykisk vold som et *moral crusade* kan det symbolske mål opfattes som delvist nået. Den politiske elite har gjort psykisk vold til et kriminalpolitisk emne, og arbejder med tilpasningen af symbolske normative grænser, samt moralske standarder igennem en selvstændig lovparagraf. Der er forventninger om, at det praktiske mål med støtte til de voldsudsatte og straf/behandling til voldsudøvere vil følge. Studiet antyder at det praktiske mål bedst vil kunne opnås med en helhedsorienteret indsats. Organisationerne bør på baggrund af deres kompetencer og erfaring inddrages både til konsultation og inklusion, for at opnå så præcist og nuanceret et indblik om fænomenet, og hvordan det kan behandles. I denne forbindelse har studiet vist, at hvis alle demografier skal kunne inkluderes i en helhedsorienteret indsats, skal der fralægges diverse forudindtagelser. LUV er et eksempel på hvorledes interesseorganisationer fra både paragraf §109 og §110

med flere kan gå sammen om et fælles mål. Organisationerne er dermed villige til at påtage sig ansvaret og myndigheden af den type samarbejde der fremstilles i *the responsabilization strategy* og ikke blot konsultation. Herunder er de klar til at vidensdele således at civilbefolkningen kan være med til at forebygge og erkende psykisk vold, og sprede konsensus om at psykisk vold ikke er acceptabelt. Dette er ikke nødvendigvis ligetil, grundet kompleksiteten i fænomenet. Som vist er der mange forskellige voldstypologier, og en indsats mod psykisk vold bør derfor sikres at det reelt er denne voldstype der arbejdes med, og ligeledes udvikles redskaber og guidelines til. Der kan eventuelt med fordel inddrages nogle akademikere med erfaring på området.

Interesseorganisationerne gør på nuværende tidspunkt hvad de kan, men mangler flere muligheder for ambulante og differentierede tilbud, specielt efterspørges ambulant psykologhjælp til voksne. Der er yderligere komplikationer i forhold til tilgængelighed og ventelister til nuværende tilbud, som bør tages op. Studiet er ikke fyldestgørende i forhold til hvilke typer tilbud der bør implementeres, men kan være et udgangspunkt for inspiration til eventuelle initiativer og indsatser.

Litteraturliste

Aas, G. (2014): Voldsudsatte kvinder og deres erfaringer med politiet. *Nordisk Tidsskrift for Kriminalvidenskab*, Vol. 101(1), side 37 - 50. Hentet fra

<https://brage.bibsys.no/xmlui/handle/11250/194392?show=full>

Ali, P. A., Dhingra, K. & McGrarry, J.(2015): A literature review of intimate partner violence and its classifications. *Aggression and Violent Behavior*, 31, side 16 - 25.

<https://doi.org/10.1016/j.avb.2016.06.008> .

Arriaga, X. & Oskamp, S. (1999): The nature, correlates, and consequences of violence in intimate relationships. I X. Arriaga & S. Oskamp (Red.), *The Claremont Symposium on Applied Social Psychology: Violence in intimate relationships*, side 3 - 16. Thousand Oaks, CA: SAGE Publications. Doi: 10.4135/9781452204659.n1

Bacchi, C. (n.d.): About. Hentet fra <https://carolbacchi.com/>

Bacchi, C. (2009): Introduction. I C. Bacchi *Analysing Policy: What's the problem represented to be?*, 1. udgave, side ix - xxii. Pearson, Australia.

Bacchi, C. (2009): Introducing a "what's the problem represented to be?" approach to policy analysis. I C. Bacchi *Analysing Policy: What's the problem represented to be?*, 1. udgave, side 1 - 24. Pearson, Australia.

Bacchi, C. (2009): Rethinking policy analysis: Theory and politics. I C. Bacchi *Analysing Policy: What's the problem represented to be?*, 1. udgave, side, side 25 - 53. Pearson, Australia.

Bacchi, C. (2012): Introducing the "What's the problem represented to be?" approach. I A. Bletsas & C. Beasley (Red.) *Engaging with Carol Bacchi: Strategic Interventions & Exchanges*, side 21 - 24. Adelaide: University of Adelaide Press.

Balvig, F., Gunnlaugsson, H., Jerre, K., Olaussen, L. P. og Tham, H.(2010): Den Nordiske Retsbevidsthedsundersøgelse. I *Nordisk Tidsskrift for Kriminalvidenskab*, 3, side 232 – 250. Hentet fra <https://tidsskrift.dk/NTfK/article/view/71758/103719>

Bernard, H. R. (2006): *Field Notes: How to Take Them, Code Them, Manage Them*. I H. R. Bernard (Red.), *Research Methods in Anthropology: Qualitative and Quantitative Approaches*, 4. udgave, side 387 - 412. Walnut Creek , CA : Altamira Press.

Bernard, H. R. (2017): *Curriculum Vita*. Hentet fra <http://nersp.osg.ufl.edu/~ufruss/cv.htm>

Bettinson, V. & Bishop, C. (2015): Is the creation of a discrete offence of coercive control necessary to combat domestic violence? I *The Northern Ireland legal quarterly*, side 179 - 197. Hentet fra

https://www.researchgate.net/publication/280936472_Is_the_creation_of_a_discrete_offence_of_coercive_control_necessary_to_combat_domestic_violence

Bidwell, S & Jensen, M. F. (2003): *Etext on Health Technology Assessment (HTA) Information Resources - Chapter 3: Using a Search Protocol to Identify Sources of Information: the COSI Model*. Hentet fra,

<https://www.nlm.nih.gov/archive/20060905/nichsr/ehta/chapter3.html#COSI>

Boxall, H., Rosevear, L. & Payne, J. (2015): Domestic violence typologies: What value to practice? I *Trends & issues in crime and criminal justice* 494, marts 2015, side 1 - 9. Hentet fra <https://search-proquest-com.zorac.aub.aau.dk/docview/1702625703?accountid=8144>

Brinkmann, S. & Kvale, S. (2009): Interview: Introduktion til et håndværk. I *Interview og analyse med fokus på mening*, 2. udgave, side 120 - 139. Hans Reitzels Forlag.

Brinkmann, S. & Tanggaard, L. (2010): 1. Interviewet: Samtalen som Forskningsmetode. I S. Brinkmann & L. Tanggaard (Red.), *Kvalitative Metoder – En grundbog*, 1. udgave, side 29 – 54. Hans Reitzels Forlag. København.

Brinkmann, S. & Tanggaard, L. (2010): 3. Observationsmetoder (herunder videoobservation). I S. Brinkmann & L. Tanggaard (Red.), *Kvalitative Metoder – En grundbog*, 1. udgave, side 81 – 96. Hans Reitzels Forlag. København.

Brottsbalken kapitel 4, §4a stk. 2(n.d.). Hentet fra <https://lagen.nu/1962:700>

Bowen, G. A. (2009): Document Analysis as a Qualitative Research Method. *Qualitative Research Journal*, 9 (2). Side 27 - 40. Hentet fra <https://doi.org/10.3316/QRJ0902027>.

Carmo, R., Grams, A. & Magalhães, T. (2011): Men as victims of intimate partner violence. *Journal of Forensic and Legal Medicine*, 18, side 355 - 359. doi:10.1016/j.jflm.2011.07.006.

Chesney-Lind, M. (2014) [1989]: A Feminist Theory of Female Delinquency. I F. T. Cullen, R. Agnew & P. Wilcox (Red.), *Criminological Theory: Past to Present*, 5. udgave, side 347 - 353. New York, Oxford University Press.

Christie, N. (1986): The Ideal Victim. I E. A. Fattah, *From Crime Policy to Victim Policy*, side 17 - 31. London: The Macmillan Press LTD.

Conference on Coercive Control (n.d.): *Professor Evan Stark*. Hentet fra <http://www.coercivecontrol.co.uk/professor-evan-stark>

Cullen, F. T., Agnew, R. & Wilcox, P. (2014): Feminist theories: Gender, Power, and Crime. I F.T Cullen, R. Agnew, R. & P. Wilcox (Red.), *Criminological theory: Past to present*, 5. udgave, side 325 - 338. Oxford University Press.

Dalsgaard, L., Ilsøe, T. M. & Toft, E. (2017, 30. oktober): Juraekspert: Psykisk vold bliver ikke straffet. *Danmarks Radio (DR)*. Hentet på <https://www.dr.dk/nyheder/indland/juraekspert-psykisk-vold-bliver-ikke-straffet>

Danner (n.d.a): Danners historie. Hentet fra <https://danner.dk/danners-historie>

Danner (n.d.b): Psykisk vold ødelægger selvværdet. Hentet fra <https://danner.dk/stop-psykisk-vold/viden>

Danner (n.d.c): Psykisk vold er meget farlig. Hentet fra <https://danner.dk/stop-psykisk-vold/psykisk-vold-meget-farlig>

Danner (n.d.d): Kend voldsspiralen som udsat, udøver eller pårørende. Hentet på <https://danner.dk/stop-psykisk-vold/kend-voldsspiralen-som-udsat>

Danner (n.d.e): Større fælles psykisk viden om psykisk vold kan redde liv. Hentet fra <https://danner.dk/stop-psykisk-vold/psykisk-vold-er-black-box-i-danmark>

Danner (2013): Sådan arbejder vi - metoder og praksis i Danners rådgivning og krisecenter. Hentet fra <http://brydtavsheden.gl/sites/default/files/Danners%20metodebog.pdf>

Danner & Røde Kors (2018): Viden om psykisk vold. Fra konferencen "Den Usynlige Vold", 16. marts 2018.

Danneskiold-Samsøe, S., Mørck, Y. & Sørensen, B. W. (2011): Voldsforståelse. I *Familien betyder alt: Vold mod kvinder i etniske minoritetsfamilier*, side 28 - 42. Frederiksberg: Frydenlund Academic.

Davies, M. (2016): To What Extent Can We Trust Police Research? Examining Trends in Research 'on', 'with', 'by' and 'for' the Police. *Nordisk politiforskning*, 3, side 154 – 164. DOI: 10.18261/issn.1894-8693-2016-02-06.

Dialog Mod Vold (2018a): Fakta om vold. Hentet fra <http://dialogmodvold.dk/fakta-om-vold/>

Dialog Mod Vold (2018b): Dialog mod Vold tilbyder terapeutisk behandling til voldsramte familier. Hentet fra <http://dialogmodvold.dk/organisation-2/>

Dialog Mod Vold (2018c): Vi hjælper dig med at erstatte vold og fastlåste konflikter med tryghed og forståelse. Hentet fra <http://dialogmodvold.dk/for-det-enkelte-menneske/>

Dialog Mod Vold (2018d): Evidens. Hentet fra <http://dialogmodvold.dk/evidens/>

Dialog Mod Vold (2018e): Vi hjælper hele den voldsramte familie. Hentet fra <http://dialogmodvold.dk/ydelser/>

Duedahl, P. & Jacobsen, M. H. (2010): Analysestrategier. I *Introduktion til dokumentanalyse - Metodeserie for social- og sundhedsvidenskaberne, bind 2*, 1. udgave, side 79 - 96. Syddansk Universitetsforlag 2010.

Engbo, H. J. og Smith, P. S. (2012): Hvad vil samfundet med fængslerne? – Hensyn, formål og principper i et idehistorisk og menneskeretligt perspektiv. I *Fængsler og menneskerettigheder*, 1. udgave, side 47 – 81. Jurist- og Økonomiforbundets Forlag, København.

Europarådet 2011, 11. maj (2011): Europarådets konvention til forebyggelse og bekæmpelse af vold mod kvinder og vold i hjemmet. Hentet fra <https://rm.coe.int/168046252f>

Fock, J, Lund, R. & Jelved, M. (2017): Forslag til folketingsbeslutning - om en skærpet lovgivning og bedre indsats mod psykisk vold. Hentet fra <https://www.retsinformation.dk/eli/ft/20171BB00038>

Forenede Nationer [FN] 1993, 20. december (1993): Declaration on the Elimination of Violence against Women (A/RES/48/104). Hentet fra <http://www.un.org/documents/ga/res/48/a48r104.htm>

Garland, D. (1996): The Limits of the Sovereign State - Strategies of the Crime Control in Contemporary Society. I *The British Journal of Criminology* 36, Autumn 1996 (4), side 445 - 471. Hentet fra https://www.jstor.org/stable/23638075?seq=1#page_scan_tab_contents

Goodkin, S. (2009): "You can be anything you want, but you have to believe in it": Commercialized feminism in gender specific programs for girls. I *Journal of Women in Culture and Society* 2009, 34(2), side 397 - 422. Hentet fra http://www.jstor.org/stable/10.1086/591086?seq=1#page_scan_tab_contents

Gover, A. R. (2009): Domestic Violence. I J. M. Miller (Red.), *21st Century Criminology: A Reference Handbook*, side 472 - 480. Thousand Oaks: SAGE Publications, Inc. DOI: <http://dx.doi.org/10.4135/9781412971997.n55>

Group of Experts on Action against Violence against Women and Domestic Violence, The (GREVIO) (2017): *GREVIO's (Baseline) Evaluation Report on legislative and other measures giving effect to the provisions of the Council of Europe Convention on Preventing and Combating Violence against Women and Domestic Violence (Istanbul Convention); Denmark*. Hentet fra <https://rm.coe.int/grevio-first-baseline-report-on-denmark/16807688ae>

Hacking, I. (1991): The making and molding of child abuse. *Critical Inquiry*, Vol. 17(2) (Winter, 1991), side 253 - 288. Hentet fra http://www.jstor.org/stable/1343837?seq=1#page_scan_tab_contents

Hamberger, K. L., Larsen, S. E & Lehrner, A. (2017): Coercive control in intimate partner violence. *Aggression and Violent Behavior* Vol. 37, side 1 – 11. <http://dx.doi.org/10.1016/j.avb.2017.08.003>

Hanna, C. (2009); The Paradox of Progress: Translating Evan Stark's Coercive Control Into Legal Doctrine for Abused Women. I *Violence Against Women* 15(12), side 1458 – 1476. DOI: 10.1177/1077801209347091

Hammershøj, L. G. (2009): Hvad er vigtigt at lære i videnssamfundet? I *Dansk Pædagogisk Tidsskrift* 3(09), side 66 - 75. BestillingsID: 1527701458334

Helweg-Larsen, K. (2012): Vold i nære relationer omfang, karakter, udvikling og indsats i Danmark. Udgivet af *Statens Institut for Folkesundhed i Samarbejde med Ministeriet for Ligestilling og Kirke*. Hentet fra [http://www.si-folkesundhed.dk/upload/vold_i_n%C3%A6re_relationer_\(2._udgave\).pdf](http://www.si-folkesundhed.dk/upload/vold_i_n%C3%A6re_relationer_(2._udgave).pdf)

Holmberg, L. (2000): Discretionary Leniency and Typological Guilt: Results from a Danish Study of Police Discretion. I *Journal of Scandinavian Studies in Criminology and Crime Prevention*, 1(2), side 179 - 194. DOI: 10.1080/140438500300076171.

Hyltdgaard, K. (2006): Fænomenologi. I K. Hyltdgaard, *Videnskabsteori - en grundbog til de pædagogiske fag*, 4. udgave, side 39 - 61. Roskilde Universitetsforlag.

Ilsøe, T. M., Dalsgaard, L., Toft, E. & Himmelstrup, S. B. (2017, 29. oktober): Christina og Pernille Rosendahl voksede op i et hjem med massiv vold. *Danmarks Radio (DR)*. Hentet fra <https://www.dr.dk/nyheder/indland/christina-og-pernille-rosendahl-voksede-op-i-et-hjem-med-massiv-vold>

Isdal, P. (2017): Sterke inntrykk! I *Smittet av vold - om sekundærtraumatisering, compassion fatigue og utbrenthet i hjelperyrkene*, side 45 - 59. Fagbokforlaget. Bergen.

Jakobsen, M. L. F. (2012): Kvalitativ analyse: Kodning. I L.B. Andersen, K. M. Hansen & R. Klemmensen (Red.), *Metoder i Statskundskab*, 2. udgave, side 173 - 187. Hans Reitzels Forlag. Letland.

Jessen, L. (2017): *Kald psykisk vold livsfarligt og gør det strafbart*. Hentet fra <https://danner.dk/nyt/kald-psykisk-vold-livsfarligt-og-g-r-det-strafbart>

Jensen, M. W. & Larsen, T. L. (2016): Specialeafhandling: Vold mod kvinder i nære relationer (Speciale fra Københavns Universitet, København, Danmark). Hentet fra https://danner.dk/sites/default/files/danner/Dokumenter/Jura_speciale_vold_mod_kvinder.pdf

Johnson, M. P. (2005): Domestic Violence: It's Not About Gender—Or Is It? I *Journal of Marriage and Family*, 67, side 1126 – 1130. Hentet fra <http://www.personal.psu.edu/mpj/2005%20JMF%20Johnson.pdf>

Justitsministeriet (2013): *Notat om lovgivningsmæssige konsekvenser af Europarådets konvention til forebyggelse og bekæmpelse af vold mod kvinder og vold i hjemmet*. Hentet fra <http://www.ft.dk/samling/20121/almindel/reu/bilag/340/1265074.pdf>

Justitsministeriet (2018): Psykisk vold skal have sin egen lovparagraf. Hentet fra <http://www.justitsministeriet.dk/ministeren/ministerens-indlaeg/2018/psykisk-vold-skal-have-sin-egen-paragraf>

Krisecenter for Kvinder (n.d.a): Forside. Hentet fra <http://www.kvindekrisecentret.dk/>

Krisecenter for Kvinder (n.d.b): Krisecentrets historie. Hentet fra

<http://www.kvindekrisecentret.dk/om-huset/historie.aspx>

Krisecenter for Kvinder (n.d.c): Rådgivning. Hentet fra

<http://www.kvindekrisecentret.dk/raadgivning.aspx>

Krisecenter for Kvinder (n.d.d): Efterværn & Netværk. Hentet fra

<http://www.kvindekrisecentret.dk/eftervaern.aspx>

Kvinde Krisecenter (n.d.e): Afklaring af begrebet vold. Hentet fra

<http://www.kvindekrisecentret.dk/hvad-er-vold.aspx>

Launsø, L. & Riepner, O. (2005): Forskningsprocessen - fra emnevalg til valg af enheder. I L. Launsø & O. Riepner (Red.), *Forskning om og med mennesker: forskningstyper og forskningsmetoder i samfundsforskning*, 5. udgave, side 62 - 105. Nyt Nordisk Forlag.

Lev Uden Vold (n.d.a): Om os. Hentet fra <https://levudenvold.dk/om-lev-uden-vold/om-os/>

Lev Uden Vold (n.d.b): Psykisk vold. Hentet fra <https://levudenvold.dk/viden-og-fakta/former-for-vold/psykisk-vold/>

Lev Uden Vold (n.b.c): Psykisk vold - forståelser og praksis. Hentet fra

<https://levudenvold.dk/for-fagfolk/lev-uden-volds-oplaeg/oplaeg-om-psykisk-vold/>

Lev Uden Vold (2017): Om kampagnen. Hentet fra

<https://levudenvold.dk/aktuelt/kampagne-psykisk-vold-i-kaeresteforhold/kampagne-vold-kan-forekomme/>

Ligestillingsloven kapitel 2 (2007): *Forbud mod forskelsbehandling på grund af køn (kønsdiskrimination)*. Hentet fra

<https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=160578>

Lindström, P. (2006): Violence against Women in Scandinavia: a Description and Evaluation of two new Laws Aiming to Protect Women. *Journal of Scandinavian Studies in*

Criminology and Crime Prevention, 5:2, side 220 -2 35. DOI: 10.1080/14043850410010720.

Lohse, G. (2012, 15. juni): En ny krænkelsekultur vinder frem. *Danmarks Radio (DR)*.
Hentet på <https://www.dr.dk/nyheder/kultur/en-ny-kraenkelseskultur-vinder-frem>

LOKK (n.d.a): Hvad er vold? Hentet fra <http://www.lokk.dk/Viden-om-vold/Hvad-er-vold/>

LOKK (n.d.b): Om LOKK. Hentet fra <http://www.lokk.dk/Info/Om-LOKK/>

LOKK (n.d.c): LOKKs holdning til vold. Hentet den 19. april 2018 fra
<http://www.lokk.dk/Viden-om-vold/LOKKs-holdning-til-vold/>

LOKK (n.d.d): De udsattes overlevelsesstrategier. Hentet fra <http://www.lokk.dk/Viden-om-vold/Partnervold/Den-voldsudsattes-overlevelsesstrategier/>

LOKK (n.d.e): Er du udsat for vold eller stalking? Hentet fra <http://www.lokk.dk/Faa-hjaelp-her/Er-du-udsat-for-vold-eller-stalking/>

Lov om straf (Straffeloven) §282 (n.d.). Hentet fra https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-05-20-28/KAPITTEL_2-10#%C2%A7285

Lov om straf (Straffeloven) §283 (n.d.). Hentet fra https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-05-20-28/KAPITTEL_2-10#%C2%A7285

Lövestad, S. & Krantz, G. (2012): Men's and women's exposure and perpetration of partner violence: an epidemiological study from Sweden. I *BMC Public Health*, 12, side 1 - 10.
Hentet fra <https://bmcpublichealth.biomedcentral.com/articles/10.1186/1471-2458-12-945> .

Maach, M. L. (2017, 5. december): Nelle Noell udsat for psykisk vold: Jeg var helt afpillet. *Danmarks Radio (DR)*, Hentet fra <https://www.dr.dk/nyheder/indland/nelle-noell-udsat-psykisk-vold-jeg-var-helt-afpillet>

Mandecenteret (n.d.a): Samarbejd med os. Hentet fra <http://mandecentret.dk/samarbejd-med-os/>

Mandecenteret (n.d.b): Mænd udsat for vold. Hentet fra <http://mandecentret.dk/maend-udsat-for-vold/>

Mik-Meyer, N. (2015): Dokumenter i en interaktionistisk begrebsramme. I M. Järvinen & N. Mik-Meyer (Red.), *Kvalitative metoder i en interaktionistisk perspektiv: Interview, observationer og dokumenter*. Side 193 - 215. Hans Reitzels Forlag, København

Mooney, J. og Young, J.(2006): The decline in crime and the rise of anti-social behavior. I *The Journal of Community and Criminal Justice* 53(4), side 397 – 407. DOI: 10.1177/0264550506069364

National Council for Crime Prevention, The Swedish National Council for Crime Prevention & The Danish Crime Prevention Council (2017): Kærestevold - Finland, Sverige og Danmark. Hentet fra <http://rikoksantorjunta.fi/documents/5235988/5433742/Karestevold+nordisk+rapport.pdf/f3db3090-988c-4ff0-aff2-028ff9526d49>

Nielsen, B. G. (2013): Ofre i teori og praksis. I M. H. Jacobsen & A. Sørensen (Red.), *Kriminologi - en introduktion*, side 101 - 122. Hans Reitzels Forlag

Politikens Forlag (2013): Politikens retskrivnings og betydnings ordbog (7. udgave). Politikens forlag.

Poulsen, S. P. (2018, 16. januar): Debatten om psykisk vold har været en øjenåbner. TV2. Hentet fra <http://nyheder.tv2.dk/politik/2018-01-16-blog-debatten-om-psykisk-vold-har-vaeret-en-oejenaabner>

Regeringen (2002): *Regeringens handlingsplan til bekæmpelse af vold mod kvinder*. Hentet fra <http://um.dk/da/ligestilling/vold-i-familien/handlingsplaner/>

Regeringen (2005): *Handlingsplan til bekæmpelse af mænds vold mod kvinder og børn i familien 2005 – 2008*. Hentet fra <http://um.dk/da/ligestilling/vold-i-familien/handlingsplaner/>

Regeringen (2010): *National Strategi til Bekæmpelse af Vold I Nære Relationer*. Hentet fra <http://um.dk/da/ligestilling/vold-i-familien/handlingsplaner/>

Regeringen (2014): *Indsats mod vold i familien og i nære relationer*. Hentet fra <http://um.dk/da/ligestilling/vold-i-familien/handlingsplaner/>

Rønn, C. (2006): Videnskabsteorier med afsæt i samfund og samfundsvidenskab. I C. Rønn, Almen videnskabsteori - for professionsuddannelserne, side 207 - 244. Alinea, København.

Serious Crime Act 2015, section 76 (n.d.).
<http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2015/9/section/76>

Serviceoven §109 (2017). Hentet fra <https://www.foxylex.dk/serviceoven/109/>

Serviceoven §110 (2017). Hentet fra <https://www.foxylex.dk/serviceoven/#paragraf109>

Smith, P. S. (2012): A Critical look at Scandinavian exceptionalism – Welfare state theories, penal populism and prison conditions in Denmark and Scandinavia. I T. Ugelvik og J. Dallum (Red.), *Penal Exceptionalism – Nordic prison policy and practice*, side 38 – 57. Routledge.

Socialstyrelsen (2017): *Årsstatistik 2016 - Kvinder og børn på krisecenter Nøgletal og temaanalyser*. Hentet på <http://www.lokk.dk/files/Dokumenter/rapporterogpublikationer/statistikker/rsstatistik2016kvinderogbrnpkrisecenter.pdf>

Stark, E. (2007): Introduction. I E. Stark, *Coercive control - How men entrap women in personal life*, side 1 - 18. New York: Oxford University Press.

Stark, E. (2007): The entrapment enigma. I E. Stark, *Coercive control - How men entrap women in personal life*, side 112 - 132. New York: Oxford University Press.

Straffeloven §245 (n.d.). Hentet fra <https://www.retsinformation.dk/Forms/r0710.aspx?id=192080>

Straffeloven §266 (n.d.). Hentet fra

<https://www.retsinformation.dk/Forms/r0710.aspx?id=192080>

Toft, E. (2017, 30. oktober): Pape om psykisk vold: Vi må se, om vi skal til at straffe ekstra.

Danmarks Radio (DR). Hentet fra <https://www.dr.dk/nyheder/indland/pape-om-psykisk-vold-vi-maa-se-om-vi-skal-til-straaffe-ekstra>

Vanderbilt, A. T. (2018): David W. Garland. Hentet fra

<http://its.law.nyu.edu/facultyprofiles/index.cfm?fuseaction=profile.overview&personid=19938>

Weitzer, R. (2007) The Social Construction of Sex Trafficking: Ideology and Institutionalization of a Moral Crusade. I *POLITICS & SOCIETY*, 35(3), side 447 - 475
DOI: 10.1177/0032329207304319

Wiberg, M (2013): Humanistisk og transformativ læringsteori. I A. Qvortrup & M. Wiberg (Red.), *Læringsteori & Didaktik, 1. udgave*, side 209 - 229. Hans Reitzels Forlag. København.

Woodlock, D. (2017): The Abuse of Technology in Domestic Violence and Stalking. I *Violence Against Women*, 23(5), side 584 - 602. DOI: 10.1177/1077801216646277

Bilag 1: Empiri-appendiks

Tekst og Afsender	Omfang	Udtryk/Tema
Uformelt interview 1: Lotte, Lev Uden Vold	1 time, uden optagelse	Diskussion om vold i dagens Danmark, samt relevante emner inden for dette.
Interview 1: Trine, LOKK	1 time 7 minutter	Se transskribering
Interview 2: René, Mandecenter	2 timer 44 minutter	Se transskribering
Interview 3: Marie, Mandecenter	1 time 19 minutter	Se transskribering
Interview 4: Anne, Dialog mod vold	1 time 9 minutter	Se transskribering
Interview 5: Susanne, Krisecenteret for kvinder, Aalborg	1 time 22 minutter	Se transskribering
Interview: Anne-Sofie, Lev Uden Vold	1 time 29 minutter	Se transskribering
Konference: Danner og Røde Kors	7 timer og 45 minutter	“Den usynlige vold”
Konferencehæfte: “Den usynlige vold” - Konference om psykisk vold	11 sider	Oversigt over dagens forløb, oplægsholdere, formål
Konferencehæfte: “Den usynlige vold” - Viden om psykisk vold	19 sider	Generel viden om psykisk vold, definitioner, ståsted, modeller,
Justitsministerens debatindlæg (af	2 sider	Der skal sættes ind overfor psykisk

Søren Pape Poulsen 2018)		vold ifølge justitsministeren
Justitsministeriet om Justitsministerens debatindlæg, af Justitsministeriet (2018)	2 sider	Der skal sættes ind overfor psykisk vold ifølge Justitsministeriet
LOKKs hjemmeside	4 undersider	“Hvad er vold?” “LOKKs holdning til vold” “De udsattes overlevelsesstrategier” “Er du udsat for vold eller stalking?”
Lev Uden Volds hjemmeside	3 undersider	“Psykisk vold” “Psykisk vold - forståelser og praksis” “Om kampagnen”
Mandecenterets hjemmeside	1 underside	“Mænd udsat for vold”
Dialog Mod Volds hjemmeside	3 undersider	“Vi hjælper dig med at erstatte vold og fastlåste konflikter med tryghed og forståelse” “Evidens” “Vi hjælper hele den voldsramte familie”
Krisecenter for kvinder’s hjemmeside	1 underside	“Afklaring af begrebet vold”
Danners hjemmeside	5 undersider	“ Psykisk vold ødelægger selvværdet” “Psykisk vold er meget farlig” “Kend voldsspiralen som udsat, udøver eller pårørende” “Større fælles psykisk viden om psykisk vold kan redde liv” “Sådan arbejder vi - metoder og praksis i Danners rådgivning og

		krisecenter”
Danners Metodebog	85 sider	“Metoder og praksis i danners rådgivning og krisecentre”